

Ag séidea? agus ag i?e

<https://hdl.handle.net/1874/376936>

ΔΣ ΣΕΙΘΕΛΘ ΔΣΥΣ ΔΣ ΙΤΕ

ΔΗ. Τ. ΔΤΑΙΗ ΡΕΔΘΑΡ ΗΔ ΛΑΘΓΑΙΗ
ΚΑΝΘΗΔΕ, Σ.Ρ.

ΘΟ ΓΣΠΘΘ

ΔΗ. Τ. ΔΤΑΙΗ ΗΙΣΤΕΛΑΡΘ ΠΛΕΙΜΕΑΝΗ, ΠΗ.Θ.

ΘΟ ΘΥΡ 1 Η-ΕΑΓΑΡ

HAMEL

86

ΔΗ. Τ. ΔΤΑΙΗ ΔΣΥΣ Θ ΝΥΑΛΛΔΙΗ, ΤΕΟΡ.

ΔΘΑΙΗ ΔΤΑ ΚΙΔΕ 1 ΜΒΕΔΙ ΠΕΙΡΣΤΕ

1 ΓΕΟΡΘΑΙΣ 1 ΒΡΟΝΤΙΔΙΡΓΕ

VAN HAMEL

286

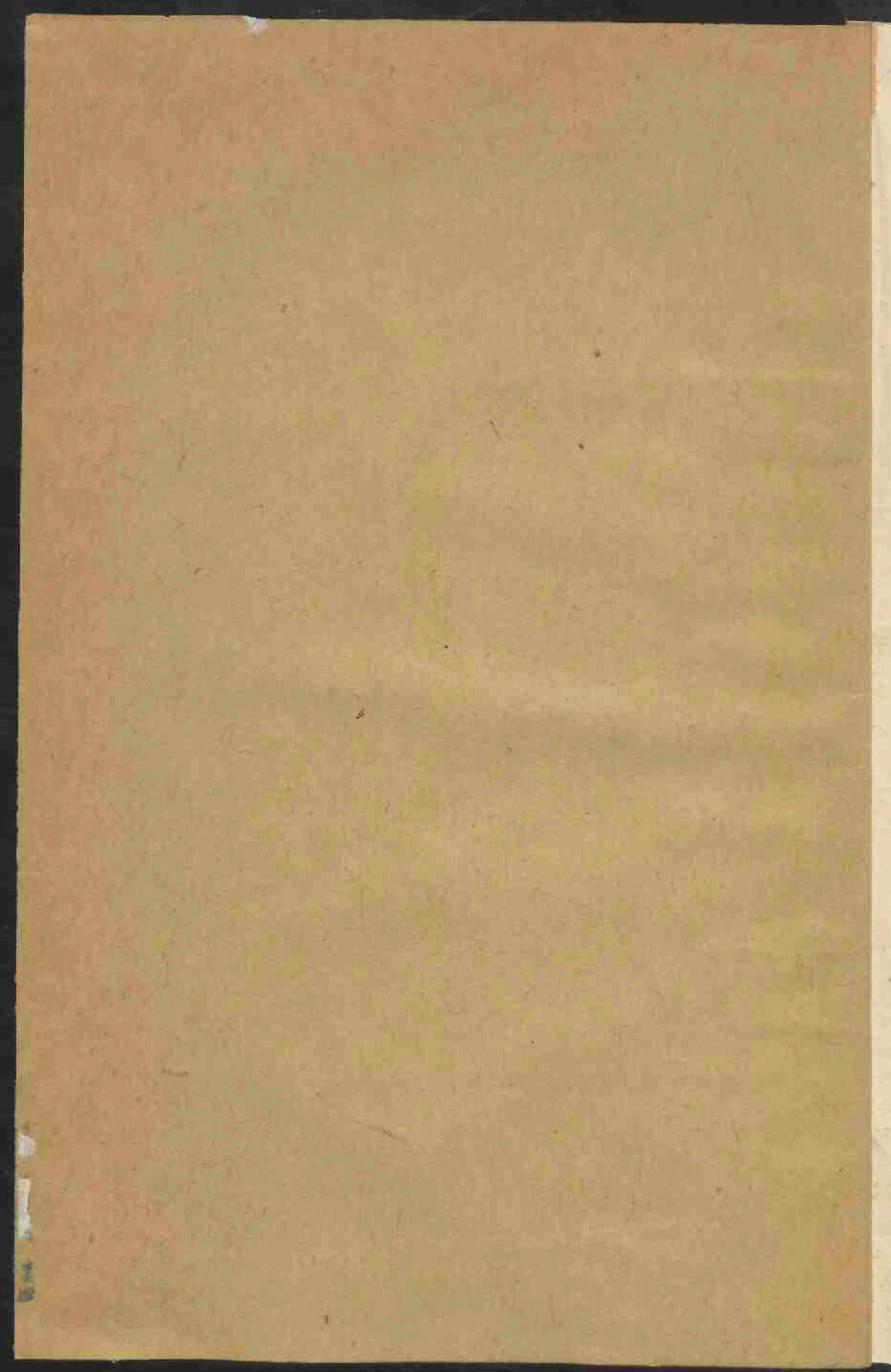
E DONATIONE

A. G. van HAMEL

PROFESSORIS
ORDINARIJ IN
ACADEMIA
RHENO-TRAIECTINA

1923—1946

3445

ΔΣ ΣΕΙΘΕΑΘ ΔΣΥΣ ΔΣ ΙΤΕ

ΔΗ Τ-ΑΤΑΙΡ ΡΕΛΘΑΡ ΗΑ ΛΑΟΓΑΙΡΕ
 ΚΑΝΘΗΔΕ, S.P.

ΟΟ ΓΣΙΦΘ

ΔΗ Τ-ΑΤΑΙΡ ΡΙΣΤΕΑΡΟ ΠΛΕΙΜΕΔΗΗ, ΡΗ.Θ.

ΟΟ ΕΥΡ Ι Ν-ΕΑΖΑΡ

ΒΡΥΝ ΔΣΥΣ Ο ΝΥΑΛΛΑΙΝ, ΤΕΟΡ.

Ι ΜΒΑΙΤΕ ΔΤΑ ΚΙΑΤ :: Ι ΜΒΕΑΤ ΡΕΙΡΡΤΕ

Ι ΞΟΡΚΑΙΣ :: Ι ΒΡΟΡΤΑΙΡΣΕ.

Instituut voor
 Keltische taal—en letterkunde
 der Rijksuniversiteit te Utrecht

РЪСАНЪАР 5АВ СЕАРЪ АР СОРНАТ

Instituut voor
Keltische taal — en letterkunde
der Rijksuniversiteit te Utrecht

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

1555 5042

PREFACE

OF the stories in this book Canon O'Leary writes: "It was at home at Liscarrigane that I heard the 'Dí-re ag réireadh an fáir a b'éad-ra ag ite', and it was my mother that told it to me. It expresses the cool impudence of people who want another person to be the slave and to fast, while they themselves do nothing but eat.

"It was my mother also that told me the story about the *Ṫrí leatpínní*, a long time before I ever entered Maynooth.

"I was told the story '*Ṗríoc mé agur beir Ṗróre agaimn*' at home at Liscarrigane, on some occasion when I came home from Maynooth on vacation.

"It was when I was on the mission at Rathcormac, over forty years ago, that I heard the story of '*Neirbír*'."

Canon O'Leary himself is one of the actors in the little stories *Ṫrige an Ṫsoluir* and *Ṫrige na n-ub*.

Sliab na mDan úríonn, Canon O'Leary says, was told to him and to some other children between sixty and seventy years ago by *Máire Ruadh*, the mother of Peig, the narrator of *Séarua*.

Part of the scene of the story '*Ṫa-Ṫa-Ṫa-Ṫailear é*' is laid in Canon O'Leary's grandfather's house.

Miss Norma Borthwick is mainly responsible for the notes; and Father Gerald O'Nolan has given invaluable assistance in revising the final proofs.

RISTEÁRO pléimeann.

BALLINGEARY,

30th July, 1917.

NOTE

Some slight differences of spelling which occurred in these stories have either been made uniform, or the variants have been given in the Vocabulary.

Stories Nos. 7, 8, and 9 are taken from *Súaire*, Canon O'Leary's modernization of the old tale, *Imtheacht na Trom-dháimhe*, edited by Conall Cearnaic, whose valuable notes have been reproduced, with a few small additions.

N. B.

At CARGEN,

DUMFRIES, SCOTLAND.

July, 1917.

AS SÉIDEADÓ AḠUS AḠ ITE.

1.—bÍ-se aḠ séideadó an fáio a béad-sa
aḠ ite.

Bí Máire aḠur nóra 'n-a gcóinnurde i mboctáinín.
Nuair a bíod Máire bheoite tusaó nóra aipe ói,
aḠur nuair a bíod nóra bheoite tusaó Máire aipe
óí.

Lá áiríte o'á rabhadar 'gá n-ollmú péin cun a 5
mbhecpairt do cáiteam bí nóra aḠ beirú uirge i
gcoir an tae. Do pleamnuig an citeal uairi aḠur
do doirtead an t-uirge teit ar a lám, aḠur do
loirgead an lám. Bí an lám ana teinn. Nuair a
bí sí aḠ ite a curó bíó, bíod sí a o'iarraioú beic aḠ 10
péidead ar an lám cun an teinnir do maolú aḠur
a o'iarraioú beic aḠ ite roir gac don oá péidead.
Bí an obair rin aḠ teip uiréi. Fé deirtead do labair
sí. "Seo, a Máire," ar riri, "bí-re aḠ péidead an
fáio a béad-ra aḠ ite!" aḠur do rin sí amaó an lám 15
teinn cun Máire.

Ir minic a veintear suó de'n tróiro ran i ngnótaib
eile.

2.—Dlize na n-ub.

Óíor lá tíar sa tSean' áit, ran áit 'n-ár rugaó
ásur 'n-ár tógaó mé. Dailig curó uer na cómairrain
irteac nuair aihuiseadar mé beic tagairte. Dailigóir
irteac i gcóinnurde nuair aihuigóir mé beic ann.
5 Óíod a lán cainte ásur a lán rpoirt ágainn, ásur
ní labrad domne don focal Déarla an uair rin.
Óíod beicí ann, beannaóct Dé le n-a n-anam! ásur
Seán, ásur Peis, ásur Diaimuro, ásur ní cáirge a
bíod rgeal beas éigin rultmair innrte ág uime 'ná
10 mar a bíod rgeal beas éigin ba rultmaire 'ná é le
n-innrinc ág uime eile, i tpeó go ndeminn péin
uóitín reáctmame de gáiri ásur gur b' fearrde mé é.
An lá ro adairim do ráinís go raib blúipe bíó
ágainn 'á éairéam. Ói beirt nó tpuir leand ág an
15 mbóro, clann rpuirí dom. Ói uime uer na leanaib
ásur readar ab ainim uó. Ói ré 'n-a fearam i
n-aice a mácar, i n-aice mná mo rpuirí. Ói ré
timcéall oét mbliáona u'aoir an uair rin.
Ói uibe ceairc ar an mbóro, ásur ói óá ub itte
20 ágam-ra.

"Ít ub eile, a átar," árra uime éigin.

"Ní íorrad," árra mire, "Déad ré i gcóinnib na
dlize."

"Cao é an dlize?" árra uime.

25 "Ar nóin ní lá tpoirgair an lá moiu," árra uime
eile.

"Dead ré i zcoinnib olige na n-ub," arpa mire.

"Anoais ir fion," arpa mátair p'eadair.

"Cao é an rásar olige é?" arpa curó ve'n muintir ós. "Níor ariugeamair niam a leitéio a 30 beit ann. Níor ariugeamair niam son olige beit i zcoinnib ub ac olige an tiorzaid. Cao é an olige é, a atair?"

"Sroé an olige," arpa mire :—

"ub—fion duinnuaral;

Óa ub—duinnuaral;

Tri n-uibe—bo'ad,

Céitpe n-uibe—peile-bo'ad!"

Do pléarz an muintir nár ariuz an olige rin niam ar záiní. Do záiní an curó eile i n-donfeadct leó. 40 bí ub az mátair p'eadair óis 'a v'ite. Bí a leat itte aici. Nuair a záineadair 50 léin do cuir pí an leat-ub uaití ar an zelár azur záiní pí leó. Da máit an máire az p'eadair ós é, do fnap ré uaití an leat-ub azur, "leat-ub—beanuaral!" ar reiréan, 45 azur v'it ré péin an leat-ub.

"Ó," arpa zác doinne, "cá azuirín curta leir an n-olige rin az p'eadair!"

Zeallaim-pe óaoib, má bí rult azur rporc azur záiní i vtaob olige na n-ub, 50 maib rult azur rporc 50 azur záiní ba mó 'na ran mar zeall ar an azuirín a cuir p'eadair ós leir.

3.—OLIGE AN TSOLOIS.

"An bfuil don 'olige eile agat, a dtair?" ar ríad go léir.

"Tá," arsa mair; "olige an troluir. Is 'ódca sup airis curd agaid ceana an 'olige rin."

5 "O'airigeamair, a dtair," arsa'n muintir dopta. "Níor airigeamair," arsa'n muintir ós. "Ionir dáinn é, a dtair."

"Stóé 'olige an troluir," arsa mair:—

10 "Bhátaí agur feóil—coimneal mánta.
Bhátaí agur bainne—coimneal cámta.
Bhátaí agur palann—seaitipe gráire."

Ói rult agur gráirí arís agáinn, go móir móir ó'n muintir náir airis an 'olige rin riam roimir rin.

4.—TRÍ LEATPÍNNÍ.

Ói ríata buacailí ósa tíar i 'otig táirós na n-ub lá. Ói Seán máire ní túlcais ann, agur Seán ua h-lapflaite, agur trípí nó ceatpar eile. Sócar-
uigeadóir 'n-a n-aisne go sceanócaíoir paca cáirtaí
5 agur go mbéad eluice cáirtaí acu i 'otig táirós anoir agur arís, an fáro a béad na h-oidéanta fára ann. Cuiradóir ríor trí leatpínní an tóime acu cun na scáirtaí ceannac. Óo ceannuigeadó na cáirtaí agur

éaduis an éiríochta an céad oíche agus corruis an
imirt. Cuairt gac don ruid cun cinn go maic ar 10
fead tamail. Bí beirt agus bheirt agus an beirt eile
agus cailleamaint. Bí agus uil o'da fórdne agus duine
de'n beirt a bí agus cailleamaint. Do bhuir ar an
bfoirdne aise fé deiread.

"Tá calaoir agus 'd'óganam!" ar peirean le 15
duine de'n beirt eile.

"Tugair o'érteac!" arpa'n fear eile.

"Tugair-pe t'érteac agus do dearg-érteac!"
arpa'n céad fear.

"Cuiprid mé púnt aigrid leat ná fuil don calaoir 20
aise 'd'óganam!" arpa duine de'n beirt a bí agus
bheirt, agus éarraig ré nóta púnt ar a póca agus
bual ré ar an mbóro é le foctam.

"B'féidir," arpa'n tarra fear de'n beirt a bí agus
cailleamaint, "ná fuil nóta púnt aise, gur nótaí 25
móra atá aise. Cuipread-ra nóta crí bpuint leat-ra
go bpuil an ceart aise!"

Do érom Seán Máire ní tuatais ar na cáptaib
do bailiú cuise fé mar a béad fé cun iad do ruatao
agus do painc. Nuair a bíodar 'n-a láim aise do 30
bpuir fé anonn cun na teime agus cuir fé irteac
ra teime iad! Níor labair doimne. Do ias na
cáptaí agus do 'd'gac iad. Bí gac doimne eim.
Tar éir tamail do labair Seán ua h-lapflaite:—

"Sead!" ar peirean. "Simad ar ocrí leatpinní 35
iméighe gan don maic go deo!"

5.—“neirbís.”

Bí bean i Ráe Coirnaic agus bí sí eábhaine aici.
 Bí beirt mac aici, Concubair agus Dóinnall. Fear
 óg láirín ab ead Concubair. Bí sé ir dóca ar an
 bpeair ba tpeire u'a raib ra párdírce. Bí cáilliúir
 5 beas ra tppáir agus ríín ana fuairac, ana leicte
 ab ead é. Bí sé lom mílteac tanairde i n' féacaint
 i tpeó gur dóic leat, dá bpeiréa é, go dtuitfead
 an t-anam ar rai a mbosra do fáile de.

Bí a lán daoine bailighe ra síg lá, agus iad as
 10 ól. Bí an cáilliúir ar a mearf. D'eirís bpuigean
 eatarca. Do rppuoc néal éigin an cáilliúir. Do
 léim sé agus do ruz sé ar bholac caróige ar an
 bpeair móir, ar Concubair. Bí iongnad ar an bpeair
 móir ead a bí as eirge dó. Táinig rganhrad ar an
 15 dtáilliúir nuair a conaic sé cé air go raib speim
 aige. Táinig creatán ann.

“A Concubair,” ar rpeiran agus an rgeón 'n-a
 glór, “má buailim tu ná buail-re mire, mar tá
 neirbír orm!”

20 Do pléarf Concubair ar fáirí agus do pléarf zac
 doinne a bí láirneac ar fáirí. Cóm luac agus do
 leos an tpeicéam fáirí do Concubair labairc, “míre
 go deimín péin, a cáilliúir,” ar rpeiran, “má buail-
 eann tupa mire buailfead-ra an uile bíaire de'n
 25 neirbír arac-ra amac, pé ragar iura an neirbír!”

Bí a leicéirín de rppóic acu go léir ar an
 “neirbír” gur rcaó an bpuigean.

6.—“PRIOC MÉ AGUS BEIÓ SPÓRT AGAINN!”

Timceall deirte píctó bliadan ó rin bí 'n-a cónnurde
 i gCairrais an lme amaodán gur b'ainm do Séamur.
 Bíod áitceoilí gairán ag imirt air nuair a feibóir
 i n-aon áit poiblíde 6.

Táinig ragar ar iarácta cun na paróirte. Bí ré 5
 lá Domnaig ag tabairt áirinn uairt i gCairrais an
 lme. Do cápla go raib Séamur ra pobul. I lár
 an áirinn do príoc buacail éigin Séamur. Cuir
 Séamur béic uatbárac ar. Éiom gac doinne a
 ceann. I gceann tamail do príoc duine eile an 10
 t-amaodán. Cuir an t-amaodán béic eile ar ba tseirte
 agus dob' doirte 'ná an céad béic. D'iompuig an
 ragar agus do labair ré. Tug ré agairt béil ar an
 pobul go fíochair agus go feargac. Do car ré
 leó an peacad a bí acu 'á déanam le gan iad féin 15
 d'iompar irig i ucig 'de agus an t-áirneann ar
 riudal. Nuair a bí a éaint déanta aige d'iompuig
 ré arís cun na h-alcórac agus do lean ré ar an
 áirneann. Bí gac doinne ciám. Bí náire ar an
 muintir a bíod ag príocad an amaodán. D'féac 20
 an t-amaodán 'na timceall. Ní féacrao doinne
 air. D'furo ré anonn cun duine der na buacail-
 líd agus tug ré ráo 'á gualainn raol. Níor
 cuir an buacail bláire ruime ann. D'furo
 ré cun buacalla eile agus príoc ré é go 25
 maic gear. Níor cuir an buacail rin don tpuim

ann ac éom beas. Ómuo pé éun buacalla eite agus
 tuis pé cogar uó. "Sneadó éugac," ar peiréan,
 "pnuoc mé, agus beid rópoc agaimn!" Míor leos
 30 an buacall rin ari sur ariú pé an cogar. Nuair a
 éir ar Séamur a éur fiacaint ar doimne don trum
 uó éur ann tós pé a ceann agus tuis pé a gair ar
 an altóir, agus uó labair pé go h-áir leir an
 ragar.

35 "Óe máire, a áair," ar peiréan, "le h-anman
 t'áir péin agus bain an mallac uíob ro ari; ní
 labairt doimne acu uim!" agus éom pé ar gol.
 Anran uó tuis an ragar ead é an ragar Séamur
 uó.

7.—ÓA 56.

Lanama pórtá a bí ag teac abairle ó tuis an
 ragar. Connacadar uó éan ar páir.

"Iy bpedg an uá gó iao ran," arpa'n bean.

"Ní'l ann ac don gó amám," arpa'n fear.

5 "Deim-re go bfuil uá gó ann," arpa'n bean.

"Ní'l, go deim, ac don gó amám," arpa'n fear.

Uó leandor ag áiteam ar a céile. Uó éair an
 bean i péin ar an mbócar.

"Eirig," arpa'n fear, "agus téanam oir abairle."

"An bfuil an tA gÉ ann?" ar riri.

18

"Ní'l," ar reirean, "ac don gÉ amáin."

Óun rí a rúite, agus vo leis rí uiréi beir marb. O'iméig reirean agus tús ré leis a h-atair agus a mátair. Do rugad abairle an corp, mar 'ó ead. Táinig na cómarraim éun an tórraím. Amac ran is oirde táinig an fear ór cionn an cuipr as sol, mar 'ó ead. Tús ré cogar oi.

"Eiug ar ran," ar reirean, "agus bíod ciall asac!"

"An bfuil an tA gÉ ann?" ar riri.

20

"Ní'l," ar reirean, "ac don gÉ amáin."

O'ran rí mar a raib aici. Gluair an trocraio ar maroin. Do tánatar éun na foitge. Uí an uais ar leatad. Do leis an ragaite na paitheaca. Do cuiread an cómpa ríor ran uais. Do caitead 25 rluarad eiré anuar ar an gcómpaím. Do rshreab an bean.—"A tairóg! a tairóg!" ar riri, "leis amac ar ro mé! Ní'l ann ac don gÉ amáin nó 'ó gÉ, pé 'cu ir maic leat-ra!" Do ríe na doime ar an foitig. O'orgail an fear an cómpa. Tóg ré aníor an bean 30 agus i leat-múcta. Cuip rí cúpla panntair oi. Táinig rí eucir féin. Tugadar agair an mbaile. Da gearr so bfeacadar ar an bpaite céadna an tA gÉ céadna.

"féac, a tairóg!" ar riri, "ac ir cuma liom. Ó 35 beirir-re ná fuil ann ac don gÉ amáin, beirim-re ná fuil ann ac don gÉ amáin."

"Don g'é amháin," ar reirdean—"A sur don g'andál amháin."

40 "Ó—Ó—Ó!" ar riri. A sur ó'n lá ran go lá a báir nfor labair pé focal nár géill sí do ann, pé 'cu bí an ceart aige nó ná raib.

8.—CAO A CAM SRÓN FÍRÍN?

Beirte reana-dan a bí 'n-a gcóimnuide i 'dá mbotán beaga i n-aice 'céile, a sur Méibín ab ainm do mhaoi acu, a sur Muraínn do'n mhaoi eile. Deim Muraínn fuo éigín nár tairn le Méib. Ceap Méibín é a sairte 3 uirte. Tasaó Méibín irteac a s triall ar Muraínn go minic, cun beir a s caint. Céigeac Muraínn go minic irteac a s triall ar Méibín ar an intinn 5 gcáona. Bí maroirín a s Méib, a sur Fírin ab ainm do. Nuair a tasaó Méib irteac i mbotán Muraínn, 10 tasaó Fírin le n-a coir. Anrpan bíod Méib ar taob 'de'n teime, a sur Muraínn ar an 'taob eile, a sur Fírin eatarca 'n-a furde ar lic an tinteáin 'sá 50raó péin.

Lá, nuair a bí an fear a s Méibín, táinig sí péin 15 a sur Fírin irteac i 'de'is Muraínn. Do fuir sí cun na teime ar a garó Muraínn anonn, a sur do fuir

Fírin ar an líc ar aghaid na teine amaic. Dá Meib
 agus cup 'r agus cúiteam 'n-a n-aigne féadaint conur a
 tórnócaid rí an t-aignear. Fé deiread u'féad rí
 ar ríoin an máiríoin, agus eus rí fé n'oeapa go raib 20
 an t-ríoin cam.

"A Múrainn!" ar ríri.

"Teadt, a Meib," arra Múrainn.

"Cad a cam ríoin Fírin?" arra Meib.

U'féad Múrainn ar an ríoin. "Ní caime anoir a 25
 ríoin 'ná mar a bí rí don lá nam aise," ar ríri.

"Deirim-re go dtugair u'éitead!" arra Meib.

"Deirim-re go dtugair-re t'éitead!" arra Múrainn,

"agus tú ir fearrú óige!"

Siad i scooll a céile iad, agus r'pheadaig, agus go
 Fírin agus amraraig. Táinig bean irthead. Saib rí
 páirt le duine acu. Táinig bean eile irthead. Saib
 rí páirt leir an mnaoi eile. Dailig na cómarraim go
 léir irthead. Saic duine, fé mar a tagad, sabad fé
 páirt le duine éigin de'n beirt. Da fearrú go raib 35
 an baile go léir párdte ra cóimrara; leat na n'oaime
 ar taob Múrainn, agus an leat eile ar taob Meibin.
 Tar éir noinnt aimpire bí an párdite go léir párdte
 ra bpuigín. Do lean an cóimrara. Ní tagad donac
 ná marbad gan an dá taob ann agus eirge cun a céile, 40
 agus marbad a céile. Anrran, nuair fiarraigead duine
 iaraicta éigin cad fé noedri an bpuigean, "Cad a cam
 ríoin Fírin" a tugti mar fpeasra air.

9.—Cnóda seasta.

“Níor d’é fírin a vein an céad aighear ruam,”
 arsa Seanacán.

“Níor d’é, a níg-ollam,” arsa Mairbán. “Cnóda
 fearga do vein an céad toirmearys ruam.”

5 “An bfuil ’fíor agat-ra conur a veimeadar an
 toirmearys?” arsa Seanacán.

“Tá ’fíor, a ní,” arsa Mairbán. “Do tpoio beirt
 mar geall ar na cnóib. Do mairb an beirt a céile.
 Ar ball, nuair a h-orsalaó na cnóda do ruarad
 10 folam iad. Ní raib ionnta ac na plaoiry. Cnóda
 fearga ab ead iad. Annpán vudairt hac doimne sur
 baot an gnó do’n beirt a céile do mairbad mar geall
 ar cnóib fearga.”

10.—Sliaó na mban b’fionn.

I.

Fad ó, nuair a bhí fionn agus an fíann i réim i nÉirinn,
 do tuit níó amac i vtaob an énuic reo ar a vtugetar
 Sliaó na mban. Do tugad curv ver na mnáib óga
 ba b’reasca a bhí le págan i nÉirinn an uair sin, agus
 5 do cuirtead irteac ra énoc ran pé v’raorbéacó iad.
 Do veimead ríó-bhog Aluinn irteis ra énoc vóib, agus

'Do cuirfeadh irteadh sa tríd-bhog san cún cónnuigte
 iad. Ba mar-a-céile anran iad agus mná ríde. Ní
 feicte iad ac nuair ba mar leó iad féin 'do tair-
 beáint. 'D'fanadar irteig sa énoc siam ó rin, agus níor ió
 cuadar i n-aoir ná i bfuirbteadh le n-imteadh ainripe.
 Tairbeánard siad iad féin usiweanta, agus an t-é a
 seibeann siad ar mnaoi acu ní cuirfeann pé an
 siad ar an t-é a ciumne an curo eile 'd'á raogal.
 Ar iad a beic 'gá 'd'tairbeáint féin ar an gcuma san
 ó am go n-am, 'do tugadh "Sliab na mBan b'Fionn"
 ar an sliab. "Sliab Feimín" an ainm a bí siomir
 rin air.

Tairbeánard curo 'deir na n-"óg-mná rinna" iad
 féin usiweanta cún tairbe 'deanam; ac ní n-i gcóm-
 nurde a 'deirteir tairbe. Usiweanta ir 'd'obáil a
 'deirteir. 'Dá mbeadh cailín áluinn óg ag eirige siad
 sa cónarranact, b'féoir go 'd'tairbeánard bean
 acu i féin 'do'n cailín rin cún i siad. 'Do béarrat
 an cailín cún siad irteadh i ríd-bhog an énuic, agus
 'do párrat agá muintir sa baile iairir éigin reana
 rinná a beadh 'gá seirad agus 'gá seirad ar readh
 tamail, agus air an 'do seirad b'ár.

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

II.

Do tárla, tamall móir éigin ó rin, sup veinead
 beairt de'n tróird ran i n-áit éigin ná raib a-b'rao ó'n
 gcnoc. Bí leaib inéine ag duinnuaral a bí 'n-a cóm-
 nuide ran áit. Bí an leaib ag véanam amac ar veit
 5 óá bliadain véas v'aoir, agus bí sí cóm h-áluinn,
 cóm b'rae, cóm datamail rin, sup v'ar éigin féadad
 doinne a éioð i a fáile tógant v'i, agus doinne a
 veinead don focal ag molað a b'raeácta go gcait-
 ead pé peile uiréi, i v'rae go mbead fuat ag na
 10 daome maite v'i, agus náir baogal go mbéarraroir
 leó i. Bíod áro feaig ar an leaib féin nuair a
 caiteí na reilí uiréi, agus níor v'iongnad ran.

Do mol reana-bean éigin i lá agus vein sí veairmad
 ve'n treile caiteam uiréi. An lá céadna ran do con-
 15 naic an leaib duine ver na h-"óg-mná fínna" ó'n
 rliab. Do buailead b'raeite an leaib. I gcionn
 ruim laetanta ba léir do gac doinne náir v'i féin a
 bí ra leabair i n-aon cor. Sup fuavuirgead an leaib,
 agus sup fágað iarliir éigin gan maite 'n-a h-inead.
 20 Tar éir poimnt aimpire fuair an iarliir báir. Bí uair-
 near agus buairt agus b'rae ar gac doinne, agus níor
 v'fíú trídét ar an uairnear ná ar an mbuairt a bí ar
 doinne reácar an buairt a bí ar ácair agus ar mácair
 an leaib. Tuigeadar sup v'i a leaib féin, an inéain
 25 áluinn a bí acu agus go raib a gciorde g'raemuirge

inici, sup b'i a bi tar éir b'air. Ac na 'daime eólguir-
eaca tuirgionaca a bi ann, bi fíor acu go maic sup
b'i an iarlir a bi tar éir b'air, agus sup b'amlaio a
ruaduirgead an mgean dlunn.

10.—SLIAB NA mDAN bFionn.

III.

B'i bean 'n-a cónnuide as bun an trléide, ar an
'daob' ceap. Bean abair a b'ead i. 'Do curci olann
éici irteac ó'n ucir mór-timceall, agus 'demead rí
an olann 'do éioi' agus 'do glanao agus 'do flámao
agus 'do fñiom; agus nuair a bíod an rnat' tocrairte 5
aic' 'n-a ceirclínib' ceapa c'uinne c'uaoa, cuirgead rí
a-baile é as trmali ar an muintir go mba leó é, agus
'do curci as trmali ar an b'pigeadóir é, agus 'veinti
bhéio de. Anran 'do 'demead an táillúir carós de
'fear an tige, nó cota mór, nó 'do 'demead bean 10
an tige clóca 'di féin de; agus 'sac doimne a éio' an
carós nua ar an bhfear nó an clóca ar a mnaoi,
'veirtoir: "Go maithir agus go scaitir é!"

Uaireanta bíod ní ba mó 'de'n olann as an mnaoi
abair 'n'a mar féadó' rí a éioi' agus a flámao 15
agus 'do fñiom i scaiteam an lae, agus b'féioir an
muintir go mba leó é 'sá fiarruige cao pé 'veap

an fuinear. Anran tugað an bean abhair tamall
 de'n oirdce ag obair agus rofur árneán aici, a 'o'
 20 iarrtaró na h-oibre déanamh agus a 'o' iarrtaró an fuinif
 'o' luigeadó. Uaireanta, nuair a bíod móran aici
 le déanamh agus an glaothac nó dian air, 'o' fanad sí
 curó maic de'n oirdce ag árneán.

10.—Sliab na mBan b'fionn.

IV.

Oirdce 'o' á maib sí ag árneán ar an gcuma ran agus
 an raogal 'n-a gcórlad, 'o' airis sí mar beað daoine ag
 teacé eun an dofuif aici. 'O' orsail an dofuif, agus
 'o' buail aici an dofuif irteac mórfairear ban agus
 5 ualac éigin roir a lámair acu. Nuair féac sí eumun
 orca féin agus ar an ualac, donnaic sí fur bean maib,
 nó bean a bí i laise, a bí acu 'á tabairt leó eacarta.
 Tugadar irteac an bean, agus fineadóar ar an uilár
 i. 'O' phead an bean abhair 'n-a fuide, agus caic
 10 sí uairi an obair.

"An maib acá an bean ran?" ar rife leó.

"Ní h-eaó," arfa duine acu; "ní'l ac iarrtaic de
 laise uiréi."

'O' phead an bean abhair agus tug sí léi raçar éigin
 15 leigreana a bí iris aici. Cuireadar an bean a bí i

laige—cuireadh ar i n-aice na teme í; agus pé do-
 táirgeáct a deim an bean abhair uirthi níor b'fada go
 dtáinig sí eilei féin. Do táinig sí eilei féin i dtíre
 gur eirigh sí amach ar a cabail. D'ól sí doé ó'n
 mnaoi abhair, agus d'ic sí roinnt bíd uairtí, ac níor 20
 labhair sí focail amac ar a béal. Do labhair an bean
 abhair léi go minic an fear a bí sí as tabairt an bíd
 di, ac níor tugadh don f'heasgra uirthi. Nuair a bí sí
 tagairt eilei féin ar fear, agus a n-anál aici d'a páigil
 go b'feas bog, dubairt an bean abhair léi mar seo: 25
 "Sín anoir go fóil, a 'nin ó, ar an leabair, agus
 tiocfaid do neart duit." Do síin.

Anran dubairt duine de'n mórfheasair leir an
 mnaoi abhair:

"A bean an b'féirín, má'r b'féirín seo ar riubal 30
 asat,

Cioram é, plámam é; ac is fearr-de rinn cong-
 nam páigil."

10.—Sliab na mban b'fionn.

V.

Le n-a linn rim do ius sí ar eiro de'n olann, agus
 d'irigh sí ar an olann do cioram agus do plámam. Le
 linn an focail a páid di, "Is fearr-de rinn congnam
 páigil," d'féac sí ar mnaoi eile de'n mórfheasair.

5 Do Labair an bean ran an caint céadna, 'rís rín:

"A bean an bhéirín, má'r bhéirín reo ar riubal
 aḡat,

Cloiam é, plámam é; ac ir fearr-de rinn
 congnam páḡail."

10 O'féac ríre ar an gcuma gcéadna ar an ttríomad
 bean. Dubairt an tríomad bean an dán céadna,
 'rís rín:

"A bean an bhéirín, má'r bhéirín reo ar riubal
 aḡat,

15 Cloiam é, plámam é; ac ir fearr-de rinn
 congnam páḡail."

aḡur o'féac rí ar an gceatramad bean aḡur dubairt
 an ceatramad bean an caint céadna. Mar rín dóid
 go tci go raib an mórfearr acu ar a ndiceall,
 20 beirt acu aḡ cloiam, aḡur beirt acu aḡ plámam, aḡur
 uime acu aḡ rníom, aḡur beirt acu aḡ toḡair, aḡur
 iad aḡ obair ar reól.

Uí an bean abair aḡ féacaint oḡta, aḡur connaic
 rí an obair dlunn a bí acu 'a déanam, aḡur bí átar
 25 uirí. Connaic rí an t-uatac móir oibre a bí poimpi
 le déanam, connaic rí aḡ uul i luḡead é go tiuḡ,
 aḡur na ceirclíní deara aḡ uul i lionmairead, aḡur
 bí átar móir uirí. Connaic rí, leir, go raib an obair 'a
 déanam ní b'fearr 'ná mar féadpad rí féim é déanam,
 30 aḡur do cuir ran iongnad uirí i tceannta an átar.
 Uí an cloiam ní b'fearr, mar d'emead rís an olann ní
 ba doige. Uí an plámam ní b'fearr, mar d'emead rís

an olann ní ba péirde. Bí an rníom ní b'feairr, mar
 'oo deinead pé an rnat 'oo péir a céile ar don rann-
 veap, san oipead agus don éapad amáin ann ní ba mó 35
 ná ní ba luza 'nā mar ba ceart, san rhuir ná rnaróm
 air, san caolá ná rannú air, ac é so breas rleamain
 cōmcaol cōmteasarta. Bí átar mōr uiréi agus i as
 féadaint ar an obair, mar bí fíor aici cao é a feadar
 a tairnfead an rnat leir an muintir so mba leó é, 40
 nuair a éirioir é.

Nuair a bí rí tamall as féadaint oiré ar an scuma
 ran, táinig míogarmac uiréi, agus tuit a corlad uiréi
 so rām.

10.—SLIAB NA mBAN bFIONN.

VI.

Nuair a 'dairis rí ar a corlad, bí pé 'n-a lá geal.
 Éruinnis rí a meabair, agus o'féac rí 'n-a timceall.
 ní raib dume ná daonarde ra tís ac i péin. Bí an
 mórfearair imtígte. O'féac rí i 'oipe na leaptan.
 ní raib doinne ra leabard. O'féac rí i 'oipe na 5
 h-áite sup ceart an éruac mōr olla beir ann. ní
 raib don pīoc de'n olann ann, ac bí éruac breas mōr
 éiréilíní i n-mead na h-olla. Anran 'oo tuis rí sup
 'dein an mórfearair ban an obair so léir, agus nuair
 a bí an obair véanta acu sup imtígeadar agus iri 10

'n-a coislaó. Agus maóctnam 'oi anran oíca, agus 'gá
 'otadairc cun a cuimne, do tuis rí 'n-a n-aisne ná
 feacaíó rí ruam 'n-a rúilíó cinn mná ba b'peagta 'ná
 10 íao; ac b'í an t-octmáó bean, an bean a cuiseaó ra
 15 leabará, an bean ba b'peagta 'óíob go léir. O'péac-
 adar go léir, an mórféirear, b'peag tar na beartaíó
 go 'oí gur cuimníó rí i gceart ar an mnaoi a tuis rí ar
 an laise. Mná b'peagta, mná ríor-b'peagta, a b'eaó
 an mórféirear, dá mba ná beaó ann ac íao. Ac i
 20 n-aice na mná a b'í ra leabará mná g'pánna a b'eaó
 íao.

Ac cé'p b'í an bean áluinn óg a b'í ra leabará? Agus
 caó pé n'oeaia do'n lagácarí úó teacó uiréi? Agus
 caó pé n'oeaia 'óí gan don focal do labairc? Nó
 25 caó a tuis ann i n-aon óor í? Níor 'deabruis rí gur
 'dam rí leir an gcuo eile acu. Ba 'óóic le 'uime
 oíca gur b'amlaó a fuairadar laimic í n-áic éigin
 í, agus í ra b'panntair, agus gur tuisadar leó irteac
 í cun í 'adairc ar an b'panntair. Sin mar a b'í an
 30 bean ab'air agus maóctnam ar an r'geal, agus é agus teip
 uiréi tón ná ceann fágaíl air. O'éisean 'oi eirise
 ar.

10.—SLIAB NA MBAN BPIONN.

VII.

Do tábla, pomnt aimpire 'na diaid ran, so maib
 uatac móir olla aici aipir le cioraó agus le plámaó
 agus le rníom agus le tocpair, so maib easal uipci
 ná tocpaó léi so deó na n-abhairí beic ullam i n-am
 aici do'n muintir a cuir cuici iao. Bí lá ó maroin 5
 caitte aici as déanam na n-oirie, agus bí eact de'n
 obair san déanam agus an oróce as tuicim. Tus sí
 léi solur árneáin, agus focairis sí ar an oróce
 tabairt as obair. Do lar sí an solur, agus éiom
 sí ar an obair. Ní maib sí a-ópaó as obair nuair a 10
 n-órtaó an doirur, agus buail cuici ipceac bean
 agus cairín a cloca amaó ar a ceann aici. Dem sí
 ruar ar an áit 'n-a maib an bean abhair as obair,
 agus fáir sí a dá lámh ran olann, agus

“A bean an bhéirín, má'r bhéirín seo ar riubal 15
 asat,

Cioram é, plámam é; ir fearr-de rinn congnam
 fágal,”

ar riri. Ní maib ac an dán beas fáirte aici nuair a
 buail an tarra bean ipceac, agus fáir sí an dá lámh 20
 ra n-olann, agus tudaire sí an leat-mann céona.
 Níoir b'fada so maib an móirfeirear acu ipcis, agus na
 lámha fáirte ra n-olann acu, agus iao as obair so
 tuig. Bí fíor as an mnaoi abhair so maib cé'r b'iao
 a bí aici, agus bí ácar móir uipci, mar bí fíor aici náir 25

b'fada go mbeadh an obair go léir déanta, agus déanta go maic.

Comáineadh leó agus obair, go dtí go raib an tri-
maire deirnead de'n olann 'n-a rúac, agus an rúac
30 deirnead tóirairte ar an gceitlín deirnead, agus
an ceitlín rin caicte ar an gcuairé ceitlíní a bhí
páirta sa dúinne.

10.—Sliab na mban bhíonn.

VIII.

“Táim ana buidead vób, a uairle,” arfa'n bean
adhair; “ní fíor caicam a beadh an méio rin oibre
déanta agam ná mbeadh orim é déanam am' donair.
Táim ana buidead vób, a uairle!”

5 “Ír ceairt cóirair do díol, a bean mácaanta,” arfa'n
céad bean a táinig irthead. “Duir-re dúinne an
oirdé eile úo a bíomair anro níó ná raib ar ár gcumar
féim a déanam. Ír é ír luza ír gann dúinne teact
agus an congnam go tabairt duir-re. Ní fíor ná go
10 mb'féoir go mbeadh gáó agaim leó' tabairt arís.”

“Agus ír é ír luza ír gann vóm-ra cabair a tabairt
uasim pé uair a beid gáó leir an gcuair,” arfa'n bean
adhair.

D'eiugheadar go léir, agus tarraingeadar cairní
 a gclócaí anuas ar a gceannaí, agus d'imtígeadar. 15

Do d'eimeadh an obair óm maic ran gur tugadh pé
 n'oeapa ar fuair na cōmarranaí feadh na h-oibre,
 agus gur méaduis ar an gcūlam a curti ar an mnaoi
 abhair im. Tugadh an olann 'n-a beartaib móra
 trioma as triall uirtí. Nuair a bíod an iomad de'n 20
 obair aici le d'eanam, agus gan ar a cumar teact air,
 pé díceall a d'eanadh sí ná pé árneán a d'eanadh sí,
 tugadh an mórfheicear agus d'eimroir an obair oi.

Pé d'eime táinig an t-am go raib an leanb úo aoub-
 pad, go raib sí as dul éun báir, agus an buairt go 25
 léir ar a h-áir ar agus ar a máair. Anran táinig an
 t-am 'n-a raib daoine cuirgionaíca 'gá ráo náir b'i an
 leanb péin a bí ann i n-aon cor; gur fuaduisgeadh an
 leanb péin, agus ná raib ra leabard anpúo ac iarliir
 a págadh ann nuair a fuaduisgeadh an leanb. Anran 30
 táinig an t-am agus fuair an iarliir b'ár.

10.—Sliab na mBan b'fionn.

IX.

An oíche céadna a fuair an iarliir b'ár, táinig an
 mórfheicear irceadh go dtí an bean abhair, agus cairín
 acu agus iad 'á h-ioncáir eataríca, díreadh mar a bí an
 céad uair úo.

5 “Tá gáid leo’ éabhair aghann, a bean macánta.”
 arfa’n céad bean díob a labrad i gcóinnurde.

Do phead an bean abhair eua, agus tós sí ar a
 bacalainn an cailín a bí, dar léi, marb nó i bfranntair
 éom trom san sup cuma é nó i veit marb san méam
 10 mti. Ní túirge féac sí uirthi ’ná mar aitim sí i. An
 leand a fuaduirgead ip i a bí ann. Ní baogal sup leis
 an bean abhair uirthi sup aitim sí i. Tós sí léi ríor
 ra treóimra i agus rin sí ar a leabair féin i. Cíom sí
 ar veit a o’iarrair i éabhair ar an bfranntair díreac
 15 mar a deim sí leis an gcéad cailín úo. Bí iud aici
 go ucugti bioplán ruam air. An t-é go rábpaí an
 bioplán ruam rin ’n-a céann, tíocpaó coúlaó air a
 bead ana éormail le báp, agus ní tíocpaó pé ar an
 gcóulaó san go uci go uarriamgeópaí an bioplán
 20 ruam ar a céann. Do ráid an bean abhair an bioplán
 ruam i gceann an cailín, ac deim sí é a sanríor do’n
 mórféiréar. Bí an mórféiréar ag cíopaó agus ag
 plámaó agus ag rníom, agus bí an bean abhair a
 o’iarrair an cailín do éabhair ar an bfranntair,
 25 dar léi, agus bí an oirdé ag iméac.

Fé deire bí an lá ag teac, agus ní raib an cailín ag
 teac éuici féin, ná don píoc o’a deabram uirthi go
 uciocpaó sí éuici féin go luac. Bí an mórféiréar
 ag coşarmaiş go dian. I ndeire na coşarmaiş do
 30 labair an céad bean acu do labrad i gcóinnurde.

“A bean an tíge,” ar riri, “ní foláir dúinne veit
 ag iméac. Tabair-pe aipe máic do’n cailín rin,

agus tiospaimís anro eugac aísir nuair a tiospáid an oróce. Beid sí tagaithe ar an bfranncair um an taca ra. Tabair aísre maic 'ó, agus tabairfar do 35 tuairparal go maic 'óit."

"Óeapao, a uairle," ar'a'n bean abhair.
Anran o'imeigeadais.

10.—SLUAB NA MBAN b'fionn.

X.

Táinig an lá. Cóm luac agus bí pé 'n-a lá geal 'oo tairpains an bean abhair an bionán ruain a' ceann an cailín. Táinig a meabair 'oo'n cailín láithead, agus a ciall, agus o'eirgú sí. O'aitin sí an bean abhair. O'innir sí 'oo'n mnaoi abhair conur mar a tugad' deoc 5 éigin 'ó a bain a meabair 'ó agus ná feoip sí cá raib sí ar ran amac, go 'óci go 'ótaing a meabair 'ó agus í ar a leabair ag an mnaoi abhair.

Tug an bean abhair iud le n-ite agus le n-ól 'ó. Anran, cóm luac agus bí an bia' agus an deoc caite 'ó aici, agus í láoip a 'óditin éun gluarthe, cuir sí clóca léi fein uiréi, agus cuir sí cairín an clóca amac ar a ceann, i 'ótreo ná féapao' doinne a h-agar a o'feirgint. Anran 'oo buail an beirt amac agus tánaoas 15 go tig muinte an cailín. O'innir an bean abhair 'oo'n acais agus 'oo'n mácais an rgeal go léip t'pío

ríor. Tuigeadais é go maí. Bí átar ana mói orca,
 níó nári b'iongnadó. Bíodas ana burdeac de'n mnaoi
 abhair, agus dubhadas léi aísir agus aísir eile go
 20 noéanfaois an deasit a bí deanta aici dóib do cúit-
 eam léi.

Táinig sí a-baile, agus bí sí ag cup agus ag cúiteam
 'n-a h-aigne, féadaint cao é an fheasna tabairt sí
 ar na mnáib uairle úo nuair a tíoceaois. Níor
 25 méar sí go maib don fheasna a b'feairi a tabairt
 orca 'ná a náó leó go dtáinig an cailin cúici féin ar
 an bpanntair agus sup imtís sí. Nuair a táinig an
 oíóce bí sí ag faire cúici agus ag feiteam. O'imtís
 topac na h-oíóce, agus níor tánaoas. Bí lár na
 30 h-oíóce ann agus iad san teac. Tuic a cooiaó
 uiréi ar an dtinteán, ac níor tánaoas. Táinig an lá
 agus níor tánaoas. Táinig an oíóce aísir agus níor
 tánaoas. O'imtís lá, agus óá lá, agus feadtmam,
 agus mí, agus níor tánaoas 'n-a goipe. O'imtís an
 35 bliadam. Dubairt sí léi féin ná tíoceaois a cúille.

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

XI.

Bí óá bliadam imtísce. Bí sí ag obair, agus ana-
 éruac oíla aici le cíoraó agus le plámaó agus le
 rníom. Bí an oíóce tap éir tuicim, agus bí an coinn-

eal árneáin ar lapad aici, agus i' gá focairú féin eun
na h-oidce cáiteam as obair. Do tógad an lairte 5
agus do h-ordgalad an doimur, agus buail cuici irtead
an céad bean úr, agus cairín a clóca ar a ceann aici
cóm fada ran amac náir féad an bean abhair a d'feir-
sint ac an dá fáil,—ac bí an dá fáil rin ar lapad go
séar agus go h-aidis. Dem pí ruar ar an olann agus 10
fáid pí a dá lámh ann, agus dubairt pí:

“A bean an dhéirín, má'r dhéirín seo ar riubal
asac,

Cioram é, plámam é; ir fearr-ve rinn congnam
fásail.”

15

Ir ar éisín a bí an focal deirimead páirde aici nuair
rúo irtead an tarina bean, agus cairín a clóca amac
ar a ceann aici agus a dá fáil ar deairg-lapad pé'n
scairín. Siúo eun na h-olla í, agus fáid pí a dá lámh
ann, agus dubairt pí an éaint céadna. Dúodar as 20
teadac ar an scuma ran go dtí go raib trí naonbair
acu irtis agus iad as obair go dian.

Bí r'gannrad as teadac ar an mhaoi abhair, ac níor
leis pí uiréi go raib. Bí fíor aici go raib oroc
fuadar éisín fúta, ac bí pí as fairte cuici. Fé deiread 25
do labairt bean acu, an céad bean úr do labrad i
scóinnurde.

“Eirís, a bean an tige,” ar pí. “agus cuir fíor
tuille teine dúinn. Tá an oidce fuar.”

Ní raib an oidce fuar. Agus bí teine maic ra tín- 30
tead céadna. Ac d'eirís pí agus cuir pí tuille móna

ar an tteine. Do leis sí uirthi go raib léar ana móir uirthi mar geall ar an obair a beit acu 'a déanam éom tuis.

- 35 “Cuir an corcán móir ran tair ar an tteine, a bean an tige,” arsa'n bean a labrad; “tá tair agus oibrar as teacht orainn.”

Corcán ana móir a b'eas é. O'réarfaí duine do cur irteac ann agus é beirniú 'n-a beacair ann.

10.—SLIAB NA mDAN bFionn.

XII.

Nuair a bí an corcán ar an tteine do labair an bean arís.

“Imeis,” ar sí, “agus tabair leat uirge, agus cuir ra corcán ran é, nó bairfeair é. Tá an teine nó teit.”

- 5 Tuis an bean abair pé n'eara ias go léir as basair ar a céile agus as gáirde pé n-a n-anál. Níor leis sí don níos uirthi. Do tós sí curra léi, agus éasí sí amac eun an tobair, agus tuis sí curra uirge irteac léi, agus éasí sí an t-uirge irteac ra 10 corcán. Ní lionrad fíde curra an corcán. Do leis sí uirthi ana d'itneair a beit uirthi as iuit eun an tobair agus as teacht, a d'iarrair an corcán do lionad

éom luac agus do b'féoiri é. Nuairi donnacadar as
 uéanamh an uicnir í, bí ana d'asairt acu ar a céile
 agus ana fáimíde ar ríubal acu fé n-a n-anál. Ní is
 maib don éinne acu go maib don uroé amhar d'ici
 orca.

Nuairi a bí roinnt maib uer na cniúrsgaib uirge tab-
 arca léi aici ó'n uobair, do rít rí amac éun ceann
 eile tabairt léi, agus duairt rí, as gabáil amac uí: 20
 "Ní móri dom b'ieir uicnir a uéanamh, a uairte, nó
 beid ríu maib as an uairt agus an ocmar rari a
 mberó an corcán ran lán asam."

Bí rí as ruit as gabáil amac uí, agus do lean rí
 as ruit go uí go maib rí nó fáda ó'n uobair éun iao 25
 a u'airéacaint potnam a cor. Anran do rtao rí,
 agus éair rí uí a b'róga, agus táimig rí tar n-air gan
 don potnam a uéanamh. Nuairi a bí rí i n-aice an
 uobair, i leatcaob, éuir rí cluar uiréi féin féacaint
 an a'ieócaó rí iao as uéanamh don éainte. U'airig. 30

"Ní fáda go mberó fé lán a uóitín," arpa'n bean
 a labrad i gcóinnurde.

"Cao a uéanaimíó anran, a ríogán?" arpa bean
 eile acu.

"Cuirrimíó ircaé ann í, agus beiréimíó 'n-a 35
 beacáir í. Cuirrimíó bioján ruam inri ná bampair
 airéi go ceann tamail," arpa'n céao bean.

10.—SLIAB NA mBAN bFionn.

XIII.

Nuair ariug an bean abhair an focal ran, do pleam-
nuig sí tar n-air éun na h-áite 'n-ar fás sí an crúrsa
agus na bróga. Cuir sí uimpe na bróga, agus do
ní sí timcheall go dtí an taob eile de'n tíg. Anran
5 v'orrait sí a béal agus a cliab, agus cuir sí liú airte
go h-áro agus go binn, liú a h-airgead bheir agus
mile mór-timcheall ó'n áit 'n-a maib sí 'n-a fearam.

"A cómarraim, a pú-ú-ú-ú-ú!" ar riri, "muiré,
muiré, muiré! Tá Sliab na mBan bFionn trí teme!
10 Sliab na mBan bFionn trí teme!! Sliab na mBan
bFionn trí teme!!!"

D'airig na trí naonhair a bí irteig an liú agus an
glaoð agus an pógra. Cainteodar an odair ar a
lámaib, agus riuó amac iad, agus iad as baint an
15 doirp v'á céile, agus riuó riar an enoc iad éom
meair agus bí ré 'n-a gcórais. Cár an bean abhair
ar an dtalam i péim go dtí go rabadar iméighe ó'n
ndoirp. Anran do ní sí irteac, agus dún sí an
doirp, agus car sí an eodair ra glar, agus cuir sí
20 geara ar an eodair an doirp a cóimead vúnta. Cuir
sí an uirral 'n-a fearam as an iarta, agus cuir sí de
gearaib uirte gan corruige ar an áit rin. Duair sí
buille de'n tuais i mbloc admaro, agus cuir sí de
gearaib ar an dtuais gan corruige ar an áit rin. Cuir
25 sí sac don puó eile i n'áit péim ar an gcuma ran, agus

éirí sí iad go léir fé gearaib cnuada san corruige ar a n-áiteanaib go dtí go bfuargalócaó sí féin iad ór na gearaib. Ar éigin a bí an iuto deirneac curca daingean féir na gearaib aici, nuair aihuí sí na mná uairle as teacó éun an dooir. Cúg tuime acu go iarraó ar an lairte ó'áruá. Ní raib don maic ann. Bí an glar ar an dooir.

10.—SLIAIB NA MBAN bPIONN.

XIV.

“Orsail an dooir, a bean an bPéirín,” arfa'n bean amuic, “go gceioénoéamio an odair tuic.”

“Ní orsailócaó,” ar sí, “mar vo curraí ra ór-cán mé!”

“Orsail, orsail, a eócair an glair!” arfa'n bean 5 amuic.

“Ní féadpáinn é,” arfa'n eócair. “Táim anro ráidte ra glar, agus táim fé gearaib cnuada an dooir a cómeádo vánta.”

“Orsail, orsail, a uirraí na loirgan bPáda!” io arfa'n bean amuic.

“Ní féadpáinn é,” arfa'n uirraí. “Táim anro am' féaraí am' áit féin i n-áice na teime, agus mo éann

λεϊρ αν ιαριτα, αςυρ να γεαρα ερμαδα ορμ ζαν κορ-
15 ριζε αρ αν αιτ ρεο.”

“ Ορζαι, ορζαι, α τυαζ !” αρρα’ν βεαν αμυιό.

“ Νι ρεαοραινν ε,” αρρα’ν τυαζ. “ Ταιμ αρρο αμ’
αιτ ρειν, αςυρ μο θεαι ραιοτε ραν αομαο, αςυρ να
γεαρα ερμαδα ορμ ζαν κορριζε αρ αν αιτ’ν-α θρυιτιμ.”

20 “ Ορζαι, ορζαι, α σεητελιν !” αρρα’ν βεαν αμυιό.

“ Νι ρεαοραινν ε,” αρρα’ν σεητελιν. “ Ταιμ αρρο
ραν αιτ’ν-αρ ρεζαιρ με, αςυρ να γεαρα ερμαδα ορμ
ζαν κορριζε αρ ζο οτοζφαρ υιομ να γεαρα υο α
ειυιρ ρειν ορμ νυαιρ α εαιτερ υαιτ με.”

25 “ Ορζαι, ορζαι, α ροτ αν τυραινν !” αρρα’ν βεαν
αμυιό.

“ Νι ρεαοραινν ε,” αρρα ροτ αν τυραινν. “ Τα αν
τρρανζ ορμ, αςυρ νι ρειοιρ υομ κορριζε ζαν σεαο
ο’ν ρραινζ.”

30 “ Ορζαι, ορζαι, α ρραινζ !” αρρα’ν βεαν αμυιό.

“ Νι ρεαοραινν ε,” αρρα’ν ρραινζ. “ Ταιμ αρ αν
ροτ, αςυρ νι ρειοιρ υομ α οθεαναη αε αν τρομαν υο
εαραο.”

“ Ορζαι, ορζαι, α τρομαν !” αρρα’ν βεαν αμυιό.

35 “ Νι ρεαοραινν ε,” αρρα’ν τρομαν. “ Τα να γεαρα
ερμαδα ορμ ζαν α οθεαναη αε αν ρεαρραο ρο υο
εαραο.”

Comameadap leo ar an zcuma ran az glaothac ar na
neicib a bi irci, asur 'a iarrar ar zac nio oioo an
40 uorur a o'orzarit uoio, ac vo ceip zac don ruo orca,
mar bi zac don ruo pe zearaid i n'ait rein. pe deipe

cúimnígeadair ar fuo náir cúinead pé gearaib niam,
 agus náir b'féidir a cupr pé gearaib an fáid a fásraí
 irctis é, mar ní maib don gnó le déanam irctis aige. Ac
 bí an bean abairt nó geara dóib. Bí fíor aice ná 45
 féadfaid ní don geara do cupr ar fuo ná maib don
 cairde aige le déanam. U' é fuo é 'ná uirge na scor.
 Nuair náir b'féidir na geara do cupr air, ir é fuo a
 deim ní leir 'ná é caiteam an doirur amac rair ar dún
 ní an doirur.

50

"Orsail, orsail, a uirge na scor!" arfa'n bean
 amuic.

"Ní féadfaim é," arfa uirge na scor. "Táim
 anro féo' doirur ran doitead."

Nuair a fuaradair an fneasra ran ó uirge na scor, 55
 bí fíor acu go raib buairte orca. U' iméigeadair go
 fearasac. Táir ríad tuar i n-áic éigin ra énoc ó rin,
 agus níor aige gear gur tándair anuar fóir.

II.

"Ca-ca-ca-cailleas é!"

"Fu-fu-fu-fuaras é!"

Timceall deic mbliadna agus ceitne píero ó fin
 nó mar rin, bí amadán boet ag imtead ó eis go
 eis i bparóirte Cluanroccáir. Ar fíor na Lice

ba mhó a b'íodó cómnurde air, ac as imteact mórtim-
ceall a caitleadó ré a raogal. Bí ré go maic éun a
coda do loig, agus bí ré go maic agus go epunn
éun pé fuo a feibeadó pé do coimeado, agus mar
geall air rin bí ré amuic air go maib pparán aige,
agus náir b'fior cao é an raibbpear a bí i bpolac
ra pparán aige. Seágan Dalb an amm a bí i mbéal-
aib na noaome air. Níoir aihugear maib cao i an
tirimne a bí air. Bí an rtao 'n-a cáint, agus mar
geall air rin iread tugaó Seágan Dalb air.

Bí lá veipe-rógmair ann agus lá ana fluic ab ead
é. Bí an fearéainn as tuicim go trim i scaiteam
an lae. Do rtao an fearéainn um trádénóna, agus
do glan an rpeir, ac bí an raogal ar bar' uirge agus
bí tuile inr gac don fuo i bfuirim aban. Bí aba beag
as gabáil riap tré Cill Gobnatán, agus tá fóir. Tá
vriocáirín ar an abainn rin anoir. Ní maib don
vriocáirín an uair rin, bíodó go maib bócar as
gabáil táirre.

Nuair a fuair Seágan Dalb an trádénóna tirm do
duail pé riap ó Sorc na Lice éun out go tig p'eadair
ai Laogaire a bí 'n-a cómnurde i gCill Gobnatán.
Cáimig pé éun na n-aban. Bí an tuile ra n-abainn.
Má bí péim, níoir éurí pí coris le Seágan. Do gair
pé an aba. Cóim luac agus cáimig pé amac ar an
uirge ar an vtaob tíar ve'n abainn, do éar pé an
vā ologón véas.

"Ó! Ó! Ó!" doveireadó pé. "Ca-ca-ca-cailleag

é! Ca-ca-ca-cailleap é! Ca-ca-ca-cailleap é!"
 Comáin pé leir ag lógóipeadct ar an gcuma ran cóm
 n-ápo agus bí pé 'n-a éiad agus 'n-a ríomnaí an
 lógóipeadct a déanamh.

Ní'l an tíg i n-a maib peadar ua laogaire 'n-a cóm-
 nuróe ac cúpla péire o'n abainn. Bí an tíg lán
 de buacailib agus de luét oibre. U'éigean roib
 go léir panamaint irctis an lá ran, maí bí an lá ró
 fluic cun don oibre déanamh. U'airgeadar an
 t-ologón uatbárad. Do puíteadar amac. Connac-
 adar Seágan agus é ag bualaó a bar agus ag lógóip-
 eadct, agus "ca-ca-ca-cailleap é" ar riudal aige.

"Cao a cailir? Cao a cailir?" arfa gac doimne
 leir.

Do teip oíca don fheasra págail uaró, ac é ag
 lógóipeadct, agus "Ó! Ó! Ó! Ca-ca-ca-cailleap
 é!" ar riudal aige.

"Cáir cailir é, a Seágan?" arfa duine éigin.

Siúo tar n-air cun na n-aban é. Siúo 'n-a díaró
 iad go léir. Siúo irceac ra n-uirge é. Siúo irceac
 ra n-uirge iad go léir. Do fáir Seágan a dá lámh
 ríor ra n-uirge i uíreó go maib an t-uirge ruar go
 suailnib agus ruar go crománaib air, agus é ag cuar-
 oac le n-a méireanaib tíor amearg na gcló.

Bí gac doimne, ar an gcuma gceadna, ag cuaróac
 ar a noideall, agus an t-uirge go suailnib agus go
 crománaib air, agus a dá lámh páiróte ríor aige, agus
 gac don uair a teangbhuigeadó a méireana tíor le

cnaróigin eise go mearaó ré sur b'é an rparán a bíod aise.

Bíodar mar rin, as cuaraó, go deí go rabadar, ní h-amám fluc ó mullaó calam, ac as eise leir an bfuacé.

Ré deise do íom an t-amadóan, asur cuir ré glam ar.

"Ó!" ar reisean, "fu-fu-fu-fuapar é! fu-fu-fu-fuapar é!"

"Caó a fuapar, aise?" arsa sac domne.

"Le-le-le-leacpimne ruad!" arsa'n t-amadóan.

Tá, ir deí íom, deí mbliadna asur eise fíeó ó aisear m'adai—beannaó de le n-a anam!—as innrint an rgeil rin. Mac o'fean an tise ab ead é. Bí ré fém asur curó o'a omeáracaid párote ra cuaraó.

PEADAR UA LAOĞAIRE.

Cairleán ua Liatán,

20. VII 1917.

1.—ΔΣ ΣΕΙΘΕΑΘ ΔΓΥΣ ΔΣ ΙΤΕ.

ΘΕΙΣΤΕΑΝΝΑ.

1. Δν μόρ να καίλινι Δ βί 'να ζεόμνυρε ι ορεαντα τέιλε?
2. Καο ιαο να η-αμνεαδα Δ βί οητα?
3. Δν παιβ αοιννε 'ρα' τγς Δε ιαο?
4. Δν τγς μόρ Δ βί αζε'ρ να καίλινι?
5. Δν παβοαρ τεαναηαιλ Δρ Δ τέιλε?
6. Κά β'φιγ ουιτ?
7. Δρ έιυτ τιονόργς αμαδ?
8. Cé Δρ ζυρ ιμτίγ Δν τιονόργς?
9. Καο Δ βί 'Δ θέαναη Δου νυαιρ Δ έιυτ πέ αμαδ?
10. Καο Δ βί 'Δ θέαναη Δγ νόρα?
11. Καο έιυγε Δν τ-υργε βερυτε?
12. Κά παιβ Δν τ-υργε?
13. Καο ο'ιμτίγ Δρ Δ' ζειτεαλ?
14. Καο Δρ ζυρ ουιρτεαδ Δν τ-υργε?
15. Δν παιβ πέ ανα-τέιτ?
16. Δρ θεμ πέ Δον οιοβάιλ?
17. Καο έ Δν οιοβάιλ έ?
18. Δν παιβ Δ λήη τεινη?
19. Καο Δ θεμεαδ ρί Δν Δν τεινηρ 'ο ηαολί?
20. Δν νρεμεαδ ρί ιαρηαετ Δρ ρυο ειλε 'ο' θέαναη ιοιρ
ζαδ Δον οά πέιθεαδ?
21. Δρ ειργς πέ λέι?
22. Δρ αιρηγίρ ριαη Δν ρεαν-φοαλ ρο: "Νι πέιριρ θειτ Δγ
ιτε μινε Δγυρ Δ' ρεαουίολ"?
23. Δβαιρ πέιν έ?
24. Δν μβαινεαν πέ λειρ Δν ρεγίλιν ρεο?
25. Νυαιρ Δ βί πέ Δ' τειρ Δρ νόρα καο Δ θεμ ρί?
26. Καο ουβαίρτ ρί νυαιρ Δ ριν ρί αμαδ Δ λήη τεινη?
27. Δρ ιε μάιρη Δον βρεαρηετ Δν λή 'ο?
28. Δρ έαιε ρί ραναηαινε Δν ζο παιβ Δ οόεαιν ιτέε Δγ
νόρα?
29. Δν ραιβ οεραρ Δρ μάιρη?

30. Nád dóig leat gur cáilín foirnead í ?
 31. An éarpt oo nóra beid ag íde agur máire boct a' réitead ?
 32. Cao ba éarpt oi 'déanamh ?
 33. An éarpt oo úinne úinne eile págail éun a gnóta déanamh agur é réin úiomaoim ?
 34. An noeimtear a léiteero 'ra' tpaogal go minic ?

GRAMAOLÁD.

1. Cuir i gcár, gur anoir a tuitnead an rgeal amaé, 7 tó beid láitead, conur a véarppá é ?
 Tognuig mar rin:—"Cá m. 7 n," 7rl., 7 léig an rgeal trío ríoi (aimirir láitead) i otreó go mbeid ciall leir.
 2. "Lá airde o'á raboar 'gá n-ollmú réin éun a mbrecoirte oo éairdeam." Dá mba ná bead ad nóra amám ann conur a véarppá é ? (Cuir an abairt inra n-uimhir uachair.)
 3. "Nuair a bí sí ag íde a curó bíó bíó sí a o'iarparó beid a' réitead." Cuir i gcár go mbead beirt ann, conur a léigreá é ? (Cuir an abairt 'ra n-uimhir iolparó.)
 4. "Oo ooirtead an t-uirge ar a lámh."
 "Oo fín sí amaé a lámh."
 Cao 'na éadob go bpuil veirpigeaéc 'ra' leirpú oo'n focal lámh ?

2.—Ullige na n-ub.

CEISTEANNA.

1. An fear a bí ag inrioc an rgeál ?
2. Cá nouabairt ré go raib ré lá ?
3. Cé iao a bailig irtead 'ra' tíg ?
4. Cao 'na éadob gur éánabair ?
5. An a'hlaró puarabair cuirnead éun ceacó ?
6. An é an véarpla a bí acu o'á labairt ?
7. An labraó doimne véarpla an uair rin ?
8. Cé h-iao na úaimne a bíó ann ?
9. Cao a bíó ar ríubal acu ?
10. An mbíoir rultamap ?

11. An mbíoir a' gáirí?
12. Agus a noimead fan maítear uóib?
13. An raboar 'na ruithe eun búirio lá?
14. An raib don leanbái 'na mearf?
15. An mó leanb a bí ann?
16. Cé'r b'iao réin?
17. Peadar ab ainim vo úine ve 'rna leanbáib, nár b'ead?
18. An 'na ruithe a bí ré?
19. Cá raib ré 'na fearaib?
20. An raib gaoil roir mátair peadar q an fear a bí ag inrioc an rgeil?
21. Cao é an gaoil é?
22. An mó bliam v'aoir a bí peadar an uair rin?
23. Cao é an ragar bíó a bí ar an mbóiro?
24. An mó ub a bí itce ag an rgealaíthe nuair a labair uine éigin?
25. Cao vubairc an uine rin nuair a bí an 'd ub itce ag an rgealaíthe?
26. Cao 'na éaob go vubairc ré "aáir"?
27. Ó l an ragarc a bí ag caint?
28. Cao é an freagra é ríú a éug an ragarc oíra?
29. Ar labair uine aírí?
30. Cao vubairc ré?
31. Agus cao é ríú vubairc uine éigin eile?
32. Cao é an freagra a éug an ragarc aírí?
33. Cao vubairc mátair peadar anra?
34. Ar labair an t-aor óg?
35. Cao vubraoar?
36. Ar aírí ríam tráct ar don olige i gcoinnib ub ad olige a' tporgar?
37. Ar innir an ragarc an olige uóib?
38. Má tá ré agat innir uúinn é?
39. An bfuil ré ve glan-meabair agat?
40. Cía'cu cíoal—ríor-úinuairal; uinuairal; boadé; ná foile-boadé, a bead oíreathnad uuit-re? Cao 'na éaob?
41. Na uoime a bí láitreadé q nár aírí an olige roimí?
42. Cao a úein an éuro eile ve'n éuroeadéain?
43. Cao a bí 'd ite ag mátair peadar?
44. An raib cuio mór ve'n ub itce aic nuair a gáirpoadar?
45. An raib an leat-ub 'na láim aici?

46. Cao a θειν ρι λειρ νυαιρ α ζάιρ αν ευρο ειλο?
 47. An παιβ πεσοαρ ος α' φαίρε υιρτι?
 48. Cao a θειν ρε?
 49. Nάε υόιζ λεατ ζο παιβ ρε υιρό-μύιντε γ α λειτέρο α
 θέαηαη?
 50. An εάιηιζ ρεαρζ αρ α μάδαρ?
 51. An le νεαρτ ρρόηιτ α θειν ρε α λειτέρο?
 52. Nάρ ζέαρ-έυιρεαδ, υειρθέαλαδ αν ζαρρύν ε?
 53. Cao ουβαιρτ να υαοιη α βι α' ρεάδαητ αρ αν ημειρτ?
 54. Cao ε αν τ-αζυιρίν α έυιρ πεσοαρ le "ολίγε να η-υβ"?
 55. Αβαιρ "ολίγε να η-υβ" ανοιρ υύιηη, γ αν τ-αζυιρίν 'να
 τεαηητα.
 56. An έαιτη αν τ-αζυιρίν leo ζο λείρ?

ΖΗΛΑΜΑΥΑΔ.

1. "Θαιλιζ ευο υερ να κοηαρραιν ιρτεαδ νυαιρ αιριζοαρ
 με θειτ ταζαίτε."
 Οά ηβα αρ αν λά αμάηρεαδ α θειτέα α' τηάδτ conυρ α
 υέαρρά ε? (αιριρην ράιρτμεαδ.)
 2. "Θαιλιζοίρ ιρτεαδ νυαιρ αιριζοίρ με θειτ ανη."
 Οά ηβα αρ αν λά μοιυ α θειτέα αζ τηάδτ conυρ α
 υέαρρά αν αβαιρτ ριη? (αιριρην ζηάδ-λάιτρεαδ.)
 3. "Cao ε αν ραζαρ υλίγε ε?"
 Οά ηβεαδ ηιορ μό ηά δον υλίγε αηάιη ανη conυρ α
 έυιρρά αν έειρτ?
 4. "An λά ρο υοειρην υο ράιηιζ ζο παιβ ηλύιρε βιό αζαηη
 'ά έαιτέαη."
 Αβαιρ αν έαιηητ ριη αρ έυμα έιζιη ειλο.

8.—Όλιγε αν τ-Σολυις.

ΟΕΙΣΤΕΑΗΝΑ.

1. Na υαοιη α βι αζ έιρτεαδτ λειρ αν ραζαρ αρ λαβησοαρ
 αιριρ?
 2. Cao ουβηασοαρ?
 3. An έυιρτεσοαρ δον έειρτ έυη αν τηαζαηρ?
 4. Cao ι αν έειρτ ι?

5. Cao é an fheadhna a éug an ragarit oíca?
6. Ar airtig an mhuintir óg an 'ulige noimr rin?
7. Ar iarrthóir an ragarit an 'ulige a ó'innit oóib?
8. Ar innit ré oóib é?
9. An bfuil an 'ulige aghat?
10. Abair é.
11. Nuair a beadh pprácaí 7 feoil ag ouine cao é an ragarit soluir a beadh aige?
12. Nuair ná beadh aige ad pprácaí 'gur bainne cao a beadh mar foluir aige?
13. Tá mba ná beadh ad pprácaí 7 palann aige an mbeadh don coinneal aige?
14. Cao eile?
15. Cao é an biaid a beadh 'á éiteamh ag an ouine go mbeadh geaitine gúire aige?
16. Cá bfuil an gúir?
17. An noimic úráio o'lon ile, an uair rin, éun foluir?
18. Na daoine, go mbíod pprácaí 7 feoil acu le n-ite, cao 'na éad gur coinneal mhúla a bíod acu-ran?
19. Na daoine, go mbíod pprácaí 7 bainne mar biaid acu, an rabóir ran boct?
20. An mbíod na daoine ana-boct ar fad nuair ná bíod acu ad pprácaí 7 palann?
21. Cao é an éir ná bíod coinneal mhúla acu-ran?
22. Cid'cu ir feair?—Soluir na gneine, nó foluir na coinnele?
23. An bfuil 'ulige an t-soluir de glan-mhabair aghat anoir?
24. Na daoine a bí ag éirtead leir an ragarit, conur a éitín 'ulige an t-soluir leo?

GRAMADAÍ.

1. "'Tá, arfa mife."
Abair é rin ar cuma éigin eile.
2. "Ir oóca gur airtig cur aghad an 'ulige rin."
Cuir 1 bfuil ceirte é rin.
3. "Níor airtigamair, innit oúinn é."
Cuir an abairt rin 'ra n-uithir uadair.

37. Ἀρ β' δὸν ἰογναδὸ ζυρ βηρ ἀρ ἀν βροῖθνε ἀιγε!
38. Ἀν ὄεααῖρ ὄο ὄυινη ἀ βεαδὸ μι-ἀδὸβραδὸ βεῖτ φοῖθνεαδ?
39. Ἀρ εἰηῖς ἀραζόμτ εατορεά?
40. Ἀν φεαρ ζυρ βηρ ἀρ ἀν βροῖθνε ἀιγε καὸ οὐβαῖρτ ρέ ρέ ὄειρ?
41. Cé leir zo noubairet ré é?
42. Cao é an bhíḡ atá leir an bprocal "calaoir"?
43. Ar ceart óó é rin a ráó?
44. Cao 'na éaob zo noubairet ré é?
45. Ar tús an fear eile don fheasra air?
46. Cao é réin?
47. Ar labair an fear corais aihir?
48. Cao uobairet ré?
49. An rabuar ag tabairt orod-tarcuirne ó'a céile?
50. Ar labair uoine anran nár labair éana?
51. Cé labair?
52. Cao uobairet ré?
53. Ar tós ré ráirt le n-a comráoairóte?
54. Agus cao a thein ré?
55. Cao ar ζυρ ταραις ρέ ἀν τ-αιργεαο?
56. Cao é an raḡar aihrio é?
57. Cár éuir ρέ ἀν τ-αιργεαο?
58. Ar éuir ρέ air é zo ciúin?
59. Agus cao uobairet ré 'ran am ééaona?
60. Ar tós adinne ruar an zeall?
61. Cé tós?
62. Cao uobairet an té a tós?
63. Cé leir ζυρ labair ρέ?
64. Ar ceap ré anran buáctairt ar an bfeap eile?
65. An noubairet ρέ zo raib an ceart ag an gcéao fear?
66. Ar óeabruis a fcainnt zo raib don eapra aihrio oréa?
67. Cé éuir rtop leir an araζóimτ?
68. Conur?
69. Ar baileis ρέ na cártai éuige?
70. Cao a ceap na uoime a bí a réadaimτ air?
71. Ar thein ré aihlaró?
72. In' meao ran cao a thein ré?
73. Cao 'na éaob ζυρ éuir ρέ ircead 'ra' teine 140?
74. Ar éuir ran veine leir an araζóimτ?
75. Ar labair doimne?
76. Ar táimḡ ἰογναδὸ oréa?
77. Cao ó'iméis ar na cártaiβ?

78. Ἐν δ' ἐάν ἔδω ὄυνη Δ Λαβαῖρ ἀπῖρ ?
 79. Ἐὰν οὐβαῖρτ ῖε ?
 80. Ἐάν παῖθ ἑαυτῶδ ἀπ 1 νόδιὰθ Δ ἐπὶ Λεατρῖννι ?
 81. Ἐπ ὀόιθ ἑ ὄυνη ῖο παῖθ ῖε ἑρεάττα ἀρ ῖαο ?
 82. Ἐπ ὀνῖοραιο ἑ ?
 83. Ἐπ μαῖτ ἑῖρ Δ ἑυτο ἀπῖρτῖο βεῖτ ἑαῖττε ῖ ῖαν ῖιοε ὄά
 λαῖρ ἀῖε ?

ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ.

1. Ἐπῖρ ῖρα η-υῖηῖρ υαῖαῖθ :—
 (a) βυαῖαῖλλῖ ὀγα.
 (b) ῖοαῖρῖῖῖῖῖῖῖῖῖ ῖ-α η-αῖγνε ῖο ῖρεαῖνὀῖαῖοῖρ ῖαα
 ἑαῖρταῖ.
 (c) οῖθῖεαῖνῖτα ῖαα ?
 (d) νόταῖ μόρα.
 2. Ἐπῖρ ῖα η-αῖρῖρ ῖῖῖῖῖῖῖ, ῖῖῖῖῖῖ ῖεαῖρρα, υῖηῖρ υαῖαῖθ
 ῖαῖ ἑον βῖαῖῖῖῖ ὄῖοθ ῖο ῖῖορ :—
 “ῖοαῖρῖῖῖῖῖῖῖ ῖ-α η-αῖγνε ῖο ῖρεαῖνὀῖαῖοῖρ ῖαα
 ἑαῖρταῖ ῖ ῖο ῖβεαῖ ἑυῖῖε ἑαῖρταῖ ἀα.”
 3. “ἑοναῖ ῖαῖθ ῖα η-υῖ.”
 ἑοναῖ ῖῖῖ ῖαῖθ ῖα η-υῖ.
 ἑαο ῖνα ῖαῖθ ῖο βῖυῖῖ ὄεῖρῖῖῖῖῖῖῖ ῖα ῖεῖρῖῖ
 ὄῖῖ ῖοαῖ “ῖαῖθ” ῖ ἑαο ῖνα ῖαῖθ ῖο βῖυῖῖ ἀν ‘ῖ’ ῖεῖῖῖῖῖῖ
 ῖα ῖαῖρρα ῖῖῖ ?
 4. Ἐπῖρ ῖῖῖῖ ῖα ῖεαῖθ-ῖοῖαῖῖ ἑαῖ 1 η-ἑαῖρῖῖῖ ἑπ ῖα
 η-ἑαῖρῖῖῖ ῖεο :—
 (a) ὄο βῖρῖ—ἀν βῖοῖθνε ἀῖε.
 (b) ὄο ἑῖοῖ ῖε—ῖα ἑαῖρταῖθ ὄο βαῖῖῖ.
 (c) ἑῖ ἑῖ ὄυῖ ὄά ῖοῖθνε—ὄυνη—ἀν βεῖρῖ.
 (d) ὄο ὄῖυῖο ῖε—ῖα ῖεῖνε.
 5. ῖῖῖῖῖ ῖα ῖῖῖῖῖ ῖεο ἑπ ἑυῖα ἑῖῖῖ ἑῖῖῖ :—
 (a) ῖα ἑαῖαῖρ ἑῖαῖ ῖ ὀῖαῖῖῖ.
 (b) ἑῖῖῖῖ ὄῖῖῖῖῖ.
 (c) ἑυῖῖῖ ῖαῖ ἑον ῖυῖ ἑῖν ἑῖνῖ ῖο ῖαῖῖ ἑπ ῖεαῖ ῖαῖαῖῖῖ.
 6. “ῖυῖῖ ἑ βῖῖῖῖῖ ῖνα ῖῖῖῖ ἑῖε ὄο ὄῖυῖο ῖε ἀῖῖῖῖ ἑῖν
 ῖα ῖεῖνε ῖ ἑῖῖῖ ῖε ῖῖῖῖ ῖα ῖεῖνε ῖαο.”
 ῖαβαῖρ υαῖε ῖῖῖῖ ἑῖῖῖῖῖῖῖ, ῖῖῖῖῖῖ ῖεαῖρρα, ῖα
 ῖβῖῖῖῖῖ ῖαῖ.

7. Cuir "veirim" roim gach don m'ac acu ro r'ior y r'griob
airir iad:—

- (a) tá an ceann aige.
(b) n'ior labair doinne.
(c) 'do lap na cáirtal y 'do tógad iad.

8. Cad is tuiread 'do gach don ainm acu ro go 'buil líne
fé?—

- (a) Tadh na n-ub. (d) rúnt aige.
(b) bun na veime. (e) 'na láim aige.
(c) ar na cáirtal.

6.—"neirb'is."

ceisteanna.

1. Cad vubairt an r'géalaidé i 'staob náca éorrait?
2. Cad é an r'gach tige a bí ag an mnaoi?
3. Cad é an t'rlige bea'ad a bí aici?
4. An r'iora t'is cábairne?
5. Cad a 'síoltar ann?
6. An raib don élan ag bean-an-cábairne?
7. An mó 'uine clainne bí aici?
8. Cad iad na h-ainmneada a bí ar an mbeirt?
9. Cid'cu ba fine acu?
10. Cid'cu b'óige acu?
11. Cid'cu 'cu ba éire?
12. An raib don fear 'ra' paróirte óm láioir leir?
13. An óinnuig táillúir 'ra' t'rráio?
14. An b'fear láioir é?
15. Cad eile?
16. An gnáé le 'uine leicte beir láioir?
17. An óóig leat air go 'cuiread an t-anam ar láiread?
18. Cad 'na éad?
19. An raib 'uaine bailege ra t'is lá?
20. Cad a t'ug ann iad?
21. Cad a bí acu 'á 'd'eanadh?
22. Cé bí ar a meaf?
23. Cad a t'ug ann é?

24. Cao d'oisig easorta?
 25. Cao fé noéar é?
 26. An gnát le daoine a bíon ag ól beit ag bhuigean?
 27. Cao 'na éab gur léim an tairlíúir?
 28. An rppioc nua éisim é?
 29. Cao a rppioc é?
 30. Agus cao a deim fé?
 31. Cé air gur nuz fé an gneim?
 32. An ar a láim' do nuz fé gneim?
 33. Cao air go nuz fé an gneim?
 34. An táinig iongnad ar Concubair?
 35. An éuis fé cao a bí ar an tairlíúir?
 36. An mear an tairlíúir gneim do bheit ar Concubair?
 37. An tóime canncarac an tairlíúir?
 38. Dá mba dóig leir gur b'é Concubair a bí ann an noéanrad fé a leitéro?
 39. An táinig eagla air noim Concubair?
 40. An táinig creatán 'na ballaib beacac?
 41. Cao 'na éab?
 42. An labair fé in do'cor?
 43. Cao dubairt fé?
 44. Cao a bí 'na glór nuair a labair fé?
 45. Cao fé noéar an rgeón?
 46. An ceap fé Concubair a buacac 7 ná buairceac C. é?
 47. Cao é an leat-rgeal a éus fé do Concubair i stacac beirce air?
 48. Cao é an raçar nua "neirbhir"?
 49. An galair é?
 50. An galair fé leit é?
 51. An gceiteveann tá go bpuil a leitéro ve galair ann in do'cor?
 52. An éireo Concubair go raib fé ann?
 53. Cao a deim C. 7 na daoine a bí ag éirceac leir an tairlíúir?
 54. Cao 'na éab gur pléarceac ar gáirí?
 55. An éisceac cao a éuir an galair "neirbhir" ar an tairlíúir?
 56. Do réir do éuirim-fe cao a éuir an "neirbhir" air?
 57. An dóig leat go raib cúir aige le "neirbhir" a beit air?
 58. An deim fé veairnac móir nuair a nuz fé ar Concubair?
 59. Agus ar maic leir carac riap anran?

60. Πυρίη ἄ λογος ἀν γάρη ὀδὸ λαβαίητ ἑαὸ οὐβαίητ ῥέ ?
61. Ἀρ ἄσῃ ἀν ἐπίλλιῃητ ἑαὸ οὐβαίητ ?
62. Ἀν ῥαῖβ ἄ ἡλαίητ ὅε ἐπίλλ ἄιγε ?
63. Ἀρ ἡλαίητ ἀν ἑαίλ ἄιητ ἡάρ βυαίητ ?
64. Ἀρ ῥῑαὸ ἀν ἑρῑυίῃῃ ἀνῥαν ?
65. ἑαὸ ἄ ἑυίητ ῥῑοῦ ἑίη ?

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ.

1. “Ἱ ὄρηο ῥῑη ὀδὸῖ ἑλατ ὀά ἑρῑυίῃῃ ἑ ῥο ὄυῑητῑῃῃ ἀν ἑ-ἀναμ ἄρ ῥῑη ἄ ἡβοςῥά ὄο ῥῑίη ὀέ.”

ῥῥῑῑῑῑ ἀν ῥῑῑῑ ῥῑη ἑυῑητ ῥῑη ῥῑῑῑῑῑ ῥῑῑῑῑῑ ὄυῑῑητ ὄυῑῑῑῑῑ.

2. ἑυῑη ἑ ῥῑο ῥῑη ἡ-ἄιητῑη ἑῑῑῑῑῑ, ὄυῑῑητ ἑῑῑῑῑῑ :—

“ ῥῑῑη ὄῥ ἑῑῑῑη ἄβ’ ἑῑῑ ἑ.”

3. ἄβαητ, ἡῑ ῥῥῑῑῑῑ, ἄρ ἑυῑη ἑῑῑῑ ἑῑῑῑ :—

(a) ἑῑ ῥῑ ἄρ ἀν ἑρῑῑητ ἑῑ ἑρῑῑῑ ὀά ῥῑῑῑ ῥῑη ῥῑῑῑῑῑ.

(b) ὄῑῑῑῑῑ ἑρῑῑῑῑῑ ἑῑῑῑῑῑ.

(c) ἑῑῑῑῑ ῥῑῑῑῑῑ ἄρ.

4. (a) “ ἑῑ ἑῑῑῑ ἡῑῑ ἄῑῑῑ.”

(b) “ ὄο ῥῑῑ ῥῑ ἄρ ἑρῑῑῑῑ ἑῑῑῑῑῑ ἄρ ἀν ἑρῑῑητ.”

ἑαὸ ἑῑ ἑυῑῑῑῑ ὄο “ ἡῑῑῑ,” “ ἑρῑῑῑῑῑ,” “ ἑῑῑῑῑῑ,”

“ ἑρῑῑητ” ?

ἑαὸ ῥῑη ἑῑῑῑ ῥο ἑρῑῑῑ ῥῑη ῥῑῑῑῑῑῑ ῑ ῥῑῑῑῑῑ ἄῑῑῑ ἄρ

“ ἑῑ ῥῑῑῑῑῑῑ ῑ “ ἑρῑῑῑῑῑῑ” ?

5. “ ἑῑ ἑῑῑ ῑ ῥῑῑ ἑῑῑῑῑῑ ῑ ἑῑῑῑῑῑῑ ἄβ’ ἑῑῑ ῑ.”

ἑυῑη ἡῑ ῥῑῑῑῑῑ “ ὄυῑῑῑῑῑ ῥῑῑῑῑῑ ” ῥῑῑῑ ἄρ ῥῑῑῑ ῥῑη, ῑ ἄβαητ,

ἡῑ ῥῥῑῑῑῑ, ἄρ ῥῑῑ ῥο ἡ-ἑῑῑῑῑῑ.

6. ἑαὸ ἑῑ ἡῑῑῑῑῑ ὄο “ ἑρῑῑῑῑῑῑ ” ; “ ἑῑῑῑῑ ” ; “ ῥῑῑῑῑ ” ?

7. ἑυῑη ἑῑῑῑῑῑ ἡῑ ῥῑῑῑῑῑ ἄῑῑ ῑ ἡ-ἑῑῑῑῑῑ ἄρ ἡῑ ῥῑῑῑῑῑῑ ῥῑῑῑῑῑ :—

(a) ἑῑῑῑ—ὄο ἡῑῑῑ.

(b) ὄο ῥῑῑ ῥῑ—ἡῑ ἑῑῑῑ.

(c) ὄο ῥῑῑῑῑῑ ἑῑῑῑῑῑῑ—ῥῑῑῑῑ.

(d) ἡῑ ἑῑῑῑῑ ὄο ῥῑῑῑῑ—ἑῑῑῑῑῑῑ.

6.—“**πρωτοσ μέ.**”

CEISTEANNA.

1. Cá raib an t-amadóan 'na dóinnurde?
2. Ca bfuil Cairraig-an-ime?
3. I gContae Chorcaíge, i n-aice Maighéromta an ead?
4. Cao é an bhrig atá leir an ainm Cairraig-an-ime?
5. Cao ab' ainm do'n amadóan?
6. Cadain a thair ré?
7. An mbíod' uaine ag imirt air?
8. Cé 'n b' iao féin?
9. An bfuil áilleóirí gearrún le págaíl inr' fad do'ball
geall leir?
10. Cadain a bhoir ag imirt air?
11. An éainig uaine iarácta 'ra' párdóirte?
12. Uodóir iarácta an ead?
13. Cao eile?
14. Cao a bí 'á déanam' aige Uoinnác áiríte?
15. Cá raib ré ag tabairt an áirinn uaid?
16. An ráinig go raib séamur 'ra' pobul?
17. Cao a tuit amac 'ra' tséiréal?
18. An i uoird an áirinn uo ppuacá séamur?
19. Agus cao a éin ré?
20. An áirig an pobal an béic?
21. An áirig an ragar i?
22. An leog ré air gur áirig ré i?
23. Cao a éineadair?
24. Cao 'na ead gur éiomadair a gceann?
25. An ppuacá é an tarra h-uair?
26. Cao a éin an t-amadóan anran?
27. Cao é an ragar béice a éin ré ar an tarra h-uair?
28. An áirig an ragar i?
29. An áirig ré cao ré noéir i?
30. Cao a éin ré?
31. Nuair a éiompuig ré amac cao uobairt ré leir an
bpopul?
32. An raib ré fíochair feargá?
33. An b' don iongnad é?
34. Cao a éir ré leo?
35. Na uaine a bí oiontác leir an ngleo an ppuacá éic é?
36. Conur a éiomair ag déanam' ppuacá?

37. An deairt uóib' beir ag maíad ré'n amaóán irciú i uciú óé ?
38. An móioe an peacab an t-airneann a beir ar ríúbal?
39. Cao a óein an pagairt nuair a bí veine le n-a éainnt ?
40. An raib' gáó doinne ciúin anran ?
41. An éuir éainnt an t-pagairt náire ar doinne ?
42. Cé air gur éuir rí an náire ?
43. An nuó duobairt an pagairt ar éuir ré rtop leir an r-pórt ?
44. An priocab an t-amaóán a éuille ?
45. An raib' iongnab ar an amaóán óá barr ?
46. An éairt an r-pórt 7 an priocab leir ?
47. An maíe leir gur cuineab rtop leir ?
48. Cao a óein ré anran ?
49. An féab doinne air ?
50. An fan ré mar a raib' aige ?
51. Cao é an t-reo n-ar óruo ré ?
52. Agus cao a óein ré anran ?
53. Cao 'na éab gur óein ré a leitéio ?
54. An féab an buacail air ?
55. An éuir don buacail don t-ruim ann ?
56. An raib' eagla an t-pagairt ar an mbuacail ?
57. Cao ir uóig leat a duobairt an t-amaóán leir réin ?
58. Nuair nár éuir an éab buacail don t-ruim ann cao a óein ré ?
59. An prioc ré an t-arna buacail ?
60. An éuir an t-arna buacail béic ar ?
61. An raib' don maítear uó beir 'á b-priocab ?
62. An fan an t-amaóán focair anran ?
63. Cao a óein ré ?
64. Cao í an éogairnab a bí aige leir an t-riúab buacail ?
65. An r-pórt a bí uairé ?
66. An labair an t-riúab buacail leir ?
67. An leog ré air gur aige ré an cogair ?
68. An éir ar séamur don r-pórt uó éur ar ríúbal ?
69. Conur a éir air ?
70. Náir éuir doinne don t-ruim ann ?
71. An éir air a éur féabairt ar doinne don t-ruim uó éur ann ?
72. Cao a óein ré anran ?
73. Cé leir gur labair ré ?
74. An labair ré iréal ?
75. Cao iao na focail a labair ré ?

76. An éap ré ġur éur an raġart malláct éigin ar na buácailli nuair ná labraoír leir?
77. An iarr ré ar an raġart an malláct a bainc oíob?
78. An iarr ré ġo cnuaró air é?
79. An érom ré ar ġol?
80. Cao 'na éaob?
81. An airġ an raġart é?
82. An leos ré air ġur airġ?
83. An éur ré aon f'raġna air.
84. An éainis reairġ ar an raġart?
85. An éur ré anrao cao é an raġar séamur boct?

GRAMAUAÓ.

1. Cuir an ráó ro ar raó ra n-airmġr fáirtinġ:—
 "Ceitne ríeo bliaban ó ġin bí na óóinnuġe i ġcarrairġ
 an ime amaóán ġur b'ainm oó séamur."
2. Abair ar éuma éigin eile:—
 (a) ġur b'ainm oó séamur.
 (b) oo éárla ġo raib séamur 'ra' robul.
 (c) oo éar ré leo an reacaó a bí acu 'á óéanath.
 (d) nuair a éep ar séamur a éur réacaóint ar óoinne
 aon truím oo éur ann.
 (e) oo érom ré ar ġol.
3. "Cuir ré béic ar ba éreire ġ oob' óoinne ná an ééao béic."
 Tabair uair an bun-ééim oo "ba éreire" ġ "oob' óoinne."
 4. "Áitceóirġ ġarrún." "Áġaró béil."
 "Áġ tabairt áirġinn." "éun buácala eile."
 "i ġcáann camail." "le h-anman t'áéar."
 Cao ir tuireal oo:—ġarrún, áirġinn, camail, béil,
 buácala, áéar?
5. Cao ir tuireal ainneac oóib?
6. Cao ir innreoo oo:—
 béic, áirreann, ruim, coġar, áitóir, áit, reacaó?

7.—Ó Á ĴÉ.

CEISTEANNA.

1. Cé a bí áġ teáct abairle ó éis an tsaġairt?
2. Cao a ruġ ann iao?
3. An raib óoinne le na ġcoir?

4. Ἀν παβοαρ ἄς ριῦβαλ?
5. Καὸ ἄ δοννακαοαρ ἄρ ἄν ἔρῳιρ?
6. Οἰ᾿αυ ἔυγ ρέ νρεαρ ἄρ ὠσῳίρ ἰαο?
7. Καὸ οὐδαίρ ρί?
8. Ἀρ δοντῳίς ἄ ρεαρ λέι?
9. Ἄε καὸ εἰλε?
10. Οἰε λαδαίρ ἄν τερνα ἡ-υαίρ?
11. Πᾶρ δοντῳίς ἄ ρεαρ λέι ἄρῳᾶν?
12. Ἀρ λεανταοαρ ἄς ἄιτεαθ ἄρ ἄ ἔεἰλε.
13. Ρέ θείρ ἄρ ἔἄνις τερμαρ ἄρ ἄν ἡναοί?
14. Καὸ 'να ἔαοῖ?
15. Ἄγυρ καὸ ἄ ἔειν ρί?
16. Ἀρ δόμῳιρλις ἄν ρεαρ ὠι τεἄδτ ἄβαἰλε?
17. Ἀρ ἔειν ρί ἄμῳιλαῖ?
18. Ἀρ ἔειρτῳίς ρί ἄιῳίρ ἔ?
19. Καὸ ἰ ἄν ἔειρτ ἄ ἔυῳρ ρί ἔυῳγε?
20. Καὸ ἔ ἄν ρρεἄγρᾶ ἄ ρυαίρ ρί?
21. Ἀρ ἔἄιθ ἄν ρρεἄγρᾶ λέι?
22. Ἀρ εἰῳίς ρί ἄρ ἡα ρτᾶρῳεἰθ ἄρῳᾶν ἄρ ρᾶο?
23. 'ῢἄ ἔυἰλε ἡ 'ρᾶ' ἔρῳις ὠι καὸ ἄ ἔειν ρί?
24. Ἀρ γέἰλλ ἄ ρεαρ ὠι ἄρῳᾶν?
25. Καὸ ἄ ἔειν ρέ νυαίρ ἄ ἔειρ ἄρ ἰ ἔαδαίρ ἄβαἰλε?
26. Καὸ 'να ἔαοῖ γυρ ἔυγ ρέ ἄ ἡ-ἄδαίρ ἡ ἄ μᾶταίρ ἄνῳ?
27. Ἀρ ἔειρ ἄρ ρέἰν δον ἡοῦῳ ὠο ἔαἰτε ἄρῳι?
28. Ἀρ ἔεαρ ρέ γο ἡ-ἔίρτρεἄδ ρί ἰεο ρῳο?
29. Νυαίρ ἄ ἔἄναοαρ ἡ νυαίρ ἄ δονακαοαρ ρῳντε ἄρ ἄν
 ἡβόταρ ἰ ἄρ ἔεαρᾶοαρ γο ρῳῖ ρί μαρῖ?
30. Καὸ ἔ ἄν ερῳτ ἄ ἔἰ ἡρῳῖ?
31. Ἀρ ἰεογ ρί ἡρῳῖ ἔειτ μαρῖ?
32. Ἀρ ἔεαρ ἄ ρεαρ γο ρῳῖ ρί μαρῖ?
33. Ἀρ ἰεογ ρέ ἄρ γυρ ἔεαρ?
34. Καὸ ὠεινεἄδ ἰεῳρ ἄν γσοῳρ μαρ ὠ'εἄτ?
35. Ἀρ ὠεινεἄδ ἰ ἔῳρῳᾶἡ?
36. Οἰε ἔἄνις γο ὠσῳ ἡ ἔῳρῳᾶἡ?
37. ὠοῖε ἄν ἔῳρῳᾶἡ καὸ ἄ ἔειν ἄ ρεαρ ἄ γᾶν ρῳορ
 ὠ'ἄοἡῳῳε?
38. Ἀρ ἔυγ ρέ σογᾶρ ὠο'ἡ ἔοῳρ?
39. Ἀρ ἔυγ ρέ δόμῳιρλε ἄ ἰεᾶρᾶ ὠι?
40. Καὸ ἔ ρέἰν?
41. Ἀρ ἄρῳίς ἄν σοῳρ ἰ?
42. Κοῳρ ἔ ρῳῖ? ἔεαρᾶρ ἡᾶ ρέἄορᾶδ σοῳρ τῳ ἄρῳεἄἔαἡτ?
43. Ἀρ γῳαο ρί ἄ δόμῳιρλε?
44. Ἄε καὸ εἰλε?

45. Ar nód! 'd'aoncuig a fear léi anraan agus an tpeó 'na
raib sí?
46. Cao é an fheadhna a fuair sí uaid?
47. Ar eirig sí ón mbóro?
48. An dóig leat ná go noubairt sí léi féin:—"Tabairfao-
ra anaidhe dó ran i tpeó go scaitpeó ré géilleadó dom"?
49. Agus cao ir dóig leat a vubairt a fear leir féin?
50. Ar fan sí mar a raib aici rince ar an mbóro?
51. Agus ar eug a fear ceao a cinn oi?
52. Ar táinig lá na roéraithe?
53. Cao veinead leir an gcorp?
54. Ar fhuair an troéraithe?
55. A' 'scáingatar eun na roilige?
56. Nuair a táinig an troéraithe go tci 'n roilig an raib an
uaid óunta?
57. An raib aon tragarit ag an roéraithe?
58. Cao a vein ré ag an uaid?
59. Anraan cao veinead leir an gcómhrainn?
60. Ar caitead ére irtead ran uaid?
61. Cao leir?
62. Cáir euit an ére?
63. Nuair a caitead an ére anuar ar an gcómhrainn cao a
tárla?
64. Cao 'na éaob gur rghrao sí?
65. An raib eagla uiréi go gcuirfi beó i scalam i?
66. An cuirfin leat na focail a vubairt sí?
67. Cao a vein na doime nuair airtgeadar an corp ag camnt?
68. Agus cao a vein a fear nuair a riteadar?
69. An raib an bean boct leat-múcta?
70. Nád móir an iongnad nár múctad ar rao i?
71. Mar rin féin nár gheannthar an uine a fear agus i
dur 'na beaéad?
72. An raib ré óairírib in do'cor?
73. Cao 'na éaob gur leog ré air i dur?
74. Ar múin ré ciall oi?
75. Nuair a tógad ar an gcómhrainn i an raib sí ana-lag?
76. Cá bfiog uuit?
77. Nuair a táinig sí éúici féin cáir fadóar?
78. Ag teact abaille dóib cao a éonacadar air?
79. Canao?
80. Cé labair ar scáir?
81. Cao vubairt sí?
82. Ar dóig leat an a camnt go raib ciall éannaid aici?

83. Ar bualó an fear uirthi?
 84. Cáo uibairt ré anran?
 85. Ó! ar hannóal an tarna h-éan.
 86. Aililiú! arb é an hannóal ré n-óar an tairmeasg go léir?
 87. Óa mbead foirne ag an mnaoi an mbead don élampax eatorra?
 88. Conur a d'iompar ri i féin an cuio eile ná raogal?

DRAMAÓD.

1. Uo éat an bean i féin ar an mbótar. "Eirig," ar an fear, "agur téanam ort abailé." "Uo óun ri a fáile 7 oo leog ri uirthi beit marb."

Cuir an méis rin éuar 'ra n-uirthir iolraió?

2. Cuir gac don briaetar, acá rna ráiúicib reo rior, ra n-uirthir fáirtinig:—

- (a) u'fan ri mar a raib aici.
- (b) gluar an trocraio.
- (c) oo tanaetar éun na roilge.
- (d) bí an uairg ar leatad.
- (e) oo léig an ragaite na paroreada.
- (f) oo cuiread an éóimra rior ran uairg.
- (g) oo caitead rluarao ére anuar uirthi.

3. Cuir an focal "veipum" roim gac don ráó acu ro rior, 7 anran rgríob gac ráó acu aithir:

- (a) "bíod ciall agat."
- (b) "leig amad ar ro mé."
- (c) "ir cuma liom cia'cu."

4. (1) "éanadar éun an tórraith."

(2) oo goil ré ór cionn an éuirp.

(3) oo tanaetar éun na roilge.

(4) éóg ré aníor ar an gcóimraimn i.

Cáo ir cuiread oo gac don ainm éuar?

5. Cuir irtead na focail acá i n-earnaim ar na ráiúicib reo:—

- (a) bí an uairg—leatad
- (b) oo leanadar—áiteam—á éile.
- (c) oo gluar an trocraio—maroin.
- (d) u'fan ri mar—aici.

8.—CÁD A CÁN SRÓN FÍRÍN?

CEISTEANNA.

1. An mór na mná a bí 'na gcóinnuirde i n-aice 'déile?
2. An mná óga iad?
3. An tighé móra a bí acu?
4. Cad ab ainm uóib?
5. An rai b uóil i mbochtuirdeacht agus i gcabairéacht acu?
6. Cá bfuor uuit?
7. An rai b gcabairín ag uime acu?
8. Cid'cu 'cu?
9. Cad ab ainm uo'n gcabairín?
10. A' ucaiténeab bochtuirdeacht le fírin leir?
11. Cad é an éuir go nveireann tú go ucaiténeab?
12. Nuair a bíod murainn i méibín i fírin i ucaanta déile coir na teine i mbochtáinín murainn conur a bíoir fuidte ag an uime?
13. Cad a bíod 'á uéanath ag an mbeirt ban?
14. Agus conur a bíod fírin?
15. Cad a uem méibín, lá, nuair a bí fearg uiréi?
16. Cad a éuir an fearg uiréi?
17. Agus ar éainis í, u'adon fíod, éun é agus ar murainn?
18. An lá ro, uceirum, cé bí le na coir?
19. Cár fuid í tar éir teadé irtead uí?
20. Cad a bí 'na h-aighe?
21. Dhruigean a bí uairéi, an ead?
22. Ar éir uiréi adon éuir aigheir u'fágar?
23. Fé uerpe cad a éug í fé uceara?
24. Cad uubairt í mar g'eall air?
25. Agus cad ir uóig leat a uubairt í léi féin anran?
26. An uubairt í:—"Sead l éá cúir fácta agam anoir"?
27. Conur a éornuis an t-aighear?
28. Cad é an fpeagra éug murainn uiréi mar g'eall ar fírin?
29. Ná rai b an ceart aici?
30. Agus nárb éactac an ropaire méibín?
31. Ar éuir fpeagra murainn tuille feirge an théibín?
32. Cad uubairt í anran léi?
33. Ar leanadar mar rin ag tabairt uod-éarcuirne u' déile?
34. Fé uerpe cad a uerpeadar?
35. Agus ar fan fírin macánta?

36. I gcéann tamaill cé éainis ircead ?
 37. Agus cao a 'dein rí ?
 38. An brada gur éainis ouine eile ?
 39. Cao a 'dein ríre ?
 40. An éainis na cómharrain go léir ?
 41. Cao 'na éad gur éanáda ?
 42. An 'na nouine a' 'na nouine oo éanáda ?
 43. Cao a 'deinead fad doinne acu fé mar a éadab fé ?
 44. An leat an cómharrain ?
 45. Nuair a éadab donad nú margab cao a tuitead amad ?
 46. An mbíod na 'daoine a' marbad a éile ?
 47. A' 'scuigóir cao 'na éadab go mbíod ag brúigean ?
 48. Náir mhór an mí-éiall 'dóib é ?
 49. Cao 'na éadab go noéarrá é ?
 50. Agus don rídhóiréir a éadab an tpeo nuair a fíarrui-
 gead fé cao fé noéar an brúigean cao é an fíeasra a
 tugá air ?
 51. Agus an b'é fírin fé noéar an toirmeasg go léir ?
 52. Agus an mbíod "cao a cam spón fírin ?" i mbéalaid
 na ndaoine ?
 53. Agus dá 'dearrab rín an sean-focal anoir é ?
 54. An mar a éile "cao a cam spón fírin ?" agus
 "noéinníó" ?

GRAMAID. .

1. Adair na ráidte seo ríor an cuma éigin eile.
 (a) Méibín ab ainm oo mhnaoi acu.
 (b) Ceap méibín é adairt uiréi.
 (c) Agus ir tó ir fearr éige.
 (d) ríuo i gcóadall a éile iao.
 (e) "cao a cam spón fírin" a tugá mar fíeasra air.
2. Cao ir tuiread oir na h-ainmneada fo ríor ?—
 (a) oo'n mhnaoi eile.
 (b) an lic an tinteáin.
 (c) tar éir na h-ainmne.
 (d) cao fé noéar an brúigean.
3. (a) "ní caime anoir a spón ná mar a bí rí."
 (b) "Agus tú ir fearr éige."
 Tabair adit an bun-éim oe "caime" agus "fearr."
4. "Beirt reana-ban a bí 'n a gcómharrab i dá mboéán
 beaga."
 Cuir an adairt rín 'ra n-uiréir uadair.

5. Cao is móð Coingeallac uor na bmaicairib reo rior?—
 (a) "Do fuid rírin ar lic an tinceáin."
 (b) "O'féac rí ar fhón an maorín."
 (c) "Eug rí fé noeara go raib an tprón cam."
 (d) "Cao a cam ríon rírin?" arfa méib.

9.—Cnóda Seasga.

CEISTEAINA.

1. 'Sa rgeal ro an mór na rir a bí ag cairnt le céile?
2. Céir b'iao réin?
3. Cao a bí ar ríubal acu?
4. An bfuil 'fior agat-ra cé thein an céao aighear riam?
5. Nár b'é rírin?
6. Cao uubairt Seanacán mar zeall air?
7. Cao a bí le ráb ag Marbán 'na éaoib?
8. Do réir marbáin cé thein é?
9. Cao í an ceirt a cuir Seanacán cun Marbáin?
10. Cao uubairt Marbán?
11. Cao é an tiosal a eug Marbán oo Seanacán nuair a labair fé leir?
12. Ar Rí Seanacán?
13. Cao eile?
14. Conur a corruig an céao coirmearg riam oo réir marbáin?
15. An mó uine a érioio?
16. Cao 'na éaoib gur érioieoair?
17. An raib 'fior acu gur cnóda reargá iao?
18. Dá mbead 'fior acu an oig leat a' ceorioioir?
19. Ar érioieoair go ríóimair?
20. Cá bfuil uirt?
21. Ó! Dia linn! náe oic an gnó a theineoair?
22. Ar oigleat na cnóda?
23. Cactain?
24. Ar ruairt lán iao?
25. An raib doinnib irceig ionnta?
26. Cao é an reargá iao?

27. CAO A BÍ AIGEIR GAD DOINNE 'A RÁD ANRAN ?
 28. CAO É AN GNO' OÍD-CÉILLE A 'DHEINEADAR ?
 29. NÓD MINIC A 'CUISTEANN A LEITÉIRO RIN AMAC, 'DÁOINE AG TROIO
 LE CÉILE MAR GEALL AR NEAMHÍD ?

GRAMA'DOÁC.

1. CAO IR INNHENE UOR NA h-AIMMNEADA RO RÍOR AGUR CAO IR
 CUIREAL UÓIB ?—
 (a) 'DO TROIO BEIRT MAR GEALL AR NA CNÓIB.
 (b) NÍ RAIB IONNTA AD NA PLAOIRG.
 (c) CNÓDA REARGA 'DO 'DHEIN AN CÉAD TOIRMHEARF RIAH.
2. CUIR IRTEAD NA FOCAIL AD 1 N-EARNAH ANO :—
 (a) — É FÍRÍN A 'DHEIN AN CÉAD AIGHEAR RIAH ?
 'Duirim — é.
 (b) AN CNÓDA REARGA 'DO 'DHEIN É ?
 'Duirim Gur —.
3. CUIR AN MÉRO ROO 'RA N-AIMRIR LÁITRIG, UITHIR UADÁID :—
 " 'DO h-ORFALAD NA CNÓDA, 'DO FUDRAB FOLLAM IAO, NÍ
 RAIB IONNTA AD NA PLAOIRG."
4. "CNÓDA REARGA AD EAD IAO."
 CUIR AN RÁD RIN 'RA N-UITHIR UADÁID.

10.—SLIAB NA mDAN b'FIONN.

I

CUISTEANNA.

1. CÁN DÓMNUIGEADAR FIONN 7 AN FIANN ?
 2. AN RAIB CAILÍNÍ 'DWARA LE RÁDAIL 1 N-ÉIRIUNN AN UAIR RIN ?
 3. CAO IMÉIGEAD AR DUO ACU ?
 4. CAO É AN CÓNACHT RÉ N-A GCUIRCI IAO ?
 5. CAO A TUGTAR AR AN GENOC ÚO ?
 6. CAO É AN RAGAR AIT-DÓMNUIGHE A BÍ IRDIG 'RA' ÉNOC ACU ?
 7. AR MAR A CÉILE AGUR MNA RÍDE IAO ANRAN ?
 8. CAGÁIN A DÍCI IAO ?
 9. 'S DÓDA GUR CAILLEAD RAOÓ IAO 7 GO b'RUILIO 1 b'PLAICEAR
 UÉ ANOIR ?

10. Agus an nveireann tú go mbíod ríad ann fóir?
11. Má táio ní foláir oóib beir ana-éiríona anoir?
12. An bfuilíó le peircint anoir?
13. Cócáin?
14. An tsaib beánaro ríad íao féin go minic?
15. Cao veirtear i tsaob an té a gceibeann maóarc ar mhaoi cu?
16. Agus an enoc n-a mbíod ríad cao a tucgar air?
17. Cao 'na tsaob?
18. An é rin an ainm a bí air i gcómhurde ríad?
19. Cao eile?
20. Cía'ca éun uile nó maíteara déanadh a tairbeánaro na "h-óg-mhá rína" íao féin?
21. Nád oíe uata beir ag déanadh oíobála agus íao cóir breá? ran?
22. Agus cao é an oíobáil a veimóir?
23. Cailíní eile oo breir leo, an ead?
24. An mbeimóir leo cailíní sóra?
25. Cao eile?
26. Ar tairbeán tume acu í féin oo cailín?
27. Cao 'na tsaob?
28. Agus an meallad a h-áilnead an cailín?
29. Agus o'á deargaid rin an tsaob mearbhall ar an gcailín i tsaob ná féadad rí gan uil in aonfead léi?
30. Cá mbeirí an cailín boct?
31. An mbíod a muincir ar a loir?
32. An tucgaróir fé nveára í beir imighe in do'cor?
33. Cao 'na tsaob?
34. Mo deacair! iarliir éigin reana-mhá in meao a gcailín ois áluinn! an ead?
35. Agus an mbíod pláinte máir ag an iarliir rin?
36. Oá b'píg rin an mbíod c'ráirte ciaraité a'ci?
37. Agus an mar rin a bíod an rgeal acu éun go b'ragad rí b'ar?

DRAMAΘAC.

1. Cur na ráirte reo 'ra n-ainmíir láiréirg uiníir uatáir:—
 - (a) "ba mar-a-éile anran íao agus má ríde."
 - (b) tairbeánad na h-óg-mhá rína íao féin.
2. (a) "Oo tucad 'Sliab na mDan bFionn' ar an ríab."
 (b) tairbeánad cur oer "na h-óg-mhá rína" íao féin.

Cuir ríor ar an veirpígead atá ior "na mban b'fionn"
 agus "na h-óg-mná rinna."

3. Adair ar cuma éigin eile :—

(a) Sliab feithin an ainm a bí roimh rín air.

(b) 'Do béarrai an cailín éun ríúdaíl.

4. Cuir an ráð go 'ra n-aimhriú fáirtinís, uimhriú uadair :—

"Ní feicte ías ad nuair ba máit leo ías féin 'do tairbéaint."

5. "Nuair a bí fionn 7 an fíann i réim i néirinn."

Cao ir tuiréal 'do'n focal "éirinn" ?

Cao ir tuiréal ainmnead 'do ?

10.—Sliab na mBan b'Fionn.

II.

CEISTEANNA.

1. Ar veinead beart 'do'n tróro ran le déanaige ?
2. Canas ?
3. Cé dóimhuig ran áit ?
4. An raib don élan aige ?
5. Cao é an t-aoir 'do bí áit ?
6. Cao é an raíar gearra-éile a bí inni ?
7. An mbíod 'doime 'á tabairt fé nveara ?
8. Cao 'na éab ?
9. An b'éadair a rúle a bogad 'ó ?
10. Doime a veinead don focal ag molaó a b'eadéas
 éadéad fé nuó éigin a déanaí 'ran am géanna.—Cao é an
 nuó é ?
11. Seile 'do éadéam uiréi ! náir éanna an béar é ?
12. Agus cao éige rín ?
13. Ar máit leir na 'doime maite í b'réit leo ?
14. An gcuiread ran cog leo ?
15. An 'tairnead an béar ran leir an leab ?
16. Ar b'áon iongnad é ?
17. An 'tuirgead rí an b'rig a bí leir ?
18. Ar mói reana-bean í lá ?
19. Ar éit rí feile uiréi ?
20. Cao 'na éab ?

21. Cao a donnaic an leanb an lá ran?
22. Ar b'é ceapthao na feana-thná fé noéar é?
23. Cao iméig ar an leanb o'a bárr?
24. Ar b'i an leanb a bí ann in do'óir?
25. Cao a bí na h-inead?
26. Cé cuir ann i?
27. Ar rgiobad an leanb?
28. Cadain a caillead an iarli?
29. An raib na daoine ceana-thail ar an leanb?
30. Cé b'fior uirt?
31. Cía'cu ba thó buairt na noaoinne ná buairt a'ar? 7 má'ar an leinb?
32. An raib fíor acu gur fuaouigead an in'gean áluinn a bí acu?
33. Cao a ceapthaoar 'na éad?
34. Ad na daoine cuir'gionada a bí ann, cao a theapthaoar ran?

GRAMADAC.

1. "Gurb" ar éigin féadad doinne a díob i a fáile éogaint oí.
Fás amuis "gur" 7 anran abair an ráb ar cuma éigin eile.
2. Cuir an ráb ro 'ra n-aimpín léirig:—
"Díob áro-feadg ar an leanb féin nuair a caite na feilí uirtí, agur níor b'iongnad ran."
3. Abair ar cuma éigin eile:—
(a) oo builead b'eadóite an leanb.
(b) ba léir oo fad doinne
(c) níor b'fíú trádé ar an mbuairt a bí ar doinne feadg an buairt a bí ar a'ar an leinb.
4. Cao ir cuiréal oof na ainmfoclair a'á tuar i n-uithir a 3?— (a) leanb.
(c) an buairt—ar a'ar an leinb.
5. Cao ir in'ghe oof na h-ainmneada a'á le fágail n-uithir a oó?

10.—SLIAB NA MBAN BFIONN.

III.

CEISTEAMNA.

1. Cá raib an bean 'na cóinnuige?
2. Cao é an rliab é?
3. An ar éab na roéana a bí a tige?
4. Cao 'na éab go noeirir é rin?
5. Cao é an rlige maireadéaint a bí ag an mnaoi?
6. Tá ainm pé leit ar a leitéro. Cao é péin?
7. Cao a déinead rí leit an olann?
8. Agus cá bpaigead rí í?
9. An ainlaib páran olann?
10. Cá bpaíann rí?
11. Inuir úinn anoir cao a déinead rí leit?
12. Agus a fnoimad rí é?
13. Cao leit?
14. An noinead an túirín rúd é?
15. Cao a déinead rí leit an rúdéin?
16. Conur a bíod an rúdé toíraite aici?
17. Nuair a bíod na ceiréliní veara déanta aici cá gcuiread rí iao?
18. Agus na vaime go mba leo iao cao a déinroir leo?
19. Cao 'na éab go gcuiret ag tuall ar an bpaigeadóir iao?
20. Cao veintí leit an mbéirín?
21. Cé déinead capóg ve o'feap an tige?
22. An bpaigead bean an tige son ball éadaig ve?
23. Agus doinne a bíod an capóg nua ar an bfeap ná an clóca ar a mnaoi cao veinead rí?
24. An mbíod an bean abpaí ana-bruiceathail?
25. An mbíod rí ag obair i gcaiteam an lae?
26. Agus an bpaigead rí ceact ruar leit an obair anran?
27. Cao a fpaíruigead na vaime go mba leo é?
28. Cao a déinead an bean boct éun an rígnir oo luigeadó?
29. An mbíod folur na gréine aici?
30. Cao eile?
31. Cao 'na éab go otugtí folur árneáin air?

GRAMAΘAC.

1. "Nuair a b'íod an r'náe t'óbráirte aici 'n-a óeipélinib óeasra óruinne óruada, óuiread rí abáile é ag t'ualall ar an muinntir go mba leo é."

Cuir an abairt rin 'ra n-aimhir fáirtiní.

2. Cuir " . . . na óeipélinib óeasra óruinne óruada" 'ra n-uimhir uadair.

3. Cao ir t'uiread to gac don ainm óiob ro ríor, 7 cao r' innre ne óo?—

(a) bean abairt ab ead í.

(b) agur óeintí h'éio óe.

(c) óo óeinead an t'óillíuir caróg óe ó'fean an t'íge.

(d) b'íod r'olur árneán aici.

(e) b'íod rí a ó'iarraid an r'ígur óo luigeasó.

4 " b'íod ní ba mó óe'n olann aici."

Cuir é rin 'ra n-aimhir láirtiní.

5. "Go mairir agur go gcaoir é!"

Cuir é rin i b'fuirim mallácta.

10.—Sliab na mBan b'fionn.

IV.

ceisteanna.

I. Nuair a b'íod an bean abairt ag árneán conur a b'íod an r'aozal ag na óoime eile?

2. An 'na h-sonar a b'íod rí?

3. Óiódé áiríte agur í ag árneán cao ó'airí rí?

4. Cé éáirí an óorur irtead óúí?

5. Cao a b'í r'oir a láthair acu?

6. Ar áitín rí ar óúir cao a b'í acu 'á éabairt irtead?

7. C'áitín áitín rí é?

8. Agur cao é an ruo é?

9. Cao a óeineasóar léi?

10. Ar fan an bean abairt mar a b'í aici ag obair?

II. Cao a óein rí?

12. Cao óubairt rí leo?

13. Cao é an r'reasra a ruoir rí?

14. Nuair aithis sí é seo a d'eir sí?
15. Ar d'eir na leigheana maitear 'oo'n mhnaoi bheoite?
16. Ar táinig sí d'úicé péin?
17. Cao a d'eir sí a tair-beáin go raib sí ag s'oul i bpeabair?
18. Ar it sí don biaó?
19. Cé uairó?
20. Ar gairb sí a buideadar léi coirg i leigear?
21. Ar labair sí in do'eor?
22. Ar táinig sí d'úicé péin go h-iomlán?
23. Ar labair domne léi?
24. Cé labair g'cao s'ubairt sí?
25. Ar d'eir an bean bheoite amlaio?
26. Ar imtis an mhóirfeap ban?
27. Ar labhairt in do'eor?
28. Cé leir?
29. Cao s'ubairt sí?
30. Cé b'i "bean an bhéioin"?
31. Cao 'na éab go s'ur éugaoar an ainm rin uiréi?
32. An bhéioin a bí ar riúbal aicé?
33. An do'bar bhéioin rnat?
34. Agur cao eile cao s'ubhairt?
35. Nár maic an éabair é 'oo'n mhnaoi boicé?
36. Comáin leat g'innir s'úinn an éuro eile ve'n leat-rann?
37. An s'ubhairt go s'ur bpeair-ve iao congnaith fáigail?
38. Congnaith éun an bhéioin 'oo' déanaith, an ead?
39. Ad cao eile?
40. Ní feaoar an rathoair ag tagairt 'oo'n congnaith a éug an bean d'bar s'úib nuair a leigir sí an bean bheoite?
41. Agur an mar g'eall air rin a b'ioar ag cabrú léi?

GRAMAUAÓ.

1. "An marb atá an bean ran?" ní h-ead."
"Níl ad iarraicé ve laige uiréi."
Cuir é rin 'ra n-aimir éaicé.
2. "Sín anoir go fóil, a 'nín ó."
Sgriob go h-iomlán an focal 'nín.
3. Abair ar éuma éigin eile:—
'má'g bhéioin feo ar riúbal agat."
4. Cao é an veirpigeacé atá ior:—
"I' feair-ve rinn congnaith fáigail" agur
"I' feair linn congnaith fáigail?"

5. Cuir ircead na focail atá i n-earnaí anro:—
 (a) 'o'airiúg rí mar bead uaoine—cead—an uoiriúg éúici.
 (b) nuair féad rí—an ualad.
 (c) 'o'airiúg rí—ar a cabail.
6. Cuir ra mód doimheallad, uinir iolmaró é seo:—
 “níor b'fada go 'táinig rí éúici féin.”

10. sliab na mban b'fionn.

V.

CEISTEANNA.

1. Cao a 'dein an bean a bí ag caint?
2. Cadain a 'drom rí ar an obair?
3. Cao a 'dein rí nuair a bí na focail “ir fearr-oe rinn
 congnam fágail.” 'á ráó aici?
4. Agus cao a 'dein an tarra bean?
5. Ar 'driúg riri ar an obair 'o 'éanaí leir?
6. Cé air gur féad riri?
7. Agus ar 'dornuig an t'riothad bean ar obair 7 an éainn
 dáona ar ríúbal aici?
8. Cé air gur féad an t'riothad bean?
9. Cao éuige?
10. Ar 'dein an ceat'riothad bean amlaíó?
11. An mar rin uóib riar go 'eire?
12. 'Sa 'eire an mó 'uine acu a bí ráíóte 'ran obair?
13. Conur a roinneadar an obair eatorá?
14. “Agur iao ag obair ar feol.” An n'oeallrófá air rin
 gur 'daoine leirceamla iao?
15. An raib an bean abair rára leo?
16. Cao a 'donaic rí a 'uir átar móir uiréi?
17. An 'breadar rí féin an g'no 'éanaí éóh maíe ir e
 'veineadar-ran?
18. Conur a bí fíor aici go raib an cíoraó ní b'fearr 'ná mar
 féaraó rí féin é 'éanaí?
19. Conur a bí fíor aici go raib an r'lamaó ní b'fearr?
20. Conur a bí an r'náé 'éanta acu?
21. Conur a 'éainad fé leir na 'uaine go mba leo é?
22. Cao 'na 'éaob go 'eainad fé éóh maíe leo?
23. Cé'r b'iao fé n'oeár é heit éóh 'eair?

24. 'Sá' veirte cao a táinig ar an mnaoi abhair?
25. Ar táinig ré go h-obann uirthi?
26. Agus cao o'imeis uirthi?
27. Ar b' don iongnadó gur éuit rí 'na coolaó?
28. Cao 'na éadó?
29. Conur a éodaíl rí?

GRAMAÓC.

1. Abair ar éuma éigin eile:—
 - (a) Le linn an focail a ráó ói.
 - (b) Óirig rí ar an olann vo éiofad.
 - (c) Bí beirt ag tóchar agur iao ag obair ar feol.
2. cuir 'ra n-aimhir láirig é feo:—

"Bí an éiofad ní b'feair mar óeineadó ré an olann ní ba boige.

Bí an plámad ní b'feair mar óeineadó ré an olann ní ba réide.

Bí an rníóin ní b'feair mar vo óeineadó ré an rúdé gan oiréao agur don éaradó amáin ann ní ba níó ná ní ba luza 'na mar ba éairt."
3. cuir 'ra n-uithir uadair pírinnhene é feo:—

"Mar rin uóib go vti go raboar ar a noíceall.
4. Tabair uair bun-éim na b'ocal:—

feair; boige; réide; mó; luza.
5. cuir 'ra n-aimhir fáirtinig, uithir iolraio é feo ríor:—

"Táinig míogairnad uirthi, agur éuit a coolaó uirthi."

10.—Sliað na mBan b'fionn.

VI.

CEISTEANNA.

1. Caóan a óirig rí ar a coolaó?
2. Ar éuimig rí ar uéir ar cao a bí ear éir euitim amad?
3. Cao é an éáo ruo a óein rí?
4. Cao 'na éadó ran?
5. Cé éair rí a beadó 'ra' tíg?
6. Agus ná raboar ann?

7. "U'féad sí i t'pneó na leap'tan." Cao éuige?
8. Conur a bí an leabair?
9. An raib doinne 'ra' t'ig?
10. An éasr sí anran gur tairneam a veinead ói?
11. An féad sí in don t'neo eile?
12. Cao é an t'neo é?
13. Agus an raib an éruad mór olla ann?
14. Ad' cao eile?
15. An éuige sí anran conur a bí an r'geal?
16. An imt'geasor nuair a bí an obair véanta acu?
17. Cao 'na éasob náir éug sí pé n'ceara ag im'cead'c' idó?
18. Nuair a vein sí ma'ctnaim o'ra 7 nuair a éug sí éun a cuimne idó cao a éuige sí 'na h-aigne?
19. An méar sí go raib an mórf'eirear b'ead'g' éar na beap'taib'?
20. Ad' ar buair an t-od'naid' bean o'ra go léir?
21. Agus cé'r b'i an t-od'naid' bean?
22. Dá mba ná bead' ann ad' an mórf'eirear ban an n'ceap'tad' sí gur mná b'ead'g'ta ceara idó?
23. Ad' i n-áice na mná a bí b'ead'ite cao é an r'as'ar idó?
24. An raib an bean ab'air ag cuimneam uiréi?
25. Cao idó na ceir'ceanna a b'ain léi ná r'as'ap'tad' sí a péir'cead'?
26. An raib f'ior áici cé'r b'i an bean b'ead'ite?
27. Ná cao a éuir an f'ann'tair uiréi?
28. Ná cao 'na éasob náir labair sí?
29. B'éir'oir ná raib neap't' in'í éun labairéa?
30. Cao a éug ann in do'eor' í?
31. An raib don veall'nam áici leir an g'cur eile?
32. Cao 'na éasob gur éug'as'ar ir'ead' leo í?
33. An raib an r'geal ag cur na mná ab'air t'ri na déile?
34. An éir' uiréi é éuir'gint'?
35. An éat' sí eir'ge ar'?

GRAMA'DÁC.

1. Cuir 'ra n-uimhir iol'raib' an ráó go:—
"Nuair a éuir'g' sí ar a coolad' bí pé 'n-a lá g'eal.
Éruinn'g' sí a meabair agus u'féad' sí n-a tím'ceall'."
2. "U'féad' sí i t'pneó na leap'tan."
Cao ir' t'uir'eal do'n foc'al "leap'tan"? Cao ir' t'uir'eal
ainmnead' só?
Cao ir' inn'cne só?

3. "Bí cnuas bpeáí mór i n-neas na h-olla."
Cao 'na éabó go bfuil an 'b' réimígte ran b'pocal bpeáí" 7 an 'm' réimígte ran b'pocal "mór"?
4. Cao ír tuiréal 7 cao ír innreene do'n focal "olla"?
5. Abair ar éuma éigin eile:—
 - (a) "ad i n-áice na mná a bí ra leabairé mná ghránna a b'ead iao."
 - (b) "cao pé noeapa di gan aon focal do labairt."
 - (c) "do teip uiréi tón ná ceann páígal air."

10.—SLIAB NA MBAN B'FIONN.

VII.

CEISTEANNA.

1. I gceann tamail cao é an gnó a bí ar ríúbal airé ag an mnaoi abhair?
2. An raib a lán olla ann?
3. Cao a deimead rí leir an ollann ran a noeimead rí rnat di?
4. Cao é an t-eagla a bí uiréi mar g'eall air?
5. Cao 'na éabó ran?
6. An raib ana-bhuio uiréi?
7. Cá b'pior uiréi?
8. Nuair a bí tuirim na h-oiréce ann ír uóca go raib an obair g'eall le beir epíobnuígte aici?
9. Ar b'éigin oi an oiréce a éabairt ag obair?
10. Cao a éug rí léi 'na éoir rin?
11. Agus cao a deim rí leir?
12. Cao a tuir amad i uoípac na h-oiréce?
13. Cé buail írcead éirí?
14. Cao a bí ar a ceann aici-rin?
15. Cao a deim rí nuair a táinig rí írcead?
16. An noubairt rí doimníó?
17. An é rin a bí ar ríúbal ag an móirpíreap ban?
18. Agus cao é an b'píg a bí leir?
19. An noub'poadar go noeap'airéir an gnó do'n mnaoi boiré?
20. An raboar ag b'pac ar éongnath páígal uairéi?

21. An éadnig doinne eile ircead?
22. Cé éadnig?
23. An raib an leat-mann ar ríúbal aici rin leir?
24. An éadnig an t-riomhad bean?
25. An mó bean a éadnig ircead ar fad?
26. An b'íao an mírfeirear céadna a bí ann noimic rin?
27. An éromadar go léir ar obair?
28. Conur a dheadadar an obair?
29. An raib 'fíor ag an mnaoi abhair cé'n b'íao féin?
30. An b'ruil 'fíor agat-ra cé'n b'íao féin?
31. An raib eagla ar an mnaoi nómpa?
32. An gcuirfeoir eagla ort-ra?
33. An éuma leir an mnaoi abhair ac go ndéanraí an obair?
34. Nár mírfeadhail an bean í?
35. An fada a leanadar ag obair?
36. Cao a dheadadar leir an rúd?
37. Agus cao a dheadadar leir na ceiréliní?
38. Cao a bí 'ra' éinne?
39. An amlaid 'ó'fár na ceiréliní ann?
40. Ac cao eile?

GRAMADAÓ.

1. Abair ar éuma éigin eile:—
 - (a) bí eagla uiréi ná tiorad léi go deo na h-abhair beir ollamh.
 - (b) bí éadé ve'n obair gan véanadh.
 - (c) érom rí ar an obair.
 - (d) bíodar ag obair go tuig.
2. Cao ir uiréi do "abhairí"?
3. Cuir 'ra n-uiréi iolraí é seo:—

"Dein rí ruar ar an áit 'na raib an bean abhair ag obair
 7 fáid rí a dá láim ran ollamh."
4. Cuir ircead na focail atá i n-eagrán:—
 - (a) bí ualac mórola aici auiré—ciorad agus—rlamad.
 - (b) focairig rí—an oirde tabairt—obair.
 - (c) érom rí—an obair.
 - (d) domáineadar—ag obair.
5. (a) "Do h-ogalad an uiréi?"
 Cao ir ceiréal do "uiréi"?
- (b) bí an t-rlamair ceirinead 'n a rúd?
 Cao ir ceiréal do "t-rlamair" 7 cao ir uiréine do?

10.—SLIAB NA MBAN BRIONN.

VIII.

CEISTEANNA.

1. Cao udbairt an bean abhair leir an mórféisear ban a bí ag cabrú léi?
2. Dá mbeadh uiréi féin an obair oo déanamh 'na h-áonar catáin a beadh sí déanta aici?
3. An fheadair domne acu í?
4. Cial'cu 'cu, 7 cao udbairt sí?
5. "Ír ceart cómar oo díol." Cao é an cómar é?
6. An nua a deir an bean abhair díob an síde úo ná raib fé ar a cumar féin é déanamh?
7. Agus cao é an nua é?
8. "Ír é ír lúga ír gan uíinn teáct 7 an congnam ro éabairt uirtre." Cé udbairt é rin 7 cé leir go noudbraó é?
9. An raboar fé comaoim aici?
10. An raboar ag brat ar éabair eile págail ó'n mhaoi abhair?
11. Cá brior uirt?
12. Cao iao na focail a udbairt sí oo deallnuig go raboar?
13. An raib an bean abhair tugta oo cabrú leo?
14. Cá brior uirt?
15. Cao iao na focail a labair sí oo éuir i n-úil go raib?
16. Nár énearta an fheadra é?
17. Cao a deineadar nuair a bí an obair crióchnuigte acu?
18. An éiríuighear a gceannata?
19. Cao leir?
20. Cao 'na éab' ran?
21. Conur a deineadar an obair?
22. An éug na cómarraim fé noera feabar na h-óibre?
23. Agus dá dearguib rin an théadaig gnó na mná abhair?
24. Conur a éadaó an olann ag tual uiréi?
25. An mbíod ana-brúo uiréi?
26. An mbíod an iomarca le déanamh aici uirtanta?
27. An mbíod sí ábalta ar éadé ruar leir?
28. Cao 'na éab'?
29. Bféoir go bfeáorad sí teáct ruar leir de a sídeall a déanamh?
30. Ná raib fé ar a cumar teáct ruar leir in do'óir?

31. ΑΝ ΖΩΑΙΤΕΑΘ ΡΙ ΑΝ ΟΛΑΝΝ ΤΟ ΟΥΡ ΔΒΑΙΛΕ ΔΙΡΤ ΔΥΝ ΝΑ ΝΟΔΟΙΝΕ ΤΟ ΜΒΑ ΛΕΟ Ι?
32. ΑΝ ΟΨΑΙΤΕΑΘ ΡΙ ΟΝΓΝΑΘ Δ ΔΟΙΝΝΕ Ρ
33. ΟΕ ΥΑΙΘ?
34. ΝΑΡ ΜΑΙΤ ΝΑ ΝΟΔΟΙΝΕ ΙΑΘ?
35. ΑΡ ΟΨΙΓ ΛΕΑΤ ΖΥΡ ΔΕΑΡΤ ΟΟ'Ν ΜΗΔΟΙ ΔΒΡΑΙΤ ΒΕΙΤ ΒΥΙΤΕΑΘ ΟΙΘ?
36. ΑΝ ΟΥΙΘΙΝ ΛΕΑΤ ΟΑΘ Δ ΛΕΙΓΕΑΜΑΙΡ ΑΝ ΛΑ ΡΕ ΘΕΙΡΕ Ι ΟΥΑΘΘ ΙΝΓΙΝΕ ΑΝ ΟΥΙΝΕ ΥΑΡΑΙΛ?
37. ΙΝΝΙΡ ΟΥΙΝΝ ΑΝΟΙΡ ΟΑΘ Ο' ΙΜΕΙΣ ΥΙΡΕΙ?
38. ΑΖΥΡ ΑΝ ΡΑΙΘ ΡΙ ΟΥΝ ΒΑΙΡ Ο'ΡΑΞΑΙΛ?
39. ΑΡ Β'Ι Ι ΡΕΙΝ Δ ΒΙ ΑΖ ΡΑΞΑΙΛ ΒΑΙΡ?
40. ΑΡ ΔΕΑΡ Δ ΜΥΙΝΤΙΡ ΖΥΡΘ Ι?
41. ΑΝ ΟΥΙΘΙΝ ΛΕΑΤ ΟΑΘ Δ ΜΕΑΡ ΝΑ ΝΟΔΟΙΝΕ ΟΥΙΡΓΙΟΝΑΘ Δ ΒΙ ΡΑ' ΟΨΑΡΡΑΝΑΘΤ?
42. ΑΖΥΡ ΟΑΘ Ο' ΙΜΕΙΣ ΑΡ ΑΝ ΙΑΡΛΙΡ?

ΣΤΑΜΑΘΑΘ.

1. "ΟΨΙΝ ΑΝΑ-ΒΥΙΤΕΑΘ ΟΙΘ, ΝΙ ΡΙΟΡ ΟΑΘΑΝ Δ ΘΕΑΘ ΑΝ ΜΕΙΘ ΡΙΝ ΟΙΘΡΕ ΟΕΑΝΤΑ ΑΖΑΜ ΟΔ ΜΒΕΑΘ ΟΡΜ Ε ΘΕΑΝΑΘ ΑΜ' ΔΟΝΑΡ." ΟΥΙΡ ΝΑ ΡΟΟΑΙΛ "ΟΥΒΑΙΡΤ ΡΙ ΤΟ" ΡΟΙΜ ΑΝ ΡΑΘ ΡΑΝ ΡΥΑΡ, ΑΖΥΡ ΔΒΑΙΡ ΑΝ ΡΑΘ ΑΡ ΡΑΘ ΑΝΡΑΝ Ι ΟΡΠΟ ΤΟ ΜΒΕΙΘ ΟΙΛΛ ΛΕΙΡ.
2. ΔΒΑΙΡ ΑΡ ΟΥΜΑ ΕΙΓΙΝ ΕΙΛΕ:—
 - (a) ΙΡ ΟΕΑΡΤ ΟΨΙΜΑΡ ΟΟ ΘΙΟΛ.
 - (b) ΙΡ Ε ΙΡ ΛΥΓΑΡ ΖΑΝΝ ΟΥΙΝΝ ΤΕΑΘΤ Τ ΑΝ ΟΝΓΝΑΘ ΡΟ ΔΒΑΙΡΤ ΟΥΙΤ-ΡΕ.
 - (c) ΟΟ ΟΕΙΝΕΑΘ ΑΝ ΟΒΑΙΡ ΟΨΙΜ ΜΑΙΘ ΡΑΝ ΖΥΡ ΜΕΑΟΥΙΣ ΑΡ ΑΝ ΖΟΥΡΑΜ Δ ΟΥΡΤΙ ΑΡ ΑΝ ΜΗΔΟΙ ΔΒΡΑΙΡ ΡΙΝ.
3. ΟΑΘ ΙΡ ΟΥΙΡΕΑΛ ΖΕΙΝΕΑΘΙΝΑΘ ΟΟ:—
 - ΟΨΙΜΑΡ; ΟΝΓΝΑΘ; ΟΒΑΙΡ; ΜΗΔΟΙ?
4. "ΟΨΕΙΡΓΕΑΘΑΡ Τ ΔΑΡΡΑΙΝΓΕΑΘΑΡ ΟΑΙΡΙΝΙ Δ ΖΟΛΟΟΑΙ ΑΝΥΑΡ ΑΡ Δ ΖΟΕΑΝΝΑΘΑΙΘ Τ Ο'ΙΜΕΙΓΕΑΘΑΡ." ΟΥΙΡ ΑΝ ΔΒΑΙΡΤ ΡΙΝ ΡΥΑΡ 'ΡΑ Ν ΔΙΜΠΙΡ ΦΑΙΡΤΙΝΙΣ, ΤΡΙΘΙΜΑΘ ΡΕΑΡΡΑ ΒΑΙΝΙΝΡΕΝΕ, ΟΥΙΘΙΡ ΥΑΘΑΙΘ.

10.—sliað na mban b'fionn.

IX.

CEISTEANNA.

1. An oíðe céanna gur cailleadó an iarlair cé éainis ircead
50 oí an bean a'bhair?
2. Agus cas a' b'í á éionnlacan acu?
3. An éainis eagla ar an mnaoi a'bhair rómpa?
4. Cas 'na éab náir éainis?
5. Cé labair ar oúir?
6. An b'í rin an bean a' labrad i gcóinnuige?
7. An b'í an ceann uraid a' b'í ar an gcuid eile í?
8. Cas uabairt rí?
9. Cas a' éin an bean a'bhair?
10. Cas 'na éab gur p'ead rí éada?
11. An éap rí go raib an cailin marb?
12. Cas 'na éab gur éap rí é?
13. Conur a' éog rí an cailin uata?
14. An a' éin rí an cailin?
15. Caidain a' é'áin rí í?
16. Cé b'í ann?
17. An leog rí uiréi gur a' éin rí í?
18. Cas a' éin rí léi?
19. Nuair a' b'í an cailin rince ar an leabaid a'ic cas a' érom
r'í an éanain?
20. An éin rí a' léitéro u'obair céana réin?
21. Caidain.
22. B'í ruo uraidéadta ag an mnaoi a'bhair, cas é an ruo é?
23. Uá ráití an b'ionán ruain ircead i' gcéann u'ine, cas a'
é'iméoc' air.
24. Agus caidain a' é'iréoc' ré ar an gcuid a'?
25. An b'í rin éir gur tugad "b'ionán ruain" ar an ruo?
26. Cas a' éin an bean a'bhair leir an mb'ionán ruain?
27. An éug an mórféiréar ré noeapá í?
28. Cas 'na éab náir éugapá?
29. Cas a' b'í acu 'á éanain?
30. Náir é'iréad na u'oine iao?
31. Agus cas a' b'í ag an mnaoi a'bhair 'á éanain, mar é'ead?
32. Cas 'na éab náir éugapá réin ré í éogaint ar an b'ran-
c'air?

33. An tug an bean abhair fé nveara go hail' an oirde ag imteacht?
34. An b'é rin a bí uairtí?
35. An táinig an cailín éirí féin?
36. An raib don veallmáin uiréi go uoircead rí éirí féin go luad.
37. Cao 'na éadob náir táinig rí éirí féin fé mar a táinig an cailín eile?
38. An raib don eun-urí-éiríle ar an mórfhearr mar feall uiréi?
39. Cao 'na éadob?
40. Ná féarfaíoir panamaint ann?
41. Cao a bí acu 'a déanam eatoréa féin?
42. An raboar ag cur agur ag cúiteam mar feall uiréi?
43. I noime na cogarraigé cé labair?
44. Cao tubairt rí?
45. An noubairt rí aipe maít oo tabairt oo'n cailín?
46. Cao a feall rí oo'n mhnaoi mar éiríeam?
47. An raboar eun pillead tar n-air airí?
48. Cacaín?
49. An raboar ag birt air go mbead an cailín tagaite ar an bhannair nuair a éiofaraíoir airí?
50. Agur ar feall an bean abhair oíob go scabarrad rí aipe maít oo'n cailín?
51. Náir mhór an rógaire i?
52. Agur ná raib b'éas aici o'a inrinc?
53. An b'éigin oíob imteacht anran noim glaoad an éoilig?

DRAMA DÁD.

- I. CUR IRTEAD NA FOCAL ADÁ I n-earnaím anro:—
- (a) tá gáó—oo éabair agaimn.
- (b) éóg rí—á bacalaimn an cailín.
- (c) bí nuó aici go uugrí biopán fuaim—.
- (d) éiofaraí cooldó air a beir ana-éorímaíl—bár.
2. “An oirde ééatna a fuair an iarliir bár.”
Cao ir inrinc oo:—“oirde,” “iarliir”?
Cá bhíor uirt?
3. “Tabair aipe maít ói.”
Cao 'na éadob go bhuil an 'm' réimhíge 'ra' b'pocal 'maít' agur an 'ó' réimhíge ra b'pocal 'ó'?

4. Aðair ar ðuma éigin eile :—
 (a) ní raib don þioc o'á ðeallrað uirði go otiofrað
 rí ðúði féin go luðé.
 (b) ní foláir oúinn þeit æs imæaðt.
 5. "Oo þreab an ðean aðrair éúða, 7 éðs rí an caílin a ví,
 oar léi, marb."
 Cuir an ráð ran 'ra n-aimrir gnáð-láétirg, uirðir íolraib.

10.—sliað na mDan ðþionn.

X.

CEISTEANNA.

1. Nuair a táinig an lá cao a ðein an ðean aðrair?
2. An raib an biórán ruain 'na ceann i gcaiteað na h-aimrife rín?
3. Aður ar b'é rín fé noeáir an cooiað?
4. Cao a táinig oo'n éailín nuair a tairgeað ar a ceann é?
5. Aírúí cao a ðain a meabair aður a ciall oi?
6. Aður cá þriof ouit go raib rí gan meabair gan ciall?
7. Ar innir rí oo'n mnaoi aðrair cao a veineað léi?
8. Ar aitin rí an ðean aðrair?
9. Aður caðain a táinig a ciall aður a meabair aírúí oi?
10. Naib iongantáð an biórán é?
11. Cé go raib an ðean aðrair boét an raib rí flaitesmaíl?
12. Cao 'na taob go noeirir é?
13. I gceann tamail cao a cuir rí ar an gcaílin?
14. Caðain a cuir rí uirði i?
15. Conur a focaruirg rí cairín an élóca?
16. Cao 'na taob gur ðein rí é rín?
17. Cao a ðein an þeirt anran?
18. O'innir an ðean aðrair an rgeal ó éúr þeirt oo ðaome
 airté,—cé'r b'iao féin?
19. Ar tairgeaðar é?
20. An raðoar ana-étarad o'á bárra?
21. Cao é a mear ar an mnaoi aðrair toirg an þeirt a ðein
 rí óóib?
22. Cao ouðraðar mar gcaíl ar?

23. An éun violríad a thein an bean abairt a leitíeo ve gníomh?
24. Nár uathbárad an gníomh é?
25. Dá mbeiteá 'na cár an noéanpá a leitíeo?
26. Ná beab eagla ort roim na mná ríde?
27. Seaból ar éainis rí abairt aիր?
28. Agus cao a bí aici 'á ceapad?
29. An raib don éoinne aici go ttiocfaióir an oíde a bí éúgáinn?
30. Agus long an éailín?
31. Ná tsubarad go ttiocfaióir?
32. Cao é an rreagha a focaruis rí 'na h-aigne tabairt oíob, dá mbeoír 'á ceirríú i tcaob an éailín?
33. Nuair a tuit an oíde cao a bí aici 'á óeanam?
34. Ar éanadar i tcorad na h-oíde?
35. Ar fámluis rí anran go ttiocfaióir ar theádon oíde?
36. Agus ar éanadar?
37. Nuair a bí rí coréa ó beit agus árneán cao a tuit uiréi?
38. Éanadar, gan áիր, i noeime na h-oíde?
39. An rabdar tagaite le tead an lae?
40. Conur a bí an rgeál aici an oíde 'na óiaró rin?
41. An raib rí agus rreicéam ar feab feadéamne?
42. An raib don máitear oi ann?
43. Fé éeann bliáona an rabdar tar éir tead?
44. Cao tsubairt rí léi féin anran?
45. An raib rí veimhigéad ná ttiocfaióir a tuille?

FRAMAUAD.

1. CAOIAO NA H-AIOEADTA OO CÚMAD Ó'RNA H-AIOMNEADAB GO:—
Ciall; áear; iongnad?
2. ABair IN DON FOCAL AMÁIN:—
"Ruó le n-íte agus le n-ól."
3. "ÉARRAIRIG RÍ AN BIORÁN A' CEANN AN ÉAILÍN."
Sgriob an focal 'a' go h-iomlán.
4. "Cuir RÍ CAIRÍN AN ÉLÓCA AMAD AR A CEANN."
Cuir an méio rin 'ra n-uíuir iolraib.
5. ABair AR CUMA ÉIGIN EILE:—
(a) bí lár na h-oíde ann.
(b) níor éanadar 'n-a goime.
(c) óeanpáir an beairt a bí óeanta aici óóib oo éúteam léi.
(d) bí rí agus cur agus éúteam 'n-a h-aigne.

10.—SLIAB NA MBAN BFIONN.

XI.

CEISTEANNA.

1. CAO A BÍ AICI LE 'DÉANAMH OIRÉCE 'NA 'DIAID RAN?
2. AN RAI B A LÁN OLLA AICI?
3. AGUR AN RAI B ANA-BRUIO UIRÉI?
4. TAR ÉIR TUITIM NA H-OIRÉCE AN RAI B RÍ CUN OUL A ÉOULAD
5. CAO É AN RAZAR POLUIR A BÍ AICI?
6. CAO ÉUIGE É RIN?
7. AN RAI B AN LAIRTE AR AN NOORUR?
8. AGUR CAO A ÉUIT AMAD?
9. CAO A BÍ AG AN MHAOI 'Á ÉAIRÉAMH AR A CEANN?
10. AR B'ÉIRIUR 'OO'N IHHAOI ABPAIR A CEANNAÉA O'FEIRCIUT?
11. CAO 'NA ÉAOB?
12. CONUR A BÍ AN OÁ FÁIL AICI?
13. AGUR CAO A ÉUIR AN FEARIG UIRÉI?
14. NÁR B'ÉAOA AN CUIHNE A BÍ AICI?
15. CAO A 'DEIN RÍ NUAIR A BÍ RÍ TAGAITE IRTEAD?
16. AR LABAIR RÍ IN AO'ÉOR?
17. CAO OUBAIRTE RÍ?
18. AR B'É RIN AN REANA-PORT?
19. DA ÉOART É BEIÉ OE GLAN-MEABAIR ANOIR AGAT. ABAIR É.
20. CATAIN A ÉÁING AN TAPINA BEAN IRTEAD?
21. AN RAI B A CEANNAÉA LE FEIRCIUT?
22. CONUR A BÍ AN OÁ FÁIL AICI?
23. CAO A 'DEIN RÍ?
24. CAO A BÍ AR RIÚBAL AICI?
25. AN RABOAR AG CEADT MAP RIN MOIARÉ A DÉILE?
26. AN MÓ OUINE ACU A ÉÁING IRTEAD AR PAO?
27. AILILÍUL AN MÉTO RIN OAOINE I AGUR CAO A BÍ ACU GO LÉIR
28. CAO A BÍ 'Á 'DÉANAMH AG BEAN AN EIGE?
29. AR ÉUIREAOAR R'GANNHÁD UIRÉI?
30. AN RAI B 'FÍOR ACU SUP ÉUIREAOAR?
31. CAO 'NA ÉAOB?
32. AN CUN TAIPE 'DÉANAMH A ÉÁNAOAR AN CURAR RO?
33. AD CAO EILE?
34. AN ÉUIG AN BEAN ABPAIR CAO É AN RUAOAR A BÍ RÚTA?

35. Cao é féin 7 conur aitein pí é?
 36. Ar labair doinne acu léi?
 37. Cé labair? 7 cao sudairt pí.
 38. Agus an raib an oidee fuar?
 39. Cao é an raḡar teine a bí 'ra' cínceán deana?
 40. Ac mar rin féin cao a dein bean an tige?
 41. Cao é an adbar teine a bí aici?
 42. Cao a leog pí uiréi?
 43. Ar deineadar an obair go tuḡ?
 44. Ná rabodar go reóig cun oibre a déanam?
 45. O'ghrouig an bean a labrad ruo éigin do bean an tige.
 Cao é féin?
 46. Cao uob' áil leo ve'n corcán mór?
 47. An éun bío do beirú ann do cuiréal an corcán mór
 ar an uceine?
 48. Ar mór an corcán é?
 49. Cao 'na éadob go noeirir gur b'eadó?
 50. An b'réudarí uime do cuir ircead ann agus é beirú ann?
 51. A éiarcair! náir b'eadóad an corcán é?

GRAMAID.

1. Abar ar éuma éigin eile:—
 (a) dein pí fuar ar an olann.
 (b) ruo cun na h-olla í.
 (c) ruo ircead an tarra bean.
 (d) bí ana-éruac olla aici.
2. Cuir ríor ar an méio seo:—
 "bí pí 'ḡá rocarú féin."
3. "Cuir pí tuille móna ar an uceine."
 Cao ir cuiréal do "móna"?
 Cao ir cuiréal ainnead uó.
4. Cuir 'ra n-uithir iolrao:—
 (a) "Éirig, a bean an tige," ar riri.
 (b) Corcán ana-mór a b'eadó é.
5. Cuir 'ra n-uithir láiteig, uithir iolrao:—
 (a) bí pí ag raire éúidí.
 (b) ní raib an oidee fuar.
 (c) uo tógad an lairca 7 uo h-ogalad an uorur.

10.—Sliab na mban bhíonn.

XII.

CEISTEANNA.

1. An labair an bean ariú?
2. Cacaín?
3. An tuis rí óróis eile 'oo'n mhnaoi abhair?
4. Cao é an t-óróis é?
5. Cao 'oob' áil léi 'oe'n uirge?
6. An leog rí uiréi go raib eagla uiréi go mbrúrfi an corcán?
7. Agus cao a bhurfead é?
8. 'Oo tuis an bean abhair ruo éigin fé noeara, cao é féin?
9. An leog rí uiréi go bhfeadaid rí iao?
10. Cao a 'dein rí?
11. Cár éuir rí an t-uirge?
12. An líon an crúrga an corcán?
13. An mó crúrga a líonrad é?
14. An raib rí a 'iarrad an corcáin 'oo líonad éóth meap a'f 'oo b'féitir é?
15. An leog rí uiréi go raib?
16. Cao a 'deineadar nuair a connacadar an ruadar a bí rúití?
17. Ag magad rúití, an ead?
18. An raib 'rood-áiriar aici oréa?
19. Cao 'na éadob?
20. Agus mar feall air rin an raib rí ag raire éúití féin go géar?
21. An fíleadar go raib 'rood-iontaoib aici arta?
22. Nuair a bí roinnt máit 'oer na crúrgaib tabaréa ircead ó'n 'oobair aici, cao a 'dein rí?
23. Cao 'oubairt rí agus í ag gabáil amad?
24. Ná raib 'oicneap uiréi éana féin?
25. Agus cao éuirge an bheir 'oicnir?
26. Ná 'oúig leat gur éeap 'oi beir corpa anran tar éir an méio reata a bí 'deanta aici?
27. Agus ná raib rí éun bheir 'oicnir 'oo 'deanaim?
28. Ad í 'gá leogaint uiréi, an ead? Cao éuirge ran?
29. An gcuirfead ran amú iao?
30. An raod a lean rí ag ruit?

31. Nuair nár dirigeadar rothram a cor, ar fileadar anran go raib sí ag an otdobar?
32. Agus cá raib sí?
33. Conur o'fill sí éar n-air gan rothram a déanamh?
34. Cao 'na éadob gur fill sí in do'eor?
35. Agus ní h-don iontaois iao leir!
36. Nuair a bí sí i n-aice an oiruir cao a d'eir sí?
37. Cao 'na éadob gur d'eir sí é rin?
38. Ar éairt oi é déanamh?
39. Ar dirig sí ag cainnt iao?
40. Cé bí ag labhairt, 7 cao a bí aici 'á ráb?
41. Cao d'ubairt bean eile acu?
42. Ar d'eallruig a cainnt go raib an céad bean mar ríogan acu?
43. Cao d'ubairt an ríogan airí?
44. Cé ód go raib sí ag tagairt?
45. An bean boct an raib focair acu ar í beirú 'na beadéad?
46. Cao a bí acu le ráb inti?
47. Bíorán ruain! ar b'eol dóib an bob o'imur sí oréa leir an mbiorán ruain i staob an éailín úo?
48. Agus ar éanadar, o'don gno, éun rárainn oo beir acu?
49. Nárb ole an raígar iao!

GRAMA'DOÁ.

1. "Oo éóg sí crúrga léi 7 éuaró sí amad éun an tobair 7 éus sí crúrga uirge uirtead léi, 7 éair sí an t-uirge irtead 'ra' éorcán."
Cuir é rin 'ra n-airuir gndé-caíte, uimur iolraib.
2. "Ní lionrad fide crúrga an corcán."
Cao ir uimur oon focál "crúrga"? Cao tá le ráb agat 'na éadob?
3. Abair ar éuna éigin eile:—
(a) ní raib don éoinne acu go raib don oirde-airrar aici oréa.
(b) labair sí ag gabáil amad oi.
(c) ní mór dom bheir oieuir a déanamh.
(d) ní róa go mbeir pé lán a dóitín.
4. Cuir irtead na focail atá i n-earnamh anro:—
(a) cuir an t-uirge 'ra' éorcán nú bhrígear —.

- (b) 'oo leig rí — ana-úitneaf a beic uiréi.
- (c) beic rí b marb — an uafar agur — an ochar.
- (d) cuirpimio irceac ann í agur beimeómio 'na beacáio —.

5. Cao ir inncne 'oo " an t-uirge," agur 'oo " corcán " fuar
 i gceir a ceacáir —?
 Cao 'na éacó b go noeirneann tú é rin ?

10.—Sliað na mBan bFionn.

XIII.

CEISTEANNA.

1. Cao a úein an bean abhair nuair airig rí cao a bíodar
 ar inncinn a déanaí ?
2. Cao a úein rí le n-a bpiógaib ?
3. Cáir gáib rí airan ?
4. Cao 'na éacó b gur orgaíl rí a beal 7 a cliað ?
5. Cao a éuir rí airce ?
6. Cao é an raçar í ?
7. An raac ó'n áic 'na raib rí airéofaí í ?
8. Cao a rgraeo rí amac ?
9. An mó uair a rgraeo rí: " Tá Sliað na mBan bFionn
 tpi éine " ?
10. An airig na mná a bí irceig 'n-a tiz í ?
11. U'airigeadar tpi neice i noiaú-a-éile. Cao iao na
 neice iao ?
12. Cao é an liú a éuir rí airce ?
13. Cao é an glacó a úein rí ?
14. Agur cao é an rógna a éug rí ?
15. Cao a úein na mná uairle nuair airigeadar í ?
16. Cao 'na éacó b go raboar ag baic an uoir uir o'á éile ?
17. Cáir gaboar ?
18. An ríúbaluigeadar go mall ?
19. An oúig leat go raib ácar ar an mnac abhair nuair a
 conaic rí ag imceacú iao ?

20. Cao a 'bheir an bean abhair nuair a b'iodar iméighe ó'n
nooruir?
21. Cao a 'bheir sí le heóchar an 'sooruir?
22. Ar éuir sí fé 'gearaib í cun an 'sooruir 'so cóimeádo uúnta?
23. An 'tuirgeann tú b'riú an 'focail "gear"?
24. An mbaineann fé le 'b'raoibéadé?
25. An 'oúig leat go raib iarradé 've 'b'raoibéadé ag an
mnaoi abhair féin?
26. An cuíthin leat an b'iorán 'ruain a 'éuir sí i 'gceann an
éailín?
27. Náir éairbéam ran go raib 'b'raoibéadé éigin aici?
28. Náir maib an bail uiréi go raib?
29. Cao a 'bheir sí leir an 'urral.
30. Cao í an 'gear a 'éuir sí uiréi?
31. Cao a 'bheir sí leir an 'tuirig?
32. Ar b'é rin an áit 'n-ar éairé í beiré?
33. Ar éuir sí 'gáé doinnib i n'áit féin?
34. Agur cao iao na geara a 'éuir sí oréa?
35. Ar éuir sí 've gearaib oréa rana'maint go b'ráé mar a
raib acu?
36. Ad cao eile?
37. Cé fuar'galód' iao ór na gearaib?
38. An raib áiruir a 'oúicéin aici cun na iuaoi go léir a
éuir féir na gearaib 'rar a 'oúicéin na mna uairle áirir?
39. Cao 'na éadob go noeiruir é?
40. An 'oúig leat go raib ana-fáilte aici rómpa?
41. Cao a 'bheir tuine acu?
42. Ar eirig fé léir?
43. Cao 'na éadob?

GRAMAID.

1. Cuir ra n-uúirir uadairé:—

- (a) a 'óthairrain, ruitéir!
- (b) 'o'airigéadair na mna uairle ag teadé.
- (c) éuiréadair iao fé gearaib 'ruadé gan corruigé sí
a n-áiteannaib.

2. Abair ar éuma éigin eile:—

- (a) riuó amad iao, agur iao ag bainé an 'sooruir 'o'á
déilé.
- (b) riuó fuar an cnoc iao 'o'om meair agur bí fé 'n-a
gcoraib.

- 3 Cuir irtead na focail atá i n-eagráná dhúro :—
 (a) cuir sí — a bhóga.
 (b) o'fuaragalócaó sí féin iao — na gearraib.
 (c) cuir sí an ruo veirinead — na gearraib.
 (d) tug ouine acu iarruad — an lairce d'árou.
- 4 (a) éainig sí éun na h-áite.
 (b) bí sí i n-áice an uoruir.
 (c) bí bloc admaro ann.
 (d) o'iméig na mná uairle.
 Cao ir tuireal uóib reo :—
 áite ; uoruir ; admaro ; mná ?
 Cao ir uuir uóib ?

10.—sliab na mban úíonnn.

XIV.

ceisteanna.

1. Cao uubairt an bean amuis ?
2. An éun na h-oirne oo érioónú a tánaoap ?
3. Ar leog sí uiréi gur b'eadó ?
4. Ar éreio bean an b'réioin í ?
5. Cao é an f'neagria a tug sí uiréi ?
6. Ar tuig an bean amuis anran go raib bean an b'réioin
 ró-ghic uóib ?
7. Agus ar g'laioó sí a tuille uiréi ?
8. Cao air gur g'laioó sí anran ?
9. Cao uubairt an eodair léi ?
10. Cao é an déao ruo eile ar ar g'laioó sí .
11. Cao uubairt uiréi na loigan b'rao ?
12. Cao air gur g'laioó sí anran ?
13. Conur a f'neagair an tuag ?
14. Oo g'laioó sí ar ruo éigin eile ; Cao é an ruo é ?
15. Cao uubairt an éiréilia léi ?

16. Féad ari rini ar éuir an ríogan féin an éiréilín fé
 gearraib ?
17. Caéain ?
18. Cao é an níó eile ar ar glaoib rí ?
19. Cao ouúairt nóé an curainn ?
20. Cé uair go b'cearad fé ceao fágal éun corruige.
21. Ar glaoib rí ar an ríain ?
22. Cao é an f'neagra a fuair rí ?
23. Ar glaoib rí ar an t'román anran ?
24. Agus cao 'na éaoib náir orgal an t'román an vorur ?
25. An raib ar a éumar an vorur orgal ?
26. Cao 'na éaoib ?
27. Ar éomáineaoar leo mar rin ag glaoib ar éad doinnib
 a bí iréig éun an vorur o'orgail ?
28. An raib don tairbe óóib ann ?
29. 1 noeire bárra ar éuimnuigeaoar ar ruo a ceapaoar
 a o'orgalóé' an vorur óóib ?
30. Ar cuiread riam an ruo ran fé gearraib ?
31. Ar b'éoir é éur fé gearraib ?
32. Cao 'na éaoib ?
33. Cao é an ruo é 1 n-ao'éor ?
34. Uirge na écor ! agus ar orgal fé an vorur óóib ?
35. Caéain a éait rí an vorur amaé é ?
36. Náir máit an cuimneam aici é ?
37. An raib rí ró-élic óóib ?
38. Agus náir máir oi beit !
39. Nuair a glaoib an bean amuig ar uirge na écor cao é an
 f'neagra a fuair rí ?
40. Ar airéir riam náir éairt uirge na écor fágalint iréig
 iréiré ?
41. Ar airéir go raib baite éigin aige leir an rluag
 ríbe ?
42. Agus ar éugair fé noeara gur éuir bean an b'éoirín éad
 doinnib 1 n'ait féin 7 gur éait rí amaé an t-uirge ralaé, r'é
 rin uirge na écor ?
43. Náó óóig leat ná go raib t'ig r'laétt'ar aici anran ?
44. Seo ! cao a éuigeaoar nuair a fuairaoar an f'neagra ran
 ó uirge na écor ?
45. Agus cao a éineaoar ?
46. An óóig leat go raboar go r'arta 'na n-aigne ag im'éad
 óóib ?
47. Cá b'uilio ruo anoir ?
48. Ar éanaoar anuar a éuille ?

ΣΥΝΑΡΜΟΛΟΓΙΑ.

1. "Τάιμ ανρο γα ν-άιτ 'ν-αν πάσαιρ μέ, αζυρ να γεαα
 ορμαδα ορμ ζαν κορρμυζε ατ ζο οτόζραν οίον να γεαα
 ύο α ζυρμυρ πέιν ορμ νυαίρ α ζαίτιρ υαίτ μέ."
 Ουίρ έ ριν ζυαρ ραν υνθίρ ιοληαρό.
2. Ουίρ ιρ τεαδ να ροαίλ ατά ι ν-εαρναθ ανρο :—
 (α) θίοαυρ αζ ζλαοταδ — αν ρυο α θί ιρτιζ.
 (β) τάιο ριαο ζυαρ 'ρα' ένοο γ νίον έάναοαυρ — ρόρ.
3. Ουίρ αν ζαίνιτ ρεο 'ρα ν-υνθίρ υαταρό :—
 Ουίρ ρί γεαα αν να νείτιθ.
4. "Τάιμ ανρο," ανρα υιρζε να ζοορ, "ρέο' ζοραιθ."
 Οαο ιρ τυιρεαλ οο " υιρζε," " οορ," " ζοραιθ " ?
 Οαο ιρ υνθίρ οόιθ ?
5. Αν θρυιλ ζον οειρμυζεαδτ ιοιρ
 (α) " ρυαηαρ οεαο υαίτ," αζυρ
 (β) " ρυαηαρ οεαο υαίτ " ?
 Οαο έ ρέιν ?

THE HISTORY OF THE

REIGN OF

CHARLES THE FIRST

BY

JOHN BURNET

OF

GLASGOW

AND

EDINBURGH

PRINTED

BY

JOHN BURNET

OF

GLASGOW

AND

EDINBURGH

PRINTED

BY

JOHN BURNET

OF

GLASGOW

AND

EDINBURGH

PRINTED

BY

JOHN BURNET

OF

GLASGOW

NOTES

(Except where otherwise marked, the figures in cross-references refer to the Notes.)

1.—BLOWING AND EATING.

5. λά . . . εδῖτεσθι, 'On a certain day when they were getting ready for breakfast.' λά τ'ά μὰθασθαι —, 'one day of those [days] when they were —,' implies frequency or repetition of the action.
12. τοῖσι ζαε δον τὰ φέροσθι, 'between every two puffs.' ζαε δον is used as one word, 'each,' 'every.'
13. βί . . . εἰς τερῶν ἡμεῖ, 'she could not manage the business.'
17. ἴ . . . εἰτε, 'that sort of thing is often done in other [more important] matters.'

2.—EGG LAW.

1. ἕως λά . . . , 'One day I was' . . . The single word ἕ means 'one day,' or 'on a day.'
- 1-2. γὰν ἄτ . . . μέ, 'in the place in which I was born and reared.'
3. . . . μέ βεῖε τὰζαῖε, 'that I had come'; arrived.
4. . . . μέ βεῖε ἀν, 'that I was there.'
6. βέσπια. The word was originally a common noun, meaning 'a language,' 'dialect,' 'form of speech'; therefore the English language was called ἑατ-βέσπια, 'Saxon speech'; later, the prefix was dropped, and βέσπια became a proper noun, standing for the *English* language in particular.
- 8-11. ἢ τῦρξε . . . οὔνε εἰτε, 'no sooner had one person told some funny little story, than somebody else would have some still funnier little story to tell.'
- 11-12. ἰ σπεό . . . μέ ε, 'so that, for my part, I used to laugh enough for a week, and I was the better for it.'

16. ρ . $\delta\beta$ $\alpha\mu\mu\mu$ $\nu\acute{o}$, 'his name was P.'; *lit.* ' (The name) which was name to him (was) P.'
18. $\alpha\eta$ $\nu\alpha\mu\mu$ $\gamma\mu\eta$, 'at that time' (but no *prep.* is necessary in the Irish phrase); 'then'; 'at the time.'
27. $\theta\acute{\epsilon}\alpha\theta$. . . $\eta\alpha$ n - $\nu\beta$, 'It would be contrary to egg law.'
28. η $\gamma\mu\mu$, 'that is true'; 'so it would.'
- 30-I. $\eta\mu\mu$. . . $\beta\epsilon\tau$ $\alpha\mu\mu$, 'We never heard of there being such a thing.'
39. $\eta\alpha\mu$. . . $\mu\alpha\mu\eta$, 'who had never heard that law before.'
41. $\beta\acute{\iota}$ $\nu\beta$. . . ' $\acute{\alpha}$ θ ' $\acute{\iota}\tau\epsilon$, 'Little Peter's mother was eating an egg'; ' $\acute{\alpha}$ θ ' $\acute{\iota}\tau\epsilon$, *lit.* (she) 'to its eating,' *i.e.*, was in the act of eating it.
- 42-3. $\nu\theta$ $\acute{\epsilon}\mu\mu$. . . $\alpha\mu$ $\alpha\eta$ $\zeta\alpha\lambda\alpha\mu$, 'she pushed the half-egg away from her on the table.'
- 43-5. $\beta\alpha$ $\mu\alpha\tau\epsilon$. . . $\alpha\eta$ $\lambda\epsilon\alpha\tau$ - $\nu\beta$, 'Well become little P., he snatched the half-egg from her.'
- 47-8. $\tau\acute{\alpha}$. . . $\alpha\zeta$ ρ ., 'P. has put an appendix to that law!'
51. $\zeta\acute{\alpha}\mu\mu$ $\beta\alpha$ $\mu\acute{o}$ ' $\eta\alpha$ $\gamma\alpha\eta$, 'still greater laughter.'

3.—THE LAW OF LIGHTS.

- I. $\alpha\eta$ $\beta\gamma\mu\mu$. . . $\alpha\zeta\alpha\tau$? 'Do you know any other law?'
- 9-II. The 'law' gives a humorous table of the varying scale of comfort, down to the most primitive kind of illumination, the bog-deal torch.
13. $\mu\alpha\mu\eta$ $\rho\alpha\mu\mu\mu$ $\gamma\mu\eta$ (after *neg.*), 'never until then'; 'never before.'

4.—THREE-HALFPENCE.

- I. ' $\tau\alpha\theta\zeta$ $\eta\alpha$ n - $\nu\beta$ ' was the nickname of a certain egg-merchant.
- 3-4. $\zeta\alpha\alpha\mu\mu\mu\mu\mu\mu\mu\mu\mu$ ' η - α n - $\alpha\mu\mu\eta$, 'They made up their minds.'
6. $\alpha\eta$ $\gamma\alpha\mu$. . . $\alpha\mu\mu$, 'while the long nights lasted.'
7. $\alpha\eta$ $\theta\mu\mu\eta$ $\alpha\mu$, 'each of them.'
- 10-II. $\acute{\epsilon}\mu\mu$. . . $\tau\alpha\mu\alpha\mu\mu\mu$, ' $\mu\mu$ went well for a while.'

- 12-13. $\beta\acute{\iota}$ $\alpha\gamma$ $\nu\acute{o}\lambda$ $\nu\acute{\alpha}$ $\phi\acute{o}\tau\eta\sigma\eta$, '[Something] was going from his patience,' i.e., 'his patience was becoming exhausted.' The whole sentence ' $\beta\acute{\iota}$. . . $\kappa\alpha\lambda\lambda\epsilon\mu\alpha\iota\sigma\tau$ ' = 'one of the two who were losing was getting out of patience.'
- 13-14. $\tau\circ$ $\beta\eta\mu$ $\alpha\rho$ $\alpha\eta$ $\beta\rho\acute{o}\tau\eta\sigma\eta$ $\alpha\gamma\epsilon$, 'His patience gave way.' Here $\tau\circ$ $\beta\eta\mu$ is used *impersonally*, '[it] broke on his patience, i.e., 'his patience broke down.'
15. $\tau\acute{\alpha}$. . . $\delta\acute{\epsilon}\alpha\sigma\alpha\theta$, 'You are cheating.'
20. $\kappa\alpha\tau\epsilon\rho\theta$ $\mu\acute{\epsilon}$. . . $\lambda\epsilon\alpha\tau$, 'I will lay you a pound.'
23. $\beta\upsilon\alpha\iota\lambda$. . . $\rho\acute{o}\tau\eta\rho\alpha\mu$, 'he clapped it down on the table with a bang.'
- 28-9. ' $\tau\circ$ $\epsilon\rho\omega\mu$ S . . . $\epsilon\upsilon\gamma\epsilon$, 'S. began to gather up the cards.'
- 29-30. $\rho\acute{\epsilon}$ $\mu\alpha\rho$. . . $\rho\alpha\iota\sigma\tau$, 'as if he were going to shuffle and deal them.'

5.—"NERVOUS."

3. $\beta\acute{\iota}$ $\rho\acute{\epsilon}$ η $\nu\acute{o}\delta\alpha$. . . $\rho\alpha$ $\beta\alpha\rho\acute{o}\tau\eta\sigma\tau\epsilon$, 'I think he was the strongest man in the whole parish.'—Note here the use of $\alpha\rho$, instead of ι n - α , to connect the *noun* $\rho\epsilon\alpha\rho$ with the *substantive verb*, $\tau\acute{\alpha}$ or $\beta\acute{\iota}$. This form occurs usually in statements of a *superlative* nature, including those containing the word $\kappa\acute{\epsilon}\alpha\sigma\theta$, 'first': e.g., $\beta\acute{\iota}$ $\rho\acute{\epsilon}$ $\alpha\rho$ $\alpha\eta$ $\zeta\kappa\acute{\epsilon}\alpha\sigma\theta$ $\rho\epsilon\alpha\rho$ Δ $\epsilon\acute{\alpha}\iota\eta\gamma$, 'he was the first man who came.' Distinguish carefully between the above usage and the use of $\alpha\rho$ for 'among': e.g., $\eta\acute{\iota}$ $\rho\alpha\iota\beta$ $\rho\acute{\epsilon}$ $\alpha\rho$ $\alpha\eta$ $\lambda\upsilon\epsilon\tau$ $\beta\alpha$ $\nu\acute{\epsilon}\rho\theta\epsilon\alpha\sigma\alpha\delta$, 'he was not among those who were late.'
4. $\nu\acute{\alpha}$ $\rho\alpha\iota\beta$ $\rho\alpha$ $\beta\alpha\rho\acute{o}\tau\eta\sigma\tau\epsilon$, *lit.* 'of [all] who were in the parish.'
5. $\rho\iota\rho\iota\eta$ $\alpha\eta\alpha$ $\phi\upsilon\alpha\rho\alpha\delta$, $\alpha\eta\alpha$ $\lambda\epsilon\iota\sigma\tau\epsilon$, a very small, delicate little man.
- 7-8. $\gamma\omicron$ $\nu\tau\upsilon\tau\epsilon\rho\alpha\delta$. . . $\nu\epsilon$, 'that he would drop dead before you could take your eyes off him'; *lit.* 'that the life would fall out of him,' etc.
11. $\tau\circ$ $\rho\eta\mu\omicron\varsigma$. . . $\tau\acute{\alpha}\lambda\lambda\eta\lambda\acute{\iota}\eta\eta$, 'Some sudden anger roused the tailor.'
- 13-14. $\beta\acute{\iota}$ $\iota\alpha\eta\gamma\eta\alpha\delta$. . . $\phi\acute{o}$, 'The big man wondered what was coming over him.'
- 15-16. $\kappa\acute{\epsilon}$ $\alpha\eta\eta$ $\gamma\omicron$ $\rho\alpha\iota\beta$ $\gamma\rho\eta\iota\mu$ $\alpha\gamma\epsilon$, 'who it was of whom he had a hold.'

- 18-19. τὰ νεῖρηβιρ ὄρη, 'I am nervous.'—"νεῖρηβιρ" was a word of the tailor's own coining; in English he would say "nervis."
 21-2. Ὅσον ἴσασ . . . λαβαίρη, 'As soon as his fit of laughter allowed C. to speak.'
 25. πέ ραζαρ . . . νεῖρηβιρ, 'whatever sort of thing "nervis" may be!'

6.—"PINCH ME!"

2. ζυρ β'αινη ὄδ S., 'whose name was S.'
 6. τὰ Ὀσθηναῖς, one Sunday. See 2. l. 1.
 8-9. ἔυρη . . . αρ, 'S. gave a terrible yell.'
 11-12. βα ἔπειρη . . . βέις, 'which was stronger and louder than the first yell.'
 13-14. ἔυρ ρέ . . . βποβυλ, 'He gave the congregation a sound scolding.'
 14-15. Ὁ ἔαρ ρέ λέ ὄ αν ρεααὸ, 'He reproached them with the sin.'
 15-16. Ἄε ζαν ἰαὸ ρέιν ὄ'ιομπαρ, 'in not behaving themselves.'
 16-17. ἄζυρ αν . . . ρυβαλ, 'while Mass was going on.'—These 'ἄζυρ' phrases should not be translated literally into English; sometimes the 'ἄζυρ' may be simply omitted in translation.
 17. ηυρη . . . αἰζε, 'When he had said what he wanted to say.'
 18. ὄο ἰεαν . . . ἀῖρηαν, 'he went on with the Mass.'
 22. ὄυνη ὄερ να βυααῖλλιβ, 'one of the boys.'
 23. ἔυρ ρέ . . . ραοι, 'he made a push with his shoulder at him'; 'poked him with his shoulder.'
 23-4. ἦορ ἔυρη . . . αν, 'The boy did not pay him the slightest heed.'
 25-6. ζο μαῖε ζέαρ, 'right hard.'
 29. ρηοε . . . ἄζαν, 'pinch me, and we'll have some fun!'
 31-2. Δ ἔυρη φιααῖντ . . . αν, 'to make anybody pay attention to him.'
 35-6. Ἄε η-ανμαν . . . ἀρη, 'for the sake of your own father's soul, take back the curse from these fellows.'—Here 'ἄζυρ' need not be translated.
 38. αὄ ἔ αν ραζαρ S., what sort [of person] S. was.—No change for tense in this phrase. cf. 5. l. 25.

7.—TWO GEESE.

7. Δε λῖτεαῖν ἀρ ἄ δέλε, 'arguing with one another.'
 9. τέαnam ορε, "' come on with you.'"
 12. οο λεοε ρί υπῖῖ beῖt μαρβ, 'she pretended to be dead.'
 13. εῦε ρέ λειρ ἄ ἡ-δέειρ, 'he fetched her father.' τὰβειρε le often equals the English word 'fetch,' which usually includes the three ideas of *going to get a thing (or person), getting it, and bringing it back.*
 14. μαρ 'ὀ εαῖ, 'as it were,' as though that were the case (that it was really a corpse).
 15. ἀμαῖ ραν οῖόε, 'Late in the night.'
 16. δε εῖολ μαρ 'ὀ εαῖ, amounts to 'pretending to be crying.'
 23. τὰναῖαρ, old form (still so pron. in Munster) of τὰνεῖαρ, *past auton.*, 'people came'; they came.
 28. νί'λ ann . . . nó ὀά εῖ, 'There is only one goose, or there are two geese.'
 30. ἔόε ρέ . . . δευρ ἰ λεῖτ-μύετα, 'He lifted up the woman, who was half-smothered.' See 6. ll. 16-17.
 31. ἔυρ ρί εῖρλε ρανταρ ὀι, 'She got over a couple of fainting-fits.'
 35. ἰρ cuma liom, 'I don't care.'
 41. πέ 'cu bí . . . nó ná ραιβ, 'whether he was right or not.'

8.—"WHAT BENT FIREEN'S NOSE?"

Title. *ῥῖν*: in the older versions of this story the name of the dog is given as *βῖρῖν* or *βιορῖν*. [The change to *ῥῖν* was probably caused by the *aspiration* of *β* in 'ῥῖν *βῖρῖν*' + the tendency to change an apparently meaningless name to one similar in sound, and having a kind of sense.]

1-2. ἰ ὀά mboῖán beῖε: note that the eclipse after *ἰ* skips over *ὀά* and takes place at the next word; also that *βοῖán*, which is in the dual after *ὀά*, takes a plural adjective.

4. ἑ δεῖρε υπῖῖ, 'to punish her for it.'

14. ἰά, 'one day.' See 2. l. 1.

15-16. ἔυν ná ceine ἀρ δεῖαῖ ἡ. ἀνονη, 'by the fire over against M.'

17. ἀρ ἄγαθὸν να τεῖνε ἀμαδ, 'right in front of the fire.'
 18. ἀγ κυρ . . . 'n-α h-αἰγνε, 'debating in her mind.' And see 10. X. l. 22.
 19. ἐγ ρί πέ νοεαρα, 'she noticed'; observed.
 23. τεαδτ, 'Well.' τ. as a reply originated in answers to a call, and is short for τάιμ ἀγ τεαδτ; just as a waiter says 'Coming, sir!' or in French, 'on y va.'
 24. Cao . . . ρ. ? 'What bent F.'s nose ?'
 25-6. ní caime . . . ἀγε, 'his nose is not more bent now than it ever was.'
 27. γο ὄκυγαῖρ ὀέιθεαδ, 'that you lie' (*lit.* 'that you have given your perjury').
 29. tú ἡρ φαρρ δῖγε, 'you are the best hand at it.'
 30. Siúo . . . iao, 'At each other's hair they went.' See 10. XI. ll. 16-17.
 31-2. ḡaib ρí . . . acu, 'She took sides with one of them.'—The word *oime* is only grammatically *masc.*; it applies to either sex.
 34. πέ μαρ, 'according as' (*lit.* 'like as'); this πέ is not the *prop.*, but the old *conj.* 'fib.'
 36. ράιδτε ρα coimrḡar, 'deeply engaged in the fight.'
 39. Uo lean, 'continued.'
 40. gan an oá . . . céile, 'without both sides being there, attacking each other.'

9.—NUTS WITHOUT KERNELS.

1. an céao aḡneap ρiam, 'the first quarrel of all.'
 10. ní ρaib . . . ρlaoirḡ, 'They were nothing but shells.'
 12. gup baot an gno'oo'n beip, 'that it was a silly business for the pair.'
 12-13. μαρ ḡeall ap, 'for the sake of.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—I.

2. oo euit níò amad, 'a thing "fell out"'; happened.
 1 otaob an enuic reo, 'about this hill.' The use of *reo* here implies that the hill is well known.

- ἀρ α στυγαρ, 'which is called', *lit.* 'to which is given'
 [as a name].
 3. Ὅο τυγαδ, 'were brought.'
 7. εὖν κομνυιγθε, 'to live.'
 8. βα ἴσαρ-α-εἰλε . . . ρίθε, 'They were the same as fairy
 women then.'
 10-11. νίον εὐσοαρ . . . ἀμρπε, 'they did not grow old
 or feeble with the lapse of time.'
 12. Ταιρβάναιο ρίσο.—This repetition of the subject
 occurs in many languages other than Irish, and was common
 in English in Shakespeare's time, though it is not usual
 at the present day.
 15. ἀρ ἴσο α βειρ—, 'From (because of) their being—.'
 24. εὖν ἰ ρυσοδ, 'in order to carry her off.'
 24-5. Ὅο βέαρρφαί . . . ἴρσεδ ἰ—, 'The girl would be carried
 off into—.'
 26. ὡο ράγρφαί . . . ρα βαίλε, 'there would be left to her
 people at home.'
 28. ὡο ζεόβαδ βάρ, 'would die.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—II.

1. ταμὰλλ . . . ρίν, 'some good while ago.'
 4. ἀγ σέαναν ἀμαδ ἀρ—, 'getting on for—.'
 6-7. ζυρ β'άρ . . . σι, 'that anyone who saw her could
 hardly take his eyes off her.'
 8-9. εἰσεεαδ ρέ ρείλε, 'he used to spit.'—Spitting for luck
 is a wide-spread custom.
 10-11. νάρ βαογὰλ . . . ἰ, 'that there should be no fear of
 their carrying her off.'
 13. εἰν ρί βεαρρῆσο σε—, 'she forgot to—.'
 15. οἰνε σερ να η— ὄγ-ἴνῶ ρίνα, "one of the fair maidens."
 —οἰνε is said for 'one' of several persons; the word
 applies to either sex.
 16. Ὅο βυαίλεαδ . . . λεανβ, 'The girl fell ill.'
 21-2. νίον β'ρῖῦ τρὰδτ ἀρ—, '— was not worth mentioning.'
 24-6. ζυρ β'ί . . . ζυρ β'ί.—The verb is repeated because the
 phrase "ἀν ἰγγεαν . . . ἴντ;" breaks the continuity of
 the statement ζυρ β'ί α λεανβ ρέιν α βι ταρ εἰρ βάρ.
 The second ζυρ β'ί renews the connection of ideas.
 26. α βι ταρ εἰρ βάρ, 'who had died'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—III.

- 3-4. ὄμειεαὸ ρί ἀν ὀλανν ὄο ἐφομαὸ, 'she used to card the wool.'—Here the verb ὄμειεαὸ is *auxiliary*, just as the verb 'used' is auxiliary in the English phrase.
7. ὄο mba λὸδ ἑ, 'to whom it belonged.'
8. ὄειντι βηέρο ὄε, 'frieze used to be made of it.'
13. ὄο μαιριμ . . . ἑ! 'May you live and wear it!'
17. ὄά ριαρριῖξο, 'asking'; *lit.* at its asking, 'its' referring by anticipation to the clause following, *viz.*: 'what caused the delay.'
- 18-19. ὄυγαὸ . . . ἀιαι, 'the spinning-woman used to spend part of the night working, with a night-work candle.' See 6. ll. 16-17.
22. (ἡυαιμ ἄ βίῶτ) ἀν ἑλαῶδἄ ρὸ ὄιαν ἀιμ, 'when the demand for it was very urgent.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—IV.

1. Οἰὸὄο ὄ'ά μαιβ ρί—, 'One night that she was—.' See 1. l. 5.
2. ἀσυρ ἀν ραῶζαί 'n-α ἑσοῦταὸ, 'while all the world was asleep.' See 6. ll. 16-17.
4. ὄο βυαι (ἱρῶαδ), 'in walked.'
5. ἡυαιμ ρέαδ ρί ϑυιιη, 'When she looked closely.'
7. ἄ βί ἀυ . . . εαταρῆα, 'whom they were carrying between them.'
9. ὄο ρῖεαβ . . . 'n-α ρυῖῶε, 'The spinning-woman sprang to her feet.'
- 14-15. ὄο ρῖεαβ . . . ἀιαι, 'The woman hastened to fetch some sort of remedies that she had in the house.' See 7. l. 13.
- 15-16. ὄυρῆαῶαρ . . . ὄυρῆαῶαρ. See 10. II. ll. 24-6.
18. ἑάηης ρί ὄυαι ρέηη, 'she recovered.'
19. εἱηῖς ρί . . . αβαι, 'she sat up,' (ἀηαι, 'forward,' from lying back).
- 19-20. ὄ'ὄη ρί . . . ἀβραι, 'She [accepted and] drank a drink from the spinning-woman.'—ὄ'ὄηῶ, 'from,' denotes the acceptance.
23. ἡῖορ ὄυγαὸ ἀοη ρῖεαζημ ἡηῖ, 'no answer was given to her.'—Note the *prep.* ἀη after ρῖεαζημ.
24. ὄαζαιῶε, etc. See l. 18 (above).

- 24-5. *agur* *Δ* *h-anál* . . . *boγ*, 'and she was breathing easily and quietly.'
26. *sín* . . . *róil*, 'Lie down now for a little while.'
30. *Δ* *bean an bpreóin*, '[you] frieze-woman,' *lit.* '[you] woman of the frieze.'—Usually, when one noun qualifies another in Irish it follows that noun, and is in the *gen.* case; while in English the qualifying noun precedes the qualified, and both are in the same case, in apposition, and connected by a hyphen.
- má'ḡ bpreóin* . . . *Δγac*, 'if this is frieze that you have in hand.'
- 32-3. *ḡ* *ḡeapḡ-oe* . . . *ḡáḡail*, 'we are the better of getting help.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—V.

2. *óirḡ ḡí Δḡ*, 'she began to.'
3. *le linn* . . . *óí*, 'As she said the word.'
18. *map ḡin óóib*, 'So [it was] with them all.'
22. *Δγ obair ap ḡeól*, 'working "in full swing."'
24. *an obair* . . . *óéanath*, 'the beautiful work they were doing'; *lit.* 'the beautiful work which was at them to its doing.'
- 25-6. *Connac ḡí* . . . *connac ḡí*. See 10. II. ll. 24-6.
30. *éur ran iongnab uiréi*, 'that surprised her.'
- 31-2-3. *ní ba boige*, 'softer.' *ní ba ḡéide*, 'smoother.'—*ní ba*, or *nioba*, is used before *comparatives* in *past* tense or *condit.* mood; *níor* (*ní ḡḡ*) in *pres.* tense. *ní* = a thing; something. 'Something softer' may be said in English, or 'somewhat softer,' but in Irish the words *níor* and *nioba* have become simple signs of the *comparative*, without qualification.
- 34-5. *Δḡ don ḡathoeap*, 'of one thickness.'
36. *ná map ba éapc*, 'than it ought to be.'
- 38-9. *Δγur í* . . . *obair*, 'as she watched the work [going on].'
See 6. ll. 16-17.
- 39-40. *cav é* . . . *leó é*, 'how well the thread would please those to whom it belonged.'
- 43-4. *éairḡ* . . . *ḡo ḡáth*, 'she began to nod, and she fell sound asleep.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—VI.

2. Ἐρῦννιγῖ ρί Δ μεαβαίη, 'She collected her wits.'
 10-11. ζῦρ ἰμτίγεαοαρ . . . οοολαθ, 'that they had gone while she was asleep.'
 11-12. 'ζά, οταβαίητ . . . ουίηηε, 'bringing them to her remembrance'; 'recalling them to mind.'
 13. 'η-Δ ρίλιβ οίηη, 'with her bodily eyes'; *lit.* 'in her head-eyes.' See 10. IV. l. 30.
 17-18. Δ οὔγ ρί Δγ ἄη λαιγε, 'whom she "brought to" out of the faint.'
 19. οά μβα . . . ἰαο, 'had there been no one there but themselves.'
 22. cé 'η β'ί ἄη βεαν? 'who was the woman?'
 25. οαο Δ οὔγ . . . ί? 'what brought her there at all?'
 25-6. ηίση θεαβηυίγ . . . αου, 'She did not look as if she belonged to the rest of them.'
 27-8. Δ ρυαοαοαρ . . . ρα βρἄηηαίη, 'that they had found her somewhere outside, while she was in the fainting-fit.'
 31. οόν ἡά οεαν ράγαι ἄη, 'to make head or tail of it.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—VII.

4. ἡά οίοοραθ λεί γο οεό, 'that she would never be able.'
 5. λά ό ἡαοίηη, 'a whole day,' from the morning.
 7. ζαη οέαηηη, [left] undone.
 Δγῦρ ἄη οίθε Δγ οὔηηη, 'at nightfall.' See 6. ll. 16-17.
 8. ροαοηυίγ ρί, 'she decided.'
 11-12. βεαν Δγῦρ . . . Δίοί, 'a woman with the hood of her cloak drawn over her head.'
 12-13. Οέηη ρί ρυαρ Δρ, 'She walked up to.'
 14. Δ οά λαιη, 'her two hands.' See Vocab. under οά.
 19. ηί ραίβ ἄε . . . Δίοί, 'She had only just said the little verse.'
 23-4. Δγ οβαίη γο οίυγ, 'working hard.'
 24-5. cé 'η β'ίαο Δ βί Δίοί, 'who they were with whom she had to deal.'
 28. Οοάηηηηηοαρ λεό, 'They went on'; "drove on."
 28-9. γο οεί γο . . . ρηάε, 'till the last handful of the wool was [made into] yarn.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—VIII.

1. Δ υαίρλε, 'ladies.'—Like φαοίμε, the word υαίρλε applies to either sex, or to both together.
2. ní πρὸς κάταν —, 'it is unknown when—.'
3. οὐ μβέσθ ορμ . . . ἀοναρ, 'if I had to do it by myself.'
5. ἵρ σεαρτ κόμαρ σο θίολ, 'One ought to return a favour.'
8. ἵρ ἐ ἡ λυζα . . . οὔιννε, 'It is the least we can do';
lit. 'it is the least stingy [thing] for us.'
9. ní πρὸς ná γο —, 'There is no knowing but that—.'
11. κάβαρ Δ τάβαρτ υαίμ, 'to give my help.'
- 16-17. γυρ τυζαθ . . . να η-οίρνε, 'that the excellence of the work was noticed throughout the neighbourhood.'
18. γυρ μέσσοιζ ἀρ ἀν ζούραμ, 'that the business increased.'—Verb used *impersonally*. *Lit.* 'that it increased (*i.e.*, increase came) upon the business.'
- 21-2. ἀγυρ ζαν ἀρ Δ κυμαρ . . . θέανραθ ρί, 'and that she was not able to overtake it, whatever effort she might make, or however long she might sit up.'
24. ἀν τεανθ ἴο σούβραθ, 'that young girl aforesaid.'
27. ζά ράθ, 'saying'; *lit.* 'at its saying, *i.e.*, 'saying it.' See 10. III. l. 17.

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—IX.

- 2-3. ἀγυρ καίλιν . . . εσσερτα, 'with a girl whom they were carrying between them.' See 6. II. 16-17.
6. ἀρρα'ν θέσο . . . ἱ ζούμνυρθε, 'said the one of them who always spoke first.'
- 7-8. ἀρ Δ βακαλαίμν, 'in her arms.'
8. υαρ λέι, 'as she thought.'
9. γυρ κυμα ἐ νό —, 'that it was all the same as'; . . .
'just as if—.'
10. 'νά μαρ αίτμ ρί ἱ, 'than she recognized her.'
- 13-14. ἔνομ ρί . . . ο'ιαρραθ, 'She began to try.'
16. γο στυγτ — ἀρ, 'which was called—.'
- 16-17. ἀν τ-έ . . . θέανν, 'he into whose head that slumber-pin should be stuck.'
25. υαρ λέι, 'according to her.' (Here meaning 'by way of,' for the woman was pretending.)
27. ο'ά θεαβραθ, 'of its appearance' ('its' referring to the clause following, 'that she would recover soon').
- 35-6. τάβαρραρ . . . οὔιτ, 'you will be well rewarded.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—X.

6. ἃ βαιν ἃ μεβασιρ οἶ, 'which took her senses from her';
made her unconscious.
νά περοῖρ ῖ, 'that she did not know.'
8. ἰ ἀρ ἃ λεβασιρ ἀξ ἀν μνασι, 'she on the woman's bed';
ἀξ implying that it was by her own act, and in her own
house, that the woman 'had the girl on her bed.'
- 11-12. ἐλόα λέι πέιν, 'a cloak of her own.'
- 16-17. τῖσο ῖορ, 'right through, from beginning to end.'
- 20-1. ῖο νῶεανραοῖρ . . . λέι, 'that they would repay her
for the act she had done for them.'—Here νῶεανραοῖρ is
auxiliary, and unnecessary in English.
22. ἀξ κυρ ἀξυρ ἀξ κύτεαθ, 'putting [one view of the case]
and balancing' [with another]; 'turning over in her
mind'; debating.
23. πέαασιτ εαο ἔ . . . ἀρ—, 'to see what answer she
should give to—.'—Where the *v.n.* πέαασιτ means
'to find out,' 'to see if,' it is *not* preceded by ἀξ.
28. ἀξ φαῖνε κύε, 'watching "to herself,"' *i.e.*, "watching
out" for whatever might happen.
30. ἀξυρ ἰαο ῖαν τεαετ, 'and they had not come.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—XI.

3. ὅι . . . τυτιτ, 'Night had fallen.'
- 9-10. ἀρ λαπαθ ῖο ῖεαρ ἀξυρ ῖο η-αἰβῖς, 'flashing keenly and
brightly.'
- 16-17. ἱρ ἀρ εἰζῖν . . . νυαῖρ ῖῖσο ἱρτεαθ—, 'Hardly had
she said the last word when in rushed—.' In such
phrases, ῖῖσο implies either suddenness or rapidity of
action, or both.
18. ἃ ὁά ῖῖρ, her two eyes. See Vocab. under ὁά.
23. ὅι ῖῖανραθ . . . μνασι, 'the woman was getting
frightened.'
- 24-5. οῖοδ-ῖυαοερ εἰζῖν ῖῖτα, 'some evil purpose on which
they were bent.'
33. μαρ ῖεαθ ἀρ . . . τυῖς, 'because of their doing the work
so quickly.'
38. ὀ-ῖεαοραῖ, 'One could.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—XII.

3. τὰβαιρ λεὰρ υἱρρε, 'fetch some water.' See 7. l. 13
 6-7. μῖορ . . . υἱρρεῖ, 'She did not pretend anything,' *i.e.*
 did not appear to notice anything.
 15. ἀρ μῖβαλ ἀου, 'going on among them.'
 16. ὄροδ ἀμῖρ, 'a suspicion of something wrong.'
 21. μῖ μῖορ . . . ὀέαναν, 'I must make more haste.'
 24. ἀξ γὰβὰιλ ἀμαδ ὄι, 'as she went out.'
 29. ἰ λεὰρταοῖβ, 'aside,' *i.e.*, out of sight.
 εῖρρ ῖ εἰαρ υἱρρεῖ ῖεῖν, 'she "pricked up her ears"';
 listened; *lit.*, 'put an ear on herself.'
 29-30. ῖέδδαιρτ ἀν ἀῖρεδδὰδ ῖ ἰαδ, 'to see if she would
 hear them.' See 10. X. l. 23.

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—XIII.

1. ἀν ῖοαλ ῖαν, 'that remark.'
 14-15. ἀξ βαῖρτ . . . δέῖλε, "taking the door from each
 other"; all pushing to get first to the door.
 16. δὸμ μεαρ ἀξυρ . . . ḡορῖαῖβ, 'as fast as their legs could
 carry them.'
 21-2. εῖρρ ῖ ὄε . . . ἀῖτ ῖῖν, 'she put it as a spell [*pl.* in
 Irish] upon it not to stir from that place.'
 22-3. ὀυαῖλ ῖ ῖ . . . ἀδῖμαῖο, 'She struck a blow with the
 axe into a block of timber.'
 26. ῖέ ḡεαρῖβ εῖρραδὰ, 'under stringent bonds.'
 27. ḡο ḡῖρραḡεαλόδὰδ ῖ ῖεῖν ἰαδ, 'until she herself should
 release them.'
 31. ῖῖ ῖαῖβ ἀον ḡαῖτ ἀν, 'It was of no use.'
 32. ὀῖ ἀν ḡλαρ ἀρ ἀν ῖοορρ, 'The door was locked.'

10.—THE FAIR WOMEN'S MOUNTAIN.—XIV.

2. ḡο ḡεῖοδδὸδαιμῖο, 'that we may finish.'
 10. ἀ υἱρῖαλ ἡα ḡορḡαν ḡῖρραδ! 'you long-legged tongs!'
 13. ἀμ' ἀῖτ ῖεῖν, 'in my proper place.'
 13-14. ἀξυρ ḡο δέανν ḡεῖρ ἀν ἰαρτὰ, 'with my head against
 the hob.'
 18. ἀξυρ ḡο ḡεαλ . . . ἀδῖμαδ, 'with my edge stuck in the
 wood.'

32. ní féidir dom a déanamh ach—, 'I cannot do anything but—.'
34. a tromaín!—Note that names of inanimate objects are *not declined for voc. case.*
36. gan a déanamh ach—, 'not to do anything but—.'
39. 'á iarraid, 'asking (it).' See 10. III. l. 17.
ar gcá níó díob, ' (of) each of the things.'
40. 'o ceip . . . oird, 'every single thing failed them.'
- 46-7. nua ná raib . . . le déanamh, 'a thing that had nothing useful to do.'
47. b'é nua é ná uirge na gcop, 'That thing was [no other] than the foot-water'; *i.e.* water in which people had washed their feet.
- 48-9. ir é nua a dhéan sí leip 'ná . . . amach, 'what (*lit.* the thing) she did with it was just to throw it out at the door.'—Note the absence of the *def. art.* before nua in the Irish phrase, here and in l. 47, above. And see the peculiar use of 'ná after b'é (or ir é) nua é.
56. go raib buairde oird, 'that they were beaten.'

VOCABULARY

(In some cases alternative spellings are given.)

- Δ'** (Δρ) out of; from.
Δ-βαίτε, Δβαίτε, home; home-ward.
Δ-βραθ (ι βραθ); far; a long time or distance.
Δβραιρ, *g.* of Δβραρ, the quantity of wool for weaving into one piece of cloth; *pl.* Δβραιρί. **βεαν** Δβραιρ, a woman employed in preparing and spinning such supplies of wool into thread.
Δσειρην, *rel.*, that I say; of which I speak.
Δθμασ, *g.* of Δθμασ, wood; timber.
Δουβραθ, *rel.*, *past auton.*, that has been spoken of; aforesaid.
Δζαθ, *f.*, the face. Δρ Δ. να **σεμε** Δμαθ, in front of the fire. Δρ Δ. **μη**. Δνονν, over against M. **ευς** **ρε** Δ. Δρ, he went toward; faced for. Δ. **βείλ**, an 'out-facing'; a severe scolding.
Δζοιρ, *v.n.*, taking revenge.
Δζυιρην, an addition; a 'little and' (Δζυρ)
Διβς, ripe; active, quick, lively. **γο** **h-Δ.**, keenly; brightly.
Δις, *f.*, proximity. ι **h-Δ.**, near to; beside; in comparison with.
Διρρεανν, *m., g.* Διρρηνν, the Mas-
Διςνε, *f.*, the mind.
Διςνεαρ, *m.*, argument; *v.n.* disputing.
Διλτεοιρ, *m.*, a joking fellow. **Διλτεοιρ** **ζαρρην**, boys who loved to play tricks.
Διμριρ, *f.*, *g.* Διμριρε, time; weather.
Διμυμ, *m.* and *f.*, a name.
Διρε, *f.*, care; attention. **ταβαρ** Δ. **θι**, take care of her.
Διρεαθταιρ, *v.n.*, hearing; to hear.
Διρζεαθ, *m., g.* Διρζιθ, silver; money.
Διρζιμ, I hear. Δ **h-Διρζεαθ**, *past auton.*, which was heard. **ο'** Διρζι, 3 *sg. past.* (he or she) heard.
Διριτε, *adj.*, certain; particular.
Διρ, *f.*, a place. ι **h'Διρ** **ρεην**, in its proper place.
Διρην, 3 *sg. past of* Διρηνζιμ, I know; recognise.
ΔιτεΔη, *v.n.*, (with Δρ) arguing; persuading.
Διμυμ, *comp.* Διμνε, beautiful.
Διρτιρ, *f., g.* Διρτιραθ, an altar.
Δμ, *m.*, time; a time.
Δμαθ, *out.* Δ. **ραν** **οιθθε**, late in the night. Δ **νοριρ** Δ., out by the door.

ἄμασάν, *m.*, a fool.

ἀμῆαιν, only.

ἀμῆλαρό, thus; so. ἢ ἄ., it is the case. ἕναι β' ἄ., that the fact was. (ἢ ἀμῆλαρό may often be omitted in translating.)

ἀμῆρα, *m.*, doubt; suspicion.

ἀμῆρασις, *v.n.*, *dat. c.*, barking; *nom. c.* ἀμῆρασις

ἀμῆρο, outside.

ἀνα, *intensive*, very; great (*aspirates*).

ἀνά, *f.*, breath. ῥέ ν-ἄ ν-ἀνά, under their breath.

ἀνάμ, *m.*, the soul; life. ἄ. ἄνμαν, le h-anman, for the sake of the soul of.

ἀνοσις, *excl.*, why, indeed; well; really.

ἀνισ, from the west; from the back; forward.

ἀνονη, over; away (from the speaker).

ἀνηαν, ἀνηαν. then; there.

ἀνωα, down (from above the speaker).

ἀοιλεῖ, *m.*, manure; a dunghill.

ἀοινη, anyone. ἕα ἄ., every-

one.

ἀοιπος, higher (*comp.* of ἀπο.)

ἀοιρ, *f.*, age; an age. οὐλ ἰ ν-ἄ., to grow old.

ἀον, one; any (*aspirates*). ἕα ἄ., every. ἀγ ὀέανη ἀον

έαινε, doing any talking; talking at all. ἄ. ἕε ἀμῆαιν, one single goose.

ἀοναῖ, *m.*, *gen.* ἀοναίς, a fair.

ἀοναρ, *m.*, singleness; solitude (from ἀον ῥεαρ, one man).

ἄμ' ἀοναρ, by myself; (I) alone.

ἀονῥεαῖ, one time. ἰ ν-ἄ., together; at once. ἰ ν-ἄ.

λε, with; together with.

ἀορτα, aged; old.

ἄρ, our.

ἄρο, high. λαβαρ ῥέ ἕο η-ἄ., he spoke loudly; (used in-

tensively) ἄρο ῥεαρς, great anger.

ἄροῦ, *v.n.*, raising; to raise; lift.

ἀριρ, again. ἄ. ἄγυρ ἄ. εἰλε, over and over again.

ἀρνεῖν, *v.n.*, *g.* ἀρνεῖν, working at night. ῥολαρ ἀρνεῖν, a

light for night-work.

ἄρρα, said (used only when quoting the exact words).

ἄρ, out; out of; from. ἄρ ἰαο ἄ. βειῖ—, because of their

being—. ἄρ ῥαν ἀμαῖ, 'from that out'; thence-

forward.

ἄταιρ, *m.*, *g.* ἄταρ, a father.

ἄταρ, *m.*, *g.* ἄταρ, joy; happiness. βῖ ἄ. μόρ ὑρῖ, she was very glad.

βακαλαῖν, *d.* of βακαλα *f.*, *sing.*, the arms.

βαγαρ, *v.n.*, making signs; beckoning.

βαῖλε, *m.*, a place; town; town-land; home. ἄν β. ἕο λέρ, the whole community.

βαῖλις, I gather; collect; as-

semble.

βαῖλις, *pp.*, gathered, etc.

βαῖλι, *v.n.*, gathering, etc.

βαῖμι, I cut; take. β. λε, I belong to; have to do with.

βαῖνῥεαρ, *fut. auton.* will be taken.

báinne, *m.*, milk.
 ball, *m.*, a place; spot. ἀρ β.,
 very soon; by and by.
 baógal, *m.*, danger. ní b. go
 —, no fear that—.
 baot, silly.
 báρ, *m.*, *g.* báρ, death. oo
 gheóbaó — báρ, — would
 die. ag oul éun báρ, dying.
 go lá a báρ, till the day of
 her death.
 beag, little. ac cóm b., 'but
 as little'; no more.
 béal, *m.*, *g.* béal, mouth; edge
 (of any cutting tool).
 beanuasal, a lady.
 beannaóτ, *f.*, a blessing.
 béapapóir. go mb., 3 *pl. cond.*,
 that they would carry.
 béapla, English (the language).
 béapτ, *f.*, an act; a plan; de-
 sign; a bundle. éap na
 béapτaib, beyond expecta-
 tion; excessive-ly. 'n-a béap-
 τaib mópa, in big bundles.
 beaóaró, *d.* of beaóta, life. i n-a
 b., 'in his life,' *i.e.*, alive.
 béic, *m.*, a shout; yell.
 beipeóimio, we will boil.
 beipú (beipbíú), *v.n.*, boiling.
 beipτ, *f.*, a pair; two persons.
 b. acu, two of them.
 bíó, *g.* of biaó, *m.*, food.
 bínn, sweet (in sound).
 bíóó (3 *sg. hab. past* of táim),
 used to be.
 bíopán, *m.*, a pin. b. ruain,
 slumber-pin; a magic pin
 causing deep sleep.
 bliáóain, *f.*, *gs.* and *npl.*
 bliáóna; *pl.* also bliáóanta.
 bloc, *m.*, a block.
 blúipe, *m.*, a bit; scrap.

boóac, *m.*, a churl; a clown.
 bog, soft. go bpeaó b., "fine
 and soft."
 bogaim, I move; lift; let go.
 boige, softer (*comp.* of bog)
 bóro, *m.*, a table.
 boóáinín, *m.*, a little hut or
 cabin (boóán.)
 bpeaó, *comp.* bpeaóta, fine;
 beautiful.
 bpeaóóacτ, *f.*, handsomeness;
 beauty.
 bpeapapτ, breakfast.
 bpeio; bpeioin, frieze (cloth).
 bpeip, *f.*, increase; more. b.
 agur—, more than—.
 bpeit, *v.n.*, bearing; carrying;
 taking; bringing; winning
 (a game).
 bpeóice, *v. adj.*, ailing; ill.
 bpupeap, *fut. auton.* of bpuim,
 I break.
 brollac, *m.*, breast.
 bpon, *m.*, sorrow; sadness.
 bpuigeap, *f.*, *g.* bpuigne, a
 quarrel; strife.
 buaóáill, *g.* buaóalla, a boy.
 buaóóce, *pp.* of buaóóim, I con-
 quer (buaó, victory). buaóóim
 ap, I overcome; defeat.
 buaóáilim, I strike. b. ipceac, I
 walk in. b. amac, I set out.
 buaóip, *f.*, *g.* buaóéa, grief;
 trouble.
 buíbeac, thankful.
 buille, *m.*, a blow.
 bun, *m.*, bottom; base; foot
 (of a hill).
 cabáip, *f.*, help.
 caó, what. caó é—? what?
 what is—?
 caólin, *m.*, a girl.

- caillleasaint, *v.n.*, losing; loss.
 cairt, *f.*, talk; speech. *v.n.*,
 talking.
 capín, *m.*, a cap; hood (of a
 cloak).
 caiteam, *v.n.*, throwing; con-
 suming; spending; wearing.
 1 *gc.*, in the course of; during.
 caitim, I throw; consume, etc.
 oo caitead, *past auton.*, was
 thrown; oo caiteí, *imperf.*
auton., used to be thrown.
 go gcaitir é, that you may
 wear it!
 calaóir, *f.*, trickery; cheating.
 cam, *comp.* came, crooked;
 twisted; awry.
 camaim, I bend; twist; turn
 awry.
 caolú, *v.n.*, narrowing; thinning.
 cártaí, *pl.*, cards.
 carad, *v.n.*, twisting; turning;
 a twist. aon é. amaim, one
 single twist.
 caraim, I turn. c. le, I cast
 up to; reproach with.
 caróg, *f., g.* caróige, a coat.
 cé? who?
 céo, *m.*, permission.
 céo, *ord. num.*, first.
 céona, same.
 céana, already; before this.
 ceann, *m.*, head; end. c. eile,
 another one. 1 *gc.*, at the end
 of. 1 *gc.* tamail, after a while.
 ceannaí, *v.n.*, buying.
 ceannaí, *pl., d.* ceannaí, the
 features; face.
 ceannuigim, I buy.
 ceap, *f., g.* ceapce, a hen.
 ceart, *m.*, justice; right. tá an
 c. aige, he is right. 1 *gc.*,
 properly; definitely.
- ceathramad, *ord. num.*, fourth;
 a quarter.
 céile, *m.*, a companion. a céile,
 each other. 1 n-áice 'céile,
 near each other.
 ceipélin, *m.*, a ball (of thread,
 yarn, or anything wound up).
 ciab, *f., g.* céille, *d.* céill,
 sense; reason.
 ciapad, *v.n.*, vexing; worrying.
 éiríoir, 3 *pl. cond.*, they would see
 éim, I see.
 cinn, *gen.* of ceann, head. 'oul
 éun c., going well; succeeding.
 éioí, (3 *sg. imperf.* of éim) saw;
 used to see.
 cionn, *d.* of ceann. Now used
 only in certain phrases. 1
 gcionn, at the end of. or c.,
 over; above.
 cíoraí, *v.n.*, combing; carding.
 cíoram, *imper.* 1 *pl.*, let us card.
 cíceal, *m.*, a kettle.
 cíúnn, quiet; silent.
 clann, *f., coll.*, children; descen-
 dants.
 clár, *m.*, a board; table.
 cliaí, *m.*, the chest.
 clóca, *m., pl.* clócaí, a cloak.
 cluar, *f.*, the ear.
 cluice, *m.*, a game.
 cnóda, *pl.* of cnó, a nut; *d. pl.*
 cnóib.
 coíall, *m.*, a hood; cowl; hair
 of the head.
 coislaí, *m.*, sleep.
 cogair, *m.*, a whisper. c. tabairt,
 to whisper. 1 *gc.*, in a whisper.
 cogairnaí, *v.n., g.* cogairnaíge,
 whispering.
 coimeá, *v.n.*, keeping.
 coimhíar, *m.*, contention; a
 quarrel.

coinne, *f.*, *d. pl.*, coinnib, a meeting; expectation. ἰ ἑκοίννιβ, against.
 coinneal, *f.*, a candle.
 cóir, *f.*, right; proper provision. ἰ ἑc., for; as provision for.
 coir, *d. s.* of cor, used as *preposition*. coir, or le coir, beside. le n a c., beside her; with her.
 comáinim (tiomáinim), I drive. c. liom, I go on; continue. comáin leat, 'go on'; 'on with you.'
 cóthar, *m.*, a return of a favour; exchange of help in work.
 cótharra, *f.*, a neighbour; *pl.* cótharrain.
 cótharr:nsét, *f.*, neighbourhood.
 cóthéal, of equal thinness.
 cóthnuíte; cóthnuíge, *v. n.*, living; dwelling. ἰ ἑc., always.
 cóthra, *f.*, *g.* cóthrainn, *d.* cóthrainn, a coffin.
 cóthéasraíta of equal stoutness; equally thick.
 connaic, 3 *sg. past.* saw.
 corcán, *m.*, an iron pot; skillet.
 corruíge, *v. n.*, moving; stirring; to stir.
 cormail, like; of like appearance. (cóim-, prefix denoting correspondence, + rmail, appearance; similitude.)
 cóta mór, a great-coat.
 cráó, *v. n.*, tormenting.
 cré, *f.*, earth; clay. *g.* cré or cruáó.
 creatán, trembling; a tremor.
 críochnuigim, I finish.
 cromaim, I bend; c. ar—, I begin to—.
 cruac, *f.*, a rick; heap.
 cruada, *pl.* of cruadó, hard; compact. pé ḡearaíb cruada, in hard and fast magic bonds.

cruinn, *pl.* cruinne, round; complete; exact.
 cruinnigim, I gather; collect.
 crú:ga, *m.*, a jug; pitcher. c. léi, a jug belonging to her; of hers.
 cúaóar; cúaíó, 3 *pl.* and 3 *sg.* of céigim, I go.
 curo *f.*, a portion; part; share.
 cuveadta, *f.*, *g.* cuveadtan, company; a company.
 cuimín, *f.*, a thing remembered; a memory.
 cuimne, *f.*, *g.* cuimne, the memory; remembrance; recollection.
 cuimnuigim, I remember; I think of (ar).
 cúinne, *f.*, a corner.
 curaim, I put; place; lay (a wager).
 cúiteam, *v. n.*, balancing; re- quiting.
 cuma, *f.*, form; shape; a way; manner; state. ar an ḡc. ḡcéasóna, in the same way. ar an ḡc ran, in that way; so; like that.
 cuma, equal; alike. ἰ c. liom, I don't care; it is all the same to me. ἰ c. é nó—, it is the same as—; just like—.
 cumaí, *m.*, power. ar mo é., in my power.
 cur, *v. n.*, putting, placing; setting.
 cúram, *m.*, business; work; care.
 curraí, *cond. auton.* of curaim, I put.
 curta, *pp.*, put; placed. a. le —, added to—.

cuiri, *imperf. auton.* of cuirim, I put. oo c. olann, people sent wool; wool was, used to be, sent.

Óá, num., two: usually *asp.* except after n, and aspirates following noun. an óá zé, the two geese. Note.—The initial of óá remains *asp.* after all the *poss. pronouns*, the changes for gender and number being made in the initial of the noun following, just as they would be without óá, e.g., mo óá zé, my two geese; oo óá zé, thy two geese; a óá zé, his two geese; a óá zé, her two geese; ár óá ngé, búr óá ngé, a óá ngé, our, your, their, two geese. Also, an *eclipsing preposition* before óá affects only the noun following, as if óá were not there, e.g., i óá mbotán beaga. The *adj.* is *plural* after the dual number.

oaingean, firm; 'hard and fast.'

óán, *m.*, a song; poem.

oanaithe, *m.*, a human being.

oaimne (*pl.* of oaimne), people.

o. maite, 'good people,' *i.e.*, fairies.

o. r, *in phr.* o. r le, according to. o. r léi, according to her; as she thought; as she made it appear, pretended.

oatamail, handsome.

oedbrath (oedallrath), *m.*, appearance.

oedbrúigim (oedallbrúigim), I appear; seem.

oedath, *v.n.*, doing; making.

oedanta, *pp.*, made; done; finished.

oedár, *in phr.* fé noedár, caused. cao fé noedár—? What caused—? (fé noedara.)

oedara, *in phr.* tabairt fé noedara, noticing; perceiving.

oedarg, red. (as *intensive*) oedarg éiteac, an absolute lie.

oedarg-laraó, 'red-burning,' *i.e.* blazing.

oedaraó, *m.*, a mistake; omission. óein rí o., she forgot.

oemín, sure; certain. go o. indeed, truly.

óein, 3 *sg. past* of oemim (oedaim), I do; I make. oemeadó, *past auton.* oemim, *hab. past.* I used to do; make. oemci, *imperf. auton.*

oerpe; oerpead, an end. fé ó., at last. i no., at the end of; after.

oerpinead, last; latest; late.

oed. go o., for ever.

oed, *f., g.* oige, a drink.

oer (oe + r), of; off. r added before *pl. art.*

oiaó; i no., after. 'n-a ó. ran, after that; afterwards.

oian, urgent. go o., vigorously.

oideall, *m.*, best endeavour.

ar a no., doing their best.

oioáil, *f.*, injury; harm.

oioil, *v.n.*, paying.

oiprad, *adj.* and *adv.*, direct; just; exact. o. map, just as; exactly as.

oiprigim, I direct; (with ar), I begin.

- σιθέαρ, *m.*, *g.* σιθίη, hurry ; haste.
 σλίγε, *f.*, a law.
 σόδα. ἢ σ., probably ; it is likely ; ' I suppose.'
 σοτέρυρεατ, *f.*, treatment ; ' doctoring.'
 σόξω, *v.n.*, burning ; *past. auton.* burnt. σο σ. ιαο, they were burnt up.
 σόις. βα ὀ. λεατ, ' you would think.'
 σοιρητιμ, I spill ; pour.
 σότιμ (σόταιμ), sufficiency ; enough. Used with *poss. pron.* μο ὀ, as much as I want.
 Σομνάδ, *m.*, *g.* Σομνάη, Sunday.
 σραοιθεατ, *f.*, enchantment ; a spell.
 σριέαρ, *m.*, *g.* σριέαρ, a brother.
 σριυοιμ, I move ; I go. ὀριυοι πέ ἀνονη, ' he went over.'
 σρβαρητ, 3 *sg. past.* of σειρημ, I say.
 συνη, *m.*, a person. σ. ἀου, one of them. σ. ιαφαττα, a stranger
 συνησφα, a gentleman.
 σύρηγίμ, I wake ; wake up.
 συλ, *v.n.*, going.
 σύναιμ, I shut ; close.
 σύρτα, *pp.*, shut ; closed.
 ἑ. ἀν τ-έ, the person ; the one ; he (who—).
 εατ, *m.*, a great quantity or number.
 εαδ, *old neuter pron.*, it. ἢ εαδ. ' (it) is it' ; yes. νί η-εαδ, ' (it) is not it' ; no. μαρ ὀ εαδ (μαρ βυδ εαδ), ' as if (it) were it' ; ' as it were' ; ' by the way.'
 εαγα ; εαγλα, *m.* and *f.*, fear ; timidity.
 εαν, *m.*, a bird.
 εαταρεα, between them.
 είγεα, *d.* είγη, force ; stress. ὀ είγεα σι, she was obliged to. ἀρ είγημ, with difficulty ; hardly.
 είγημ, some ; some kind of—.
 είλε, other.
 ερηγε ; ερηγε, *v.n.*, rising ; (with σο) happening to. ε. ἀρ, to ' rise out of it,' *i.e.*, to give it up. ε. ρυαρ, to grow up ; ε. ευν α εέιλε, attacking each other.
 ερηγε, *imper.*, get up ; stand up.
 ερη, *in phr.* ταρ ερη, after.
 είσεατ, *m.*, falsehood ; a lie. ευγαρη τ'έ, you lie.
 εοέαιρ, *f.*, a key.
 εόλγηρεατ, knowing ; wise.
 φαο, *m.*, length. φαο ὀ, long ago.
 φάξω, *past auton.* of φάγαμ, I leave. φάγραι, *cond. auton.*
 φάξαι ; φάξαι, *v.n.*, getting ; finding. λε φ., to be found, had.
 φαρ, *f.*, length. ἀν φ., while ; so long as.
 φαιρε, *v.n.*, watching.
 φαναιμ, I stay ; remain.
 φανταρ, also φανταρη, *m.*, *g.* φανταρη, a weakness ; fainting-fit.
 φάρτα, *pp.*, grown.
 φέ, under.
 φέ μαρ, according as.
 φέ νοέαρ ; φέ νοεαρα, caused.
 φεαβαρ, *m.*, excellence. цаο ἑ α φ., how well ; how good.

φεάσαιθ, 3 *sg. past depend. form* of οο εἶμ, I see.

φεάσαιμ, I look.

φεάσαιμ, *v.n.*, looking; 'looking to see,' to find out; a look; appearance. See note on 10. X. l. 23.

φεῶ, length. ἀρ φ., during.

φέσοαιμ, I can; am able.

φέσοθ, 3 *sg. imperf.*, was, used to be, able. φέσοφαι, *cond. auton.*, [one] could.

φεργ, *f.*, *g.* φερψε, anger.

φεργαθ, angry. 50 φ., angrily.

φεαρρ (*comp. of μαῖε*), better; best. *ni b'f.*, better. *ni ba*, or *nioba*, is often used before *comparatives in past tense or cond. mood*; *niop* (*ni ip*) in *pres. tense*. *ni*=a thing; something. See note on 10. V. ll. 31-2-3.

φεαρρθε, 'the better of it.'

φεαρραο, *f.*, a spindle.

φεαίμ, *depend. form* of εἶμ, I see. φειρεθ, 2 *sg. cond.*

φειρτι, *past imperf. auton.*

φειοφ, *past* of φεοοφ, 3 *sg.*, he, she, knows. *Defec. verb*; used only with *neg.* or *interr.*

φειοφ, possible. *b'f.*, perhaps.

φειε, *intensive prefix* (generally in a bad sense).

φειε-θοοαθ, a thorough clown.

φείν, even; -self; own; proper. *an leanf* φ., the girl herself;

the real girl. *am' aiv* φ., in my proper place.

φειθεαίμ, *v.n.*, waiting.

φείλ, *f.*, flesh; meat.

φέρ, under. (φέ+φ, before *pl. art.*)

φιάσαιμ (a variant of φιάσαιθ, *d. pl.* of φιάθ, a debt), an obligation. *εup φ.* ἀρ, to force; compel.

φιαρρψιγε, *v.n.*, asking.

φίαν, *coll.*, an *f.*, the Fian—Fionn mac Cumhaill's warriors.

φίε, twenty; a score.

φίεθ, *pl.* *δεινε φ.*, eighty.

φίγεαοοφ, *m.*, a weaver.

φίinna (φίonna), *pl.* of φίonn, fair.

φίοθμαρ, furious. 50 φ., furiously.

φίonn, fair-haired; fair.

φίop, true; real; (as *intensive*) φίop-βρεαθ, very beautiful.

φίop, *m.*, *g.* φεαφα, knowledge. *ni φ. na 50*—, there is no knowing but that—.

ni φ. caθam, it is unknown when.

φίφιν, *m.*, *dim.* of φεαρ, a man; 'mannikin.' In No. 8, proper name of dog.

φίφ, worth; worthy. *niop b'f.* *τριάθ αιφ*, it was not worth mentioning.

φoαλ, *m.*, a word.

φόζφαθ (φόζφα), *m.*, announcement; a warning.

φoθνε, *f.*, patience.

φóιλ (φóιλ). 50 φ., awhile.

φoλάφ, excess. *ni φ.*, it is necessary; it must be. *ni φ. oúinn*, we must. *cf. ni móφ oúinn.*

φoλαίμ, empty.

φoφram, *m.*, *g.* φoφram, noise.

φρεαζφα, *m.*, an answer.

φραοαθ, *v.n.*, carrying off.

φραοαρ, intention. *φpoc φ.*, hostile intention.

φασουίξεαθ, *past auton.* of φασουίξιμ, I carry off.

φασο. ἀρ φ., throughout; all over.

φασίη, (3 *sg. past* of ζειβίμ) got; found. φ. βάρ, died.

φασαθ, *past auton.* of ζειβίμ, I get; find.

φασγλαμ, I release.

φασγλόεαθ, 3 *sg. cond.* of above.

φασ, *m.*, hatred; aversion.

φαιβέεαθ, *f.*, decrepitude.

Ψά (αξ α), at his, her, its, their—.

ψάσιμ, *v.n.*, taking; going.

ψάσιμ, I take; go. ψάσαθ ρέ παίρη le—, he used to take part with—.

ψάθ, or ψ. αον, each; every. ψ. αοννε, everybody. ψ. αον ησο, everything.

ψάθ, *m.*, need; want. τά ψ. αζαμ le—, I want—.

ψάθ, took (3 *sg. past* of ψάσιμ).

ψάηρη; ψάηρηε, *v.n.*, laughing; laughter.

ψάηημ, I laugh.

ψανθαλ, *m.*, a gander.

ψανφιορ, 'without knowledge,' *i.e.*, secretly. α ψ. οοίβ, unknown to them.

ψανη, *adj.*, stingy (person); scarce (things).

ψαηρύν, *m.*, a boy.

ψαρηα, quick; smart; clever.

ψαηρηε, a large splinter of wood, used as a torch.

ψεαλ, bright; white. βί ρέ 'n-α λά ξ., it was broad daylight.

ψεαλλ, *m.*, a pledge. μαρ ξ. αη, because of.

ψεαλλαιμ, I promise.

ψεαη, sharp. σο ξ., hard; sharply; keenly.

ψεαηη, short. βα ξ., it was not long; very soon.

ψεαρη, *pl.* of ψεαη, a magic spell or bond of obligation or prohibition. ρέ ψεαρηαβ, under bonds.

ψειβεανη, 3 *sg. hab. pres.* of ζειβίμ, I get; find.

ψείλλιμ, I yield; give in.

ψεόβαθ, (*cond.* of ζειβίμ), would get; find.

ψήρη, *f., g.*, ψήρηε, a pine-tree; pine-wood.

ψλαναθ, *v.n.*, cleaning.

ψλοαθ, *f.*, a call.

ψλαη, *m., g.* ψλαηη, a lock.

ψλουηη, 3 *sg. past*, moved; started off. ευν ψλουηηε (*gen.* of *v.n.*), for starting; to start.

ψνό, *m., g.* ψνότα, *pl.* ψνόταί, business; work.

ψοηρη, *f.*, proximity. ι n-α ψοηρη, near her.

ψολ, *v.n.*, weeping, crying.

ψορηαθ, *v.n.*, warming.

ψραννα (ψρανθα), ugly

ψρηαοαθ *v.n.*, beating; ill-treating. ψ. εύζατ! *excl.*, confound you!

ψρηαμυίξτε, *pp.*, fixed; bound up (in).

ψρηημ, *m.*, a grip; a hold; a bit.

ψυαλα, *f., g.* ψυαλαμ, *d.* ψυαλαμ, the shoulder. *pl.* ψυαληε.

ψαηρηη, an encumbrance; a useless, helpless person, who is a burden to others.

ἰατράει, *f.*, an attempt; a small amount. ἰ. ὅε λαίγε, a touch of faintness. εὐς ἰ. ἀρ, 'tried to.'
 ἰατρήαι, *v. n.*, asking; seeking; trying. ἄ ὁ ἰατρήαι, a variant of εὐς ἰατρήαι. ἰ. ἀρ—, asking of; demanding of —.
 ἰατρά, a hob.
 ἰατράει, (*g.* of ἰατράει, a loan, used as *adj.*) strange; foreign.
 ἰοίη, *v. n.*, playing; play. εὐς ἰ. ἀρ, playing tricks upon him.
 ἰμεταει, *v. n.*, going; departing. ἰ. ἀιμῆει, the passing of time.
 ἰμετῆ, *imper.*, go.
 ἰμετῆει, *pp.*, gone.
 ἰμεσ (ἰομασ), a place. ἰ η-ι., instead of.
 ἰμῆει, *f., g.* ἰμῆει, a daughter; a girl. ἰεανῆ ἰμῆει, a young daughter.
 ἰμῆει, I tell; relate.
 ἰμῆει, *v. n.*, telling.
 ἰμῆει, *pp.*, told.
 ἰμῆει, *f.*, mind; intelligence; intention. ἀρ ἄν ἰ. ἰμῆει, with the same intention.
 ἰομασ, excess (generally with *def. art.*). ἄν ἰ.; too much; too many.
 ἰομασ; ἰομαρ, *v. n.*, carrying; behaving.
 ἰομαρῆ, I turn.
 ἰομαρῆ, *m.* and *f.*, wonder; surprise. ἰομαρῆ (or ἰομαρῆ) ἰ., no wonder; 'of course.'
 ἰομαρῆ, ἰ *sg. ful.* of ἰομαρ, I eat.
 ἰομαρῆ, within; inside.
 ἰομαρῆ, *imper.*, eat.
 ἰομαρῆ, *v. n.*, eating.

ἰομαρῆ, *pp.*, eaten.

ἰομαρῆ, *m.*, day; 'one day.'
 ἰομαρῆ, *v. n.*, speaking.
 ἰομαρῆ, I speak.
 ἰομαρῆ, *m.*, weakness.
 ἰομαρῆ, strong.
 ἰομαρῆ, weakness. ἰ *l.*, in a faint.
 ἰομαρῆ, *d. sg.* of ἰομαρῆ, the hand.
 ἰομαρῆ, a latch.
 ἰομαρῆ, *adj.* and *adv.*, present; on the spot; directly; there-upon.
 ἰομαρῆ, full. ἄ *l.*, a great deal, *lit.* 'its fulness,' or, completeness.
 ἰομαρῆ, *f.*, a married couple. (ἰομαρῆει=ἰομαρῆ+ἰομαρῆ, 'a complete pair.')

ἰομαρῆ, middle.
 ἰομαρῆ, 3 *sg. past.* of ἰομαρῆ, I light; catch fire; flame up.
 ἰομαρῆ, *v. n.*, lighting; flaming; flashing (eyes).
 ἰομαρῆ, outside; out of doors.
 ἰομαρῆ, *f., g.* ἰομαρῆ, *d.* ἰομαρῆ, a bed.
 ἰομαρῆ, I follow; continue.
 ἰομαρῆ, *m.*, a child; *d. pl.* ἰομαρῆ.
 ἰομαρῆ, half. ἄ ἰομαρῆ, 'its half,' *i. e.*, half of it.
 ἰομαρῆ, *v. n.*, spreading. ἀρ *l.* wide open.
 ἰομαρῆ-ἰομαρῆ, half-smothered, -choked.
 ἰομαρῆ, halfpence.
 ἰομαρῆ-ἰομαρῆ, a half-verse; half-quatrain.
 ἰομαρῆ-ἰομαρῆ, one side. ἰ *l.*, on one side; aside; out of sight.
 ἰομαρῆ-ἰομαρῆ, a half-egg.
 ἰομαρῆ, delicate.

- λείγιμ. See λείζαίμ.
 λείζαίμ, I read.
 λείζεαυα *pl.* of λείζεαυ, a
 remedy ; medicine ; cure.
 λείμιμ, I leap.
 λείρ, clear ; plain ; complete.
 go *l.*, fully ; all.
 λείρ, with him.
 λείρ, also ; too ; *lit.* ' with it.'
 λείτέρο, something similar ; like.
 Δ *l.*, ' the like of it.' Δ *l.* οε
 —, such a —.
 λείζαίμ ; λείγιμ, I let ; allow.
l. ορη, I ' let on ' ; pretend.
 λι, *d.* of λεία, a flagstone. αρ
l. αν τίντεάν, on the hearth-
 stone.
 λιν, *f.*, a time ; period. *le l.*,
 while ; when ; as ; during.
le n-a l. ριν, during that
 time ; meanwhile ; at the
 same time ; thereupon.
 λιοναδ, *v.n.*, filling.
 λιοναίμ, I fill.
 λιονμαρσεατ, abundance. ας
 ουλ *l.*, increasing in num-
 ber or quantity.
 λιύ ; λιυγ, a shout ; cry.
 λοιργίμ, I burn ; scald.
 λον, thin ; lean.
 λοργαν, *g. pl.* of λοργα, the
 shin ; shank.
 λυατ, quick ; swift. go *l.*, quick-
 ly ; soon.
 λυγα (*comp.* of βεαγ), smaller ;
 less.
 λυζεαο, smallness. ας ουλ *l.*,
 growing less ; decreasing.
 λυζεαου, *v.n.*, lessening ; de-
 creasing.
 μααάντα, good ; honest.
 μαατναίμ, *v.n.*, thinking ; re-
 flection.
 μαρορπίν, a little dog.
 μαρμ, I live.
 μαρμ, 3 *sg. past.* of μαρβυζίμ,
 I kill.
 μαρρε, *f.*, behaviour, *lit.* beauty.
 βα ματ αν η. αρε ε, it was
 well done of him ; usually
 translated ' well become him.'
 μαρρε, *excl.* ' wisha.'
 ματ, *f.*, good ; use ; profit. η
 ραυ δον η. ανη, it was use-
 less. γαν η., worthless.
 μαλλατ, *f.*, a curse.
 μαρ, as. μαρ βεαδ, as it were ;
 as if ; like.
 μαρ-α-αείλε, alike ; the same.
 μαρδ, dead.
 μαρβαδ, μαρβύ, *v.n.*, killing.
 μαργαδ, *m.*, a market.
 μαολύ, *v.n.*, blunting ; soften-
 ing.
 μεαδαρ, *f., g.* μεαδρατ, mind ;
 memory.
 μέαουζίμ, I increase.
 μέαμ, motion ; a move ; a stir.
 μεαρ, quick ; fast.
 μεαργ, midst. αρ α η., among
 them.
 μέρο (μέαο), *m.*, size ; amount.
 αν μέρο ριν, ' that much.'
 μή, a month.
 μνιμ, often.
 μιλιεατ, pale. (λί, colour ; com-
 plexion.)
 μιογαρνατ, *v.n.*, nodding with
 sleep.
 μνά, *g.* and *n.*, *pl.* of βαν, a
 woman ; *g. pl.* βαν.
 μναοι, *d.* of βαν.
 μό, more ; greater.
 μόιν, *f., g.* μόνα, turf ; peat.

molad, *v.n.*, praising.
 molaim, I praise.
 mór, large; great. ní m. uom,
 I must; 'it is not much for
 me.' go m. m., especially.
 mórdán, much; a great deal.
 mórféirear, *f.*, seven persons; a
 company of seven. m. ban,
 seven women.
 mór-timéal, round about;
 all round.
 muinntir, *f.*, *g.* muinntire, *coll.*,
 people; a household.
 múire, *excl.*, 'wisha.'
 múnlá, *m.*, a mould. conneal
 m., a mould candle—made in
 a mould.

 náire, *f.*, shame.
 naonbhar, *pl.* -air, a company
 of nine persons.
 néal, *m.*, a fit (of anger, etc.).
 neart, *m.*, *g.* nirt, strength.
 'neirbhir,' for 'nervousness.'
 tá n. orm, I am nervous.
 neitib, *d. pl.* of níó, a thing.
 nóin, *sr* nóin, a form of
 'óar nóis, why; indeed;
 surely.
 nóta, *m.*, *pl.* notaí, a note. n.
 púint, a pound-note.
 nuad, new.
 nuair, when.

 ó, from; since. ó fín, since
 then; ago.
 ocht, *m.*, hunger.
 ócht, eight.
 óg-mná, young women; maidens.
 nóche, *f.*, night. *pl.* oícheanta.
 oiread, *m.*, an amount. gan o.
 agur—, without so much
 as—.

olann, *f.*, *g.* ollá, *d.* olann,
 wool.
 ollmú, *v.n.*, preparing; making
 ready.
 orgalam; orglam, I open.
 orgail, *imper.*, open.
 orgalad, *past auton.* of orga-
 lam, I open.

 pacca, *m.*, a pack.
 peirpeada, *pl.*, prayers. (páoir,
 the Paternoster; a prayer.)
 páirc, *f.*, a meadow; a grazing
 field.
 páirt, *f.*, a part. gab sí p. le
 — she sided with—;
 took the part of—.
 paróiste, *m.* and *f.*, a parish.
 pé, whatever. pé 'cu, which-
 ever (of them). pé uair,
 whenever.
 peacsó, *m.*, a sin.
 pic, *m.*, a 'pick'; an atom;
 a bit.
 pléargad, *v.n.*, bursting.
 pléargaim, I burst. p. ar
 gáirí, I burst out laughing.
 plaoirg, *pl.* of plaoirg, a shell;
 husk.
 pobul, *m.*, a congregation.
 póca, *m.*, a pocket.
 poiblíde, *adj.*, public.
 pórcá, *pp.*, married.
 prátaí, *pl.*, potatoes.
 ppeabaim, I jump; rush. p. 'mo
 fuíde, I jump up.
 ppioc, *imper.*, pinch.
 ppiocaim, I pinch.
 púint, *m.*, *g.* púint, a pound.

 ráó, *v.n.*, saying.
 rabairc, *m.*, sight; a sight; a
 view.

ráiríte, *pp.*, said; spoken.
 raímhéar, *m.*, thickness; stoutness.
 ráimig, [it] happened.
 raínnic. See raínnic.
 raímhú, *v.n.*, thickening.
 raé, *m.*, a rath. Raé Cormaic, Rathcormick, County Cork.
 ráirde, *comp.* of raíró, smooth; even.
 ráim, *f.*, sway; supremacy.
 ráir, *f.*, order. 'oo p. a déile, in order; regularly; evenly.
 rá, a king; a lord. (The title was addressed to any person of distinction.)
 raímh, ever (in the past); with *neg.*, never. p. ó fín, ever since.
 raígneap, *m., g.* raígnir, slowness; delay.
 raí-ollámh, head professor; chief bard.
 ráigan, *f.*, a queen.
 raé, 3 *sg. past* of raéim or raéim, I run.
 ráó, too. rá-faod, too far.
 raílig, *f., g.* raílige, a churchyard; graveyard. raílig= O. Ir. *reilic* from Latin *reliquiae*, 'relics.'
 raímir, before; before him.
 raímpí, before her.
 raínnic; raínnic, *f.*, a share; a portion; some. p. maíe, a good deal; a good many.
 p. raínnic, sometime. *v.n.*, distributing; dealing (cards).
 raé, *m.*, a wheel.
 raó, *m., g.* raó, a thing; something. p. le n-íe, something to eat. raé don p., everything.

raí, 3 *sg. past* of beirim, I bring; bear. 'oo p. ré ar—, he seized—; took hold of.
 raíob, *past auton.* raíob mé, I was born.
 raíe (raíe), *v.n.*, running.
 raíeíró (2 *pl. imper.* of raíeim), run (ye).

ráó, a push; poke. *v.n.*, pushing; thrusting.
 ráóaim, I push; thrust.
 ráórai, *cond. auton.*, should, might, be thrust.
 raíar, *m.*, a priest.
 raíar, *m.*, a sort; kind.
 raíró, 3 *sg. past* of ráóaim, I thrust; push.
 ráiríte, *pp.*, stuck; pushed; poked.
 raíann, *m.*, salt.
 rámh, quiet; calm; sound (sleep). go r., quietly; peacefully.
 ran (raí an), in the.
 raígal, *m.*, the world; life. an p. 'n-a raígal, everybody asleep.
 raí, (raí), before.
 raí (raí), it is. 'raí raí, that is; namely.
 raícar, beside; in comparison with.
 raíctáim, *f., g.* raíctáime, a week.
 raí! well!
 raí, raí, old.
 raí-áim, *g.pl.* (of) old women.
 raíam, *v.n.*, standing.
 raíar, *pl.* raíar, barren; empty; withered.
 raíar, *v.n.*, blowing.

- peite, *f.*, *pl.* peilí, a spit ;
 spittle. *ῥ. δαιτέων*, to spit.
 peól, *m.*, a sail. *ἀρ peól*, 'in
 full swing' (as a ship in full
 sail).
 ῥεανηρόδ, *m.*, fright ; terror.
 ῥεατα, *m.*, a crowd ; a 'pack.'
 ῥεάλ, *m.*, a story ; an affair.
 ῥεόν, *f.*, fear ; terror.
 ῥεωοιδί, *v.n.*, *dat.*, screaming.
 ῥεωοιδίον, I scream ; screech.
 ῥεπυγ, a thin place in yarn,
 where a part of the thread
 has been twisted more tightly
 than the rest.
 ῥιό-βρογ (or -βρυγ), a fairy
 palace.
 ῥιόε, *g.* of ῥιό, a fairy. *μνά ῥ.*,
 fairy women.
 ῥιόε, here is ; this is.
 ῥιν, that. *ὁ ῥιν*, 'from that' ;
 since then.
 ῥινασ, there they are ; there
 are—
 ῥίνιμ, I stretch ; I lie down.
 ῥιβαλ, *v.n.*, walking ; going.
ἀρ ῥ., going on. *βρετέ ἐν*
ῥιβαλ, to carry off.
 ῥιό, there ; yonder. *ῥ. ἤτεαδ*
ί, in she went.
 ῥλάμαδ, *v.n.*, teasing and roll-
 ing out (wool).
 ῥλάμαμ, *imper.* *ἢ pl.*, let us
 tease out.
 ῥλάμαρ, *f.*, a handful of wool
 for teasing out.
 ῥλεσίμαμ, slippery ; smooth.
εὖ βρεαδ ῥ., nice and smooth.
 ῥλεσίμνυγίμ, I slip ; glide.
 ῥλιαδ, *m.*, *g.* ῥλίε, a mountain.
Σ. να μβαν, the Women's
 Mountain.
- ῥλουραδ, *f.*, *g.* ῥλουρατοε, also
 ῥλουρατε, a shovel ; a shovel-
 ful.
 ῥναρόμ, *f.*, a knot.
 ῥναραμ, I snap ; snatch.
 ῥνάδ, *m.*, thread ; yarn.
 ῥνιομ, *v.n.*, spinning.
 ῥοκαρυγίμ, I settle ; deter-
 mine ; arrange.
 ῥοκαρύ, *v.n.*, settling ; etc.
 ῥολυρ, *m.*, *g.* ῥολυρ, light.
 ῥόρσ, *m.*, a sort ; kind.
 ῥρόρτ, *m.*, *g.* ῥρόρίτ, sport ;
 fun.
 ῥρποκαμ, I incite ; urge ;
 rouse.
 ῥράρο, *f.*, a street ; a little
 town.
 ῥραγγ, *f.*, *δ.* ῥραγγ, a string.
 ῥρόν, *f.*, *g.* ῥρόνα, *δ.* ῥρόν, nose.
 ῥταοαμ, I stop ; cease.
 ῥυαμ, *g.* of ῥυαν, slumber. See
βιορῶν.
 ῥυαραδ, diminutive ; insignifi-
 cant.
 ῥυατάδ, *v.n.*, stirring ; mixing ;
 shuffling (cards).
 ῥυίτε, *v.n.*, sitting. *ἢ να ῥ.*,
 (she) up (out of bed) ; stand-
 ing.
 ῥυίθιμ, I sit ; I sit down.
 ῥύιλ, *f.*, *pl.* ῥύιλε, eye.
 ῥυιμ, *f.*, *g.* ῥυιμε, interest ;
 attention ; heed.
 ῥυιμ, a small amount. *ῥ.*
λαετατα, a few days.
 ῥυλτ, *m.*, fun ; merriment.
 ῥυλτῶμαρ, *comp.* ῥυλτῶμαρε,
 amusing ; funny.
- τάδαρνε, a tavern ; inn.
 ταδαρτ, *v.n.*, giving ; convey-
 ing (to or from) ; spending.

- an oibde é., to spend the night. *τ. leó*, to bring with them; to fetch. (See note on 7. l. 13.) *tabairt ar*, to give as a name; 'to call.'
taea, a point of time. *um an oc. fan*, by that time.
tae, *tea*.
éagad, 3 *sg. imperf.*, came; used to come. *pé mar a é.*, [each] as he came.
tagaite, *pp.*, come; arrived.
táillíur, *m.*, a tailor.
taibhe, *m.*, good; profit; advantage.
taibéaint, *v.n.*, showing.
éaitn (le), 3 *sg. past* of *taíntim (le)*, I please; give pleasure.
éaitnead (le), 3 *sg. cond.*, would please.
talam, *m. or f. g.* *talman* and *talum*, land; ground; earth.
tall, over; over there.
tamall, *m. g.* *tamaill*, a space; a while. *go ceann t.* for a while, *lit.* till the end of a while.
tanairde, thin.
tánaatar; *tánaatar*, *past. auton.* of *tagaim* or *tigim*, I come.
taob, *m.*, a side. *i oc.*, about; concerning.
tar, past; over; beyond. *τ. éir* after. *é. n-air*, backagain.
tápla, *defect. verb.* *oo é.*, (it) happened.
tarra, *ord. num.*, second.
tarraingeobáí, *cond. auton.* of *tarraingim* (below).
tarraingim, I draw; pull.
tarst, *m.*, thirst.
teact, *v.n.*, coming. *τ. air*, to overtake it.
teact (as a reply) yes; *lit.* 'coming.'
teanam, *imper. i pl.*, come! *τ. ort*, 'come on with you!'
teannta; *oc.*, with; together with; beside; in addition to.
tear, in the south; southern.
téigead, 3 *sg. imperf.* of *téigim*, I go.
teime, *f.*, fire.
teinn (cinn), sick; sore.
teinnir, *g. sg.* of *teinnear* (*teinnear*) pain; illness.
teip, *v.n.*, failing; (used *im-personally*). *oo teip air*, it failed him; he could not.
teit (te), hot.
tí. go ocí, to; toward; until.
éiar, in the west; western.
tig (tead), *m. g.* *tige*, *d.* *tig*, a house.
timceall (often pronounced *tímpal*), *m.*, a circuit. *'n-a é.* round about him; as *prep.* (with *gen.*) about; around.
tinceán, *m.*, a hearth.
tiocrad, *-raib*, 3 *sg. cond.* and *ful.* of *tagaim* (*tigim*), I come.
tiug, thick; close; quick. *go τ.*, closely; rapidly.
toérait, *v.n.*, winding (thread).
toéraitte, *pp.*, wound up.
tógaim, I raise; rear; lift; take.
tógaint (*tógáil*, *tógbáil*) *v.n.*, taking; lifting.
tógad, *past auton.* of *tógaim* (above).
tógair, *ful. auton.* of *tógaim* (above).
toirmeasg, *m.*, contention; trouble.
tón, *f.*, bottom; end.
tórraí, *g.* *tórraí*, a wake.

- κορὰ, *m., g.* κοραῖς, a beginning; front.
 κορναῖμ, I begin.
 κρεῖρε, *comp. and superl. of κρεῖν, strong.*—The *positive* form is almost obsolete, but is still heard in a few places. ‘Ὁρῶν τὴν ἑσπέρην; Are you strong? Are you very well?’ *Ἰσπερ* is generally used as the *positive* with *comp.* κρεῖρε (in the South), though it has its own *comp.*, ἰσπερ.
 κρῆδ, *m.*, a way; direction. ἰσ. ἑσπ., in such a way that; so that. ἰσ. να ἡ-δίτε, toward the place.
 κρῖ, three.
 κρῖ; κρέ, through. κρῖ ἔειπε, on fire.
 κρῖαλλ, *v.n.*, going; travelling. οὐλ ἄς τ. ἀρ., ‘going travelling to,’ has come to mean simply ‘going to.’
 κρῖο, through; through him, it. τ. πῖορ, all through.
 κρῖομάδ, *ord. num.*, third.
 κρῖεᾶμ, a fit; attack. τ. ζῶρῖ, a fit of laughter.
 κρῖῦρ, *m.*, three persons; a trio.
 κρῖορ, *f.*, a fight. *v.n.*, fighting.
 κρῖορῖμ, I fight.
 κρῖορμ, *adj.*, heavy; *pl.* κρῖορμ.
 κρῖορμᾶν, *m.*, a little weight; the part of the spindle in which the wheel-string works.
 κρῖορζαδ, *v.n.*, fasting. *g.* κρῖορζαδ.
 κρῖαξ, *f., d.* κρῖαξ, an axe.
 κρῖορρῖοδ, *m.*, reward; wages.
 κρῖορ, up; above.
 κρῖορῖμ, (also βεῖρῖμ), I give; bring; take. (See ταβαῖρ.)
- κρῖορδ, *past auton.* κρῖορ, *imperf. auton.*
 κρῖορῖμ, I understand; perceive; conclude.
 κρῖορρῖοδ, *m.*, increase. ἄ τ., any more.
 κρῖορρῖο, *m.*, the first moment. ἄν τ., ‘the very instant.’
 κρῖορρῖο, *comp. and superl.*, sooner; soonest. *ni τ.*, no sooner.
 κρῖορρῖορδ, *adj.*, intelligent; knowing.
 κρῖορρῖορ, *v.n.*, falling.
 κρῖορρῖορ, I fall. οὐ ἔειπε ἀμαδ, ‘happened.’
 κρῖορρῖορ, *pp.*, dipped. κοῖρνεαλ τ., a ‘dip’ candle.
 κρῖορρῖορῖμ, *g.* of κρῖορρῖορ or κρῖορρῖορ, a spinning-wheel.
- κρῖορξ, *f.*, a grave.
 κρῖορρῖορ, *m.*, loneliness.
 κρῖορρῖορ, *pl.* of κρῖορρῖορ, noble; gentle. See note on 10. VIII. l. 1.
 κρῖορρῖορ, *f.*, an hour; a time; once; *pl.* κρῖορρῖορ, times; and κρῖορρῖορρῖορ, times; at times; some-times.
 κρῖορρῖορδ, *m., n.pl.* κρῖορρῖορδ, a load; burden.
 κρῖορρῖορδ, terrible.
 κρῖορρῖορ, *m. and f.*, an egg.
 κρῖορρῖορ (pl. of κρῖορρῖορ), eggs.
 κρῖορρῖορ, on her; about her (as, clothes).
 κρῖορρῖορ, *m.*, water. ἡ να ζοορ, the ‘foot-water.’
 κρῖορρῖορ; οὐρῖορρῖορ, ready; prepared.
 κρῖορρῖορ, *m.*, a floor.
 κρῖορρῖορ, *f.*, tongs (*singular in Irish*).

A Complete Catalogue of Works

OF

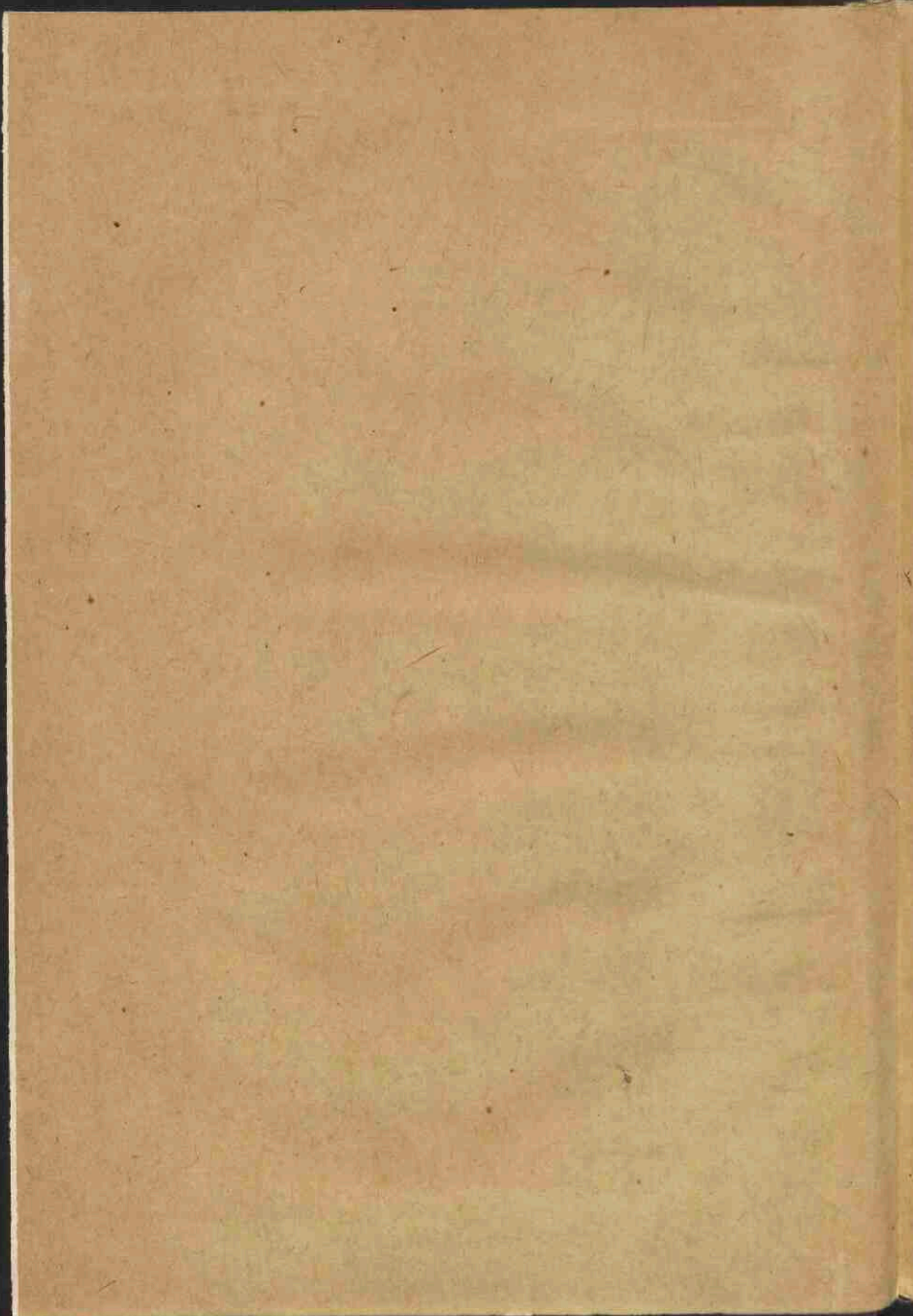
CANON O'LEARY

Etc.

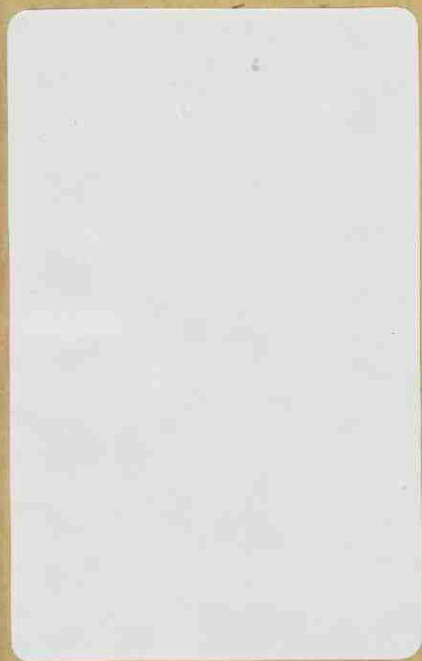
WILL BE SENT ON REQUEST

BROWNE AND NOLAN, LIMITED

Printers and Publishers, DUBLIN

SGU

V